

REPUBLIKA SLOVENIJA
**MINISTRSTVO ZA IZOBRAŽEVANJE,
ZNANOST IN ŠPORT**

Predlog, 20. 7. 2021

**Resolucija o Nacionalnem programu izobraževanja odraslih v Republiki Sloveniji
za obdobje 2021–2030 (ReNPIO 2021–2030)**

(Besedilo ni lektorirano)

KAZALO

I. UVOD.....	4
II. IZHODIŠČA	6
1. Zakonske podlage.....	6
2. Strateški in programski dokumenti.....	7
2.1 Državni dokumenti.....	7
2.2 Mednarodni dokumenti in priporočila.....	7
3. Družbeno ekonomski položaj in vplivi na razvoj izobraževanja odraslih.....	8
4. Izobrazbena sestava in aktivnost prebivalstva	10
4.1 Izobrazbena sestava prebivalstva Slovenije.....	10
4.2 Aktivnost prebivalstva	12
4.2.1 Aktivnost prebivalstva po statusu, starosti in spolu	12
4.2.2 Aktivnost prebivalstva po statusu, izobrazbi in spolu	13
4.3 Izobrazbena sestava brezposelnih.....	14
5. Dosežki ReNPIO13–20 in mednarodna primerjava	15
5.1 Doseganje krovnih kazalnikov.....	16
5.1.1 Prvi kazalnik: Vključenost odraslih v VŽU v starosti od 25 do 64 let.....	16
5.1.2 Drugi kazalnik: Delež vključenosti odraslih v VŽU.....	17
5.2 Doseganje ciljev po prednostnih področjih	18
5.2.1 Prvo prednostno področje: splošno izobraževanje odraslih.....	18
5.2.2 Drugo prednostno področje: izobraževanje za dvig izobrazbene ravni.....	18
5.2.3 Tretje prednostno področje: Usposabljanje za potrebe dela.....	20
5.3 Mednarodna raziskava o spretnostih odraslih - PIAAC.....	20
6. Izzivi za ReNPIO 2021–2030.....	21
III. NACIONALNI PROGRAM IZOBRAŽEVANJA ODRASLIH 2021–2030	23
1. Cilji ReNPIO 2021–2030	23
2. Ciljne skupine.....	23
3. Krovna kazalnika ReNPIO 2021–2030.....	24
4. Prednostna področja, ukrepi in kazalniki.....	24
4.1 Prvo prednostno področje: splošno neformalno izobraževanje odraslih.....	24
4.1.1 Javnoveljavni izobraževalni programi za odrasle, po katerih se ne pridobi javnoveljavna izobrazba	25
4.1.2 Neformalni izobraževalni programi za odrasle, po katerih se ne pridobi izobrazba	26
4.1.3 Programi in dejavnosti, ki se izvajajo kot javna služba	28
4.2 Drugo prednostno področje: izobraževanje za pridobitev izobrazbe	29
4.2.1 Osnovnošolska izobrazba.....	30

4.2.2 Srednješolska izobrazba	30
4.2.3 Višja strokovna izobrazba	30
4.3 Tretje prednostno področje: Strokovno usposabljanje in izpopolnjevanje za potrebe trga dela	31
4.3.1 Programi za usposabljanje in izpopolnjevanje	32
4.3.2 Nacionalne poklicne kvalifikacije (v nadaljnjem besedilu: NPK)	33
4.3.3 Neformalni programi usposabljanja in izpopolnjevanja.....	33
4.4 Četrto prednostno področje: Raziskave in razvoj.....	35
4.4.1 Raziskave.....	35
4.4.2 Razvoj.....	35
4.5 Peto prednostno področje: Dejavnosti na področju izobraževanja odraslih.....	36
4.5.1 Svetovalna dejavnost v izobraževanju odraslih.....	36
4.5.2 Ugotavljanje in priznavanje znanja odraslih.....	37
4.5.3 Usposabljanje in spopolnjevanje strokovnih delavcev in izobraževalcev v neformalnih izobraževalnih programih za odrasle.....	38
4.5.4 Presojanje in razvijanje kakovosti.....	38
4.5.5 Ozaveščanje, informiranje in spodbujanje za vključevanje odraslih v VŽU	39
4.5.6 Informacijska dejavnost	40
5. Okvirni obseg javnih sredstev	41
6. Priprava in izvajanje ReNPIO 2021–2030	41
6.1 Postopek priprave in spremljanja izvajanja ReNPIO 2021–2030	42
IV. ZAKLJUČEK.....	42
V. PRILOGE	44
1. Temeljni pojmi.....	44
2. Državni in mednarodni strateški in programski dokumenti.....	45
3. Mednarodni dokumenti in priporočila	47
4. Dosežki spretnostih odraslih v sodelujočih državah po raziskavi PIAAC.....	50
5. Seznam kazalnikov	53
6. Seznam kratic	54
7. Seznam preglednic.....	56
8. Seznam slik.....	57
9. Viri in literatura	57

I. UVOD

Resolucija o nacionalnem programu izobraževanja odraslih v Republiki Sloveniji za obdobje 2021–2030 (v nadaljnjem besedilu: ReNPIO 2021–2030) je strateški dokument na osnovi Zakona o izobraževanju odraslih (Uradni list RS, št. 6/20; v nadaljnjem besedilu: ZIO-1). Ta opredeljuje nacionalni program izobraževanja odraslih, s katerim se določa javni interes v izobraževanju odraslih, ki vključuje cilje in kazalnike nacionalnega programa, prednostna področja izobraževanja odraslih, ukrepe za zagotavljanje in izvajanje izobraževanja odraslih, okvirni obseg javnih sredstev za področje izobraževanja odraslih, ministrstva, ki so nosilci posameznih ukrepov, in način usklajevanja pri uresničevanju ciljev ter način spremljanja izvajanja nacionalnega programa. V nacionalnem programu se opredelijo tudi programi in dejavnosti pristojnih ministrstev, ki se izvajajo kot javna služba. ReNPIO 2021–2030 sprejme Državni zbor Republike Slovenije na predlog Vlade Republike Slovenije (v nadaljnjem besedilu: Vlada RS). Predlog nacionalnega programa pripravi Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport (v nadaljnjem besedilu: MIZŠ) v sodelovanju z drugimi pristojnimi ministrstvi. K predlogu ReNPIO 2021–2030 MIZŠ pridobi mnenje Strokovnega sveta Republike Slovenije za izobraževanje odraslih (v nadaljnjem besedilu: SSIO). Izvajanje se določi z letnim programom izobraževanja odraslih (v nadaljnjem besedilu: LPIO), ki ga sprejme Vlada RS. V skladu z ZIO-1 se javni interes na lokalni ravni določi v letnem programu izobraževanja odraslih, ki ga sprejme samoupravna lokalna skupnost ali več samoupravnih lokalnih skupnosti. Sredstva za uresničevanje javnega interesa se zagotavljajo iz državnega proračuna, sredstev samoupravnih lokalnih skupnosti in drugih virov.

ReNPIO 2021–2030 usmerja politiko izobraževanja odraslih na nacionalni ravni in prispeva k sistemskemu urejanju področja, vključno s stabilnim financiranjem, določanjem ukrepov oziroma vsebinskih nalog za razvoj izobraževanja odraslih v državi.

Predlog ReNPIO 2021–2030 in predlog LPIO pripravlja MIZŠ v sodelovanju s pristojnimi ministrstvi in Službo Vlade za razvoj in evropsko kohezijsko politiko (v nadaljnjem besedilu: SVRK). Koordinacijo priprave poročila o realizaciji LPIO vodi MIZŠ, poročilo pa pripravi Andragoški center Republike Slovenije (v nadaljnjem besedilu: ACS). Vključeni so ukrepi naslednjih ministrstev: MIZŠ, Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti (v nadaljnjem besedilu: MDDSZ), Ministrstvo za zdravje (v nadaljnjem besedilu: MZ), Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano (v nadaljnjem besedilu: MKGP), Ministrstvo za kulturo (v nadaljnjem besedilu: MK), Ministrstvo za notranje zadeve (v nadaljnjem besedilu: MNZ), Ministrstvo za finance (v nadaljnjem besedilu: MF), Ministrstvo za infrastrukturo (v nadaljnjem besedilu: MZI), Ministrstvo za javno upravo (v nadaljnjem besedilu: MJU), Ministrstvo za gospodarski razvoj in tehnologijo (v nadaljnjem besedilu: MGRT), Ministrstvo za okolje in prostor (v nadaljnjem besedilu: MOP), Ministrstvo za pravosodje (v nadaljnjem besedilu: MP), Ministrstvo za zunanje zadeve (v nadaljnjem besedilu: MZZ) in Ministrstvo za obrambo (v nadaljnjem besedilu: MO), ki vključujejo dejavnosti na področju izobraževanja odraslih v skladu z zakonom oziroma svojimi programi in so sestavni del ReNPIO 2021–2030.

Uresničevanje ReNPIO 2021–2030 je v pristojnosti ministrstev, ki so odgovorna za izobraževanje odraslih in so jim za ta namen dodeljena nacionalna sredstva. V veliki meri pa se izobraževanje odraslih sofinancira s sredstvi iz Evropske kohezijske politike in drugih evropskih skladov ter mednarodnih programov, v manjšem deležu tudi iz sredstev samoupravnih lokalnih skupnosti, ki niso opredeljena v ReNPIO 2021–2030.

Cilji ReNPIO 2021–2030 so povezani z drugimi strateškimi dokumenti. Tako je tudi uresničevanje razvojnih ciljev Strategije razvoja Slovenije 2030¹, ki jo je sprejela Vlada RS, 7. decembra 2017 (v nadaljnjem besedilu: SRS 2030) neposredno odvisno od uresničevanja ukrepov, ki podpirajo vseživljenjsko učenje (v nadaljnjem besedilu: VŽU).

Cilji ReNPIO 2021–2030 sledijo Beli knjigi o vzgoji in izobraževanju v Republiki Sloveniji (2011)², str. 35, ki opredeljuje: »Spoznanje, da izobraževanje, ki se konča v mladosti, preprosto ne zadošča več niti posamezniku niti sodobni družbi, je razlog za vedno večji pomen vseživljenjskega izobraževanja.

¹ Strategijo razvoja Slovenije 2030. 2017. Vlada RS: https://www.gov.si/assets/vladne-sluzbe/SVRK/Strategija-razvoja-Slovenije-2030/Strategija_razvoja_Slovenije_2030.pdf

² Beli knjigi o vzgoji in izobraževanju v Republiki Sloveniji 2011. MIZŠ: <https://pismenost.acs.si/wp-content/uploads/2017/09/Bela-knjiga-o-vzgoji-in-izobra%C5%BEevanju-v-RS-2011.pdf>

Enako pomembno kot poklicno je tudi splošno izobraževanje, ki prispeva k razvoju osebnih potencialov, splošni kulturni razgledanosti (razvoj kulturnega in socialnega kapitala) in opolnomoča ljudi za upravljanje pogojev lastnega življenja ter za prevzemanje odgovornosti za ustvarjanje in spreminjanje le-teh, torej tudi za aktivno družbeno in politično participacijo«. Izobraževanja odraslih ne moremo zožiti na pridobivanje spretnosti in zmožnosti za potrebe trga dela.

V času izvajanja ReNPIO13–20 so bile v sistemskem okolju sprejete naslednje pomembne novosti: novelacija Zakona o organizaciji in financiranju vzgoje in izobraževanja (Uradni list RS, št 16/07 – uradno prečiščeno besedilo, 36/08, 58/09, 64/09 – popr., 65/09 – popr., 20/11, 40/12 – ZUJF, 57/12 – ZPCP-2D, 47/15, 46/16, 49/16 – popr. in 25/17 – ZVaj; v nadaljnjem besedilu: ZOFVI), ZIO-1, Operativni program izvajanja kohezijske politike za finančno perspektivo 2014–2020³, SRS 2030, S4 - Slovenska strategija pametne specializacije⁴, Strategija dolgožive družbe (2017)⁵ in Nacionalna strategija bralne pismenosti za obdobje 2019–2030 (2019).⁶

ReNPIO 2021–2030 je nastajala v času pandemije covid-19, zato upošteva dejstvo, da je pomembno oblikovati načine odpornosti na take in podobne družbene in ekonomske izzive. Poleg omejitev na domala vseh področjih življenja in delovanja pa novi pogoji, katerim so se morali čez noč, z uvedbo novih oblik delovanja (delo od doma, učenje na daljavo, karantena, čakanje na delo), prilagoditi družbeni podsistemi, odpirajo možnosti za povečanje učnih in izobraževalnih aktivnosti. To daje potencial rabi in razvoju sodobne komunikacijske tehnologije tudi v izobraževanju odraslih.

Pri snovanju ReNPIO 2021–2030 imajo pomembno vlogo rezultati mednarodne raziskave »Programme for International Assessment of Adult Competences«⁷ (v nadaljnjem besedilu: PIAAC) in Smernice za izvajanje Strategije spretnosti za Slovenijo: izboljševanje upravljanja izobraževanja odraslih v Sloveniji (Organizacija za gospodarsko sodelovanje in razvoj (v nadaljnjem besedilu: OECD), 2018)⁸. Rezultati PIAAC so pokazali, da je 24,9 % odraslih v Sloveniji doseglo zgolj 1. ali manj kot 1. raven besedilnih spretnosti (povprečje OECD je 18,9%), 25,8 % pa jih je doseglo 1. ali manj kot 1. raven matematičnih spretnosti⁹ (povprečje OECD je 22,7 %). Skupaj 31,18 % (povprečje OECD je 27,18%) ali okrog 400.000 odraslih med 16. in 65. letom starosti dosega le najnižje ravni besedilnih in matematičnih spretnosti. Pri reševanju problemov v tehnološko bogatih okoljih, je 49,2 % odraslih doseglo rezultate na 1. ravni ali pod njo¹⁰ (povprečje OECD je 42,9%). Obenem je v okviru raziskave 18,4 % odraslih (14,6 % v sodelujočih državah) izjavilo, da nimajo predhodnih izkušenj z uporabo računalnikov, torej so brez osnovnega računalniškega znanja.

Velike in hitre spremembe vplivajo tudi na spreminjanje načinov reševanja svetovnih problemov. Uveljavlja se razvojna paradigma, ki išče sinergije med cilji na gospodarskem, družbenem in okoljskem področju (koncepti zelene rasti (OECD), zelenega gospodarstva (UNEP). Snovno učinkovite ter nizkoogljične družbe pa temeljijo na povečevanju energetske, okoljske in družbene učinkovitosti namesto na vse večji porabi prostora, surovin in energije. Hitro spreminjajoče se razmere v svetu, zahtevnost in mnogovrstnost domačih in svetovnih izzivov zahtevajo tudi ustrezno odzivnost izobraževalnega sistema na vseh ravneh za osebni in družbeni razvoj ter potrebe razvoja trga dela.

ReNPIO 2021–2030 zajema izobraževanje, izpopolnjevanje, usposabljanje in učenje odraslih prebivalcev, ki so izpolnili osnovnošolsko obveznost oziroma so stari vsaj 15. let. Pri pridobivanju javnoveljavne izobrazbe se omejuje na do-univerzitetno izobraževanje, to je izobraževanje odraslih po programih osnovnošolskega, poklicnega, srednjega strokovnega, gimnazijskega in višjega strokovnega izobraževanja.

³ Operativni program izvajanja kohezijske politike za finančno perspektivo 2014–2020. Vlada RS. https://www.eu-skladi.si/sl/dokumenti/kljucni-dokumenti/op_slo_web.pdf

⁴ S4 - Slovenska strategija pametne specializacije; <https://www.gov.si/assets/vladne-sluzbe/SVRK/S4-Slovenska-strategija-pametne-specializacije/Slovenska-strategija-pametne-specializacije.pdf>

⁵ Strategija dolgožive družbe. 2017. UMAR, MDDSZ. Vlada R Slovenije.

https://www.umar.gov.si/fileadmin/user_upload/publikacije/kratke_analize/Strategija_dolgozive_druzbe/Strategija_dolgozive_druzbe.pdf

⁶ Nacionalna strategija bralne pismenosti za obdobje 2019–2030, Vlada RS, 19. decembra 2019,

<https://www.gov.si/novice/2020-01-15-nacionalna-strategija-za-razvoj-bralne-pismenosti-za-obdobje-2019-2030/>

⁷ PIAAC - programme for the international assessment of adult competencies: <http://piaac.acs.si/en/survey/>

⁸ Smernice za izvajanje Strategije spretnosti za Slovenijo upravljanja izobraževanja odraslih v Sloveniji (OECD, 2018) https://www.gov.si/assets/Ministrstva/MIZS/Dokumenti/Novice/ca91e42a0f/OECD_Skills_Strategy_2018_Povzetek.pdf

⁹ Stopnje besedilnih in matematičnih spretnosti se po PIAAC raziskavi razvršča v pet ravni

¹⁰ Stopnje reševanja problemov v tehnološko bogatih okoljih se po PIAAC raziskavi uvršča v tri ravni.

Vizija nacionalnega programa izobraževanja odraslih v Republiki Sloveniji:

Odrasli prebivalci Slovenije imajo v vseh življenjskih obdobjih enake možnosti in spodbude za kakovostno učenje in izobraževanje za svoj celostni razvoj in sonaravno bivanje.

II. IZHODIŠČA

Družbeno in sistemsko okolje, v katerem se izvajajo programi in dejavnosti izobraževanja odraslih, je povezano z družbenimi in gospodarskimi značilnostmi ter drugimi razvojnimi vplivi in globalnimi spremembami. Zakoni opredeljujejo osnovne pogoje za izvajanje izobraževalnih programov in dejavnosti na področju izobraževanja odraslih, ki se sofinancirajo iz javnih sredstev in pogoje za izvajalce, ki vključujejo tudi zagotavljanje kakovosti.

ReNPIO 2021–2030 opredeljuje vizijo, cilje in prednostna področja izobraževanja odraslih v skladu s širšimi razvojnimi cilji države. To poglavje predstavlja zakonske smernice, ki so podlaga za doseganje večje vključenosti v vseživljenjsko izobraževanje in učenje, zviševanje splošne izobraženosti prebivalstva, povečevanje usposobljenosti prebivalstva za uspešno odzivanje na potrebe trga dela ter okrepitev dejavnosti za uresničevanje zastavljenih ciljev. Te lahko dosežemo s holističnim pristopom in prizadevanjem tudi na drugih področjih ter medsebojnim usklajevanjem politik.

1. Zakonske podlage

ZOFVI določa:

javno mrežo javnih organizacij za izobraževanje odraslih, ki omogoča odraslim dokončanje osnovne šole, vključitev v javnoveljavne izobraževalne programe za odrasle ter izvajanje svetovanja za področje izobraževanja odraslih (11. člen).

ZIO-1 določa:

- javno službo na področju izobraževanja odraslih sestavljata osnovna šola za odrasle in svetovalna dejavnost na področju izobraževanja odraslih (52. člen);
- načela javnega interesa na področju izobraževanja odraslih (4. člen):
 - pravičnost in enakopravnost ter enake možnosti pri dostopu, obravnavi in doseganju izidov v učenju in izobraževanju,
 - svoboda in avtonomnost pri izbiri poti, vsebine, oblik, sredstev in metod izobraževanja,
 - kakovost izobraževanja,
 - sorazmerna porazdelitev virov za izobraževanje in učenje glede na potrebe v posameznih življenjskih obdobjih,
 - sistemska povezanost formalnega in neformalnega izobraževanja ter priložnostnega učenja,
 - uravnoteženost med področjem splošnega in poklicnega izobraževanja,
 - ustvarjalnost in prilagodljivost ob upoštevanju specifičnih kulturnih, socialnih in izobraževalnih značilnosti,
 - doseganje nacionalno določenih in mednarodno primerljivih izobrazbenih standardov in
 - laičnost izobraževanja odraslih, ki se opravlja kot javna služba.
- cilje javnega interesa na področju izobraževanja odraslih (5. člen):
 - omogočati dostop do kakovostnih izobraževalnih in učnih možnosti,
 - omogočati pridobivanje splošnih in poklicnih zmožnosti za osebno rast, aktivno delovanje v skupnosti in na trgu dela,
 - krepiti opolnomočenost za demokratično sodelovanje v družbenih procesih in za družbeno odgovorno ravnanje,
 - krepiti opolnomočenost na področju trajnostnega razvoja, zelenega gospodarstva, kulture in zdravja,
 - krepiti zmožnosti za medsebojno strpnost, spoštovanje drugačnosti in sodelovanje z drugimi, spoštovanje človekovih pravic in temeljnih svoboščin,
 - krepiti kritično mišljenje posameznikov in raznih družbenih skupin,

- krepiti solidarnost, sodelovanje in izmenjavo znanja in izkušenj med generacijami,
- spodbujati prebivalce za skupno delovanje in večjo blaginjo družbe,
- zmanjšati strukturne in individualne ovire pri vključevanju prebivalcev v izobraževanje in učenje,
- spodbujati nižje izobražene in druge ranljive skupine za izobraževanje in učenje,
- zmanjšati delež prebivalcev brez osnovne oziroma brez poklicne izobrazbe in
- povečati delež prebivalcev z dokončano štiriletno srednješolsko izobrazbo.

2. Strateški in programski dokumenti

ReNPIO 2021–2030 prispeva k usklajenemu izvajanju izobraževanja odraslih na nacionalni ravni in se povezuje s cilji in vsebinami naslednjih strateških in programskih dokumentov na državni in mednarodni ravni.

ReNPIO 2021–2030 je usklajena z evropskimi strateškimi dokumenti v smislu poslanstva, vizije, ciljev, ciljnih skupin, prednostnih področij, ukrepov in instrumentov za sofinanciranje. Na ravni Evropske unije (v nadaljnjem besedilu: EU) je področje izobraževanja odraslih, kot tudi VŽU opredeljeno v strateških in programskih dokumentih, ki opredeljujejo strateške usmeritve in priporočila državam članicam. Države članice po načelu subsidiarnosti te usmeritve umeščajo v svoje družbene in gospodarske strategije, dokumente, programe oziroma akcijske načrte.

2.1 Državni dokumenti

- SRS 2030,
- Strategija dolgožive družbe¹¹,
- S4 - Slovenska strategija pametne specializacije,
- Smernice za izvajanje ukrepov Aktivne politike zaposlovanja za obdobje 2021–2025¹²,
- Nacionalna Strategija za razvoj bralne pismenost 2019–2030¹³,
- Smernice za izvajanje Strategije spretnosti za Slovenijo: izboljševanje upravljanja izobraževanja odraslih v Sloveniji¹⁴.

2.2 Mednarodni dokumenti in priporočila

- Agenda 2030¹⁵,
- Evropski zeleni dogovor¹⁶,
- Program znanj in spretnosti za Evropo za trajnostno konkurenčnost, socialno pravičnost in odpornost (Skills Agenda¹⁷),
- Evropski izobraževalni prostor (European Education Area – EEA¹⁸),
- Akcijski načrt za digitalno izobraževanje (Digital Education Action Plan, 2021–2027¹⁹),
- Poti izpopolnjevanja – nove priložnosti za odrasle²⁰,

¹¹ Strategija dolgožive družbe, 2017, UMAR:

https://www.umar.gov.si/fileadmin/user_upload/publikacije/kratke_analize/Strategija_dolgozive_druzbe/Strategija_dolgozive_druzbe.pdf.

¹² Smernice za izvajanje ukrepov Aktivne politike zaposlovanja za obdobje 2021–2025. MDDSZ, 2020.

<https://www.gov.si/teme/aktivna-politika-zaposlovanja/>

¹³ Nacionalna Strategija za razvoj bralne pismenosti za obdobje 2019–2030, 2019: <https://www.gov.si/novice/2020-01-15-nacionalna-strategija-za-razvoj-bralne-pismenosti-za-obdobje-2019-2030/>.

¹⁴ Smernice za izvajanje Strategije spretnosti za Slovenijo: izboljševanje upravljanja izobraževanja odraslih v Sloveniji: <https://www.oecd.org/skills/nationalskillsstrategies/Skills-Strategy-Implementation-Guidance-for-Slovenia-Executive-Summary-Slovenian.pdf>

¹⁵ Agenda 2030, OZN, <https://sdgs.un.org/2030agenda>

¹⁶ Evropski zeleni dogovor, 2019, Evropska komisija, https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/european-green-deal_sl

¹⁷ Employment, Social Affairs & Inclusion, European Commission, <https://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=1223&langId=en>

¹⁸ Education and Training, European Commission, https://ec.europa.eu/education/education-in-the-eu/european-education-area_en

¹⁹ Digital Education Action Plan (2021-2027). European Commission, https://ec.europa.eu/education/education-in-the-eu/digital-education-action-plan_en

- Zelena knjiga o staranju²¹ (spodbujanje solidarnosti in odgovornosti med generacijami)
- Evropski steber socialnih pravic²²,
- Akcijski načrt za evropski steber socialnih pravic²³ in
- Priporočilo Komisije (EU) 2021/402 z dne 4. marca 2021 o učinkoviti aktivni podpori zaposlovanju (EASE) po krizi zaradi COVID-19²⁴.

Kratka vsebina naštetih dokumentov povezana z izobraževanjem odraslih je v prilogi 2.

3. Družbeno ekonomski položaj in vplivi na razvoj izobraževanja odraslih

Vlada RS je potrdila predlog Nacionalnega načrta za okrevanje in odpornost (april, 2021)²⁵ (v nadaljnjem besedilu: NOO), ki predstavlja enega od temeljev za uspešno okrevanje in dolgoročni razvoj naše države po zastoju, ki ga je povzročila pandemija COVID-19. Slovenija se je že pred tem soočala z nekaterimi razvojnimi tveganji, saj so na določenih področjih gibanja odstopala od usmeritev SRS 2030. Med temi izstopa zlasti počasno odzivanje na tehnološke, demografske in podnebne spremembe.

Rast investicij in še zlasti produktivnosti, ki je ključni dolgoročni dejavnik gospodarskega razvoja in blaginje prebivalstva, je po finančni in ekonomski krizi v Sloveniji ostala skromna. Rast produktivnosti je v preteklem obdobju temeljila predvsem na povečevanju zaposlenosti. Možnost takega gospodarskega napredka bo srednjeročno omejena, predvsem zaradi demografskih sprememb in vpliva pandemije COVID-19, zato se bo Slovenija osredotočila na vlaganja v reforme in naložbe, ki bodo prispevale k dvigu produktivnosti za doseganje razvitosti EU27. Inovacije so dolgoročno najpomembnejši dejavnik produktivnosti, vendar so se na tem področju v naši državi vlaganja zniževala, prepočasno je bilo tudi uvajanje najzahtevnejših tehnoloških rešitev za digitalno preobrazbo.

Z vidika blaženja podnebnih sprememb je največji izziv nadaljnje povečevanje izpustov toplogrednih plinov iz prometa, večletna stagnacija rabe obnovljivih virov energije, nezadostno uvajanje sprememb v smeri krožnega gospodarstva in premalo trajnostna raba prostora.

Po kazalnikih staranja Slovenija bistveno ne odstopa od povprečja EU, kljub temu pa se ob neprilagojenih sistemih socialne zaščite pričakuje višja rast izdatkov, povezanih s staranjem prebivalstva. Zaradi demografskih sprememb se je v obdobju konjunktura zaostrila problematika pomanjkanja ustrezne delovne sile, ki srednjeročno, tudi v luči hitrih tehnoloških sprememb, postaja vse pomembnejši omejitveni dejavnik nadaljnjega razvoja. V državi se soočamo s problemom pomanjkanja ustreznega znanja in spretnosti ter z segmentacijo trga dela za mlade. To zahteva ustrezen odziv predvsem pri prilagajanju izobraževalnih programov potrebam družbe in gospodarstva in pri oblikovanju spodbudnega okolja za privabljanje in ohranjanje delovne sile z ustreznimi znanji in spretnostmi. Zaradi demografskih trendov in tehnološkega razvoja je bistvenega pomena tudi krepitev VŽU.

NOO vključuje naslednje sklope reformnih in naložbenih ukrepov: zeleni prehod, digitalna preobrazba, pametna, trajnostna in vključujoča rast in zdravstvo in socialna varnost, ki se odzivajo na šest sklopov izzivov, ki jih je prepoznala EU.

²⁰ Poti izpopolnjevanja: nova priložnost za odrasle. Evropska komisija.

<https://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=1224&langId=sl>

²¹ Green Paper on Ageing: Fostering solidarity and responsibility between generations. 2021. European Commission.

https://ec.europa.eu/info/files/green-paper-ageing-fostering-solidarity-and-responsibility-between-generations_en

²² Evropski steber socialnih pravic. Evropska komisija. https://ec.europa.eu/commission/priorities/deeper-and-fairer-economic-and-monetary-union/european-pillar-social-rights/european-pillar-social-rights-20-principles_sl.

²³ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/TXT/?uri=COM%3A2021%3A102%3AFIN&qid=1614928358298>

²⁴ Priporočilo Komisije (EU) 2021/42 z dne 4. marca 2021 o učinkoviti aktivni podpori zaposlovanju (EASE) po krizi zaradi COVID-19. C/2021/1372. OJ L 80, 8. 3. 2021 (EUR-Lex - 32021H0402 - EN - EUR-Lex (europa.eu)).

²⁵ Nacionalni načrta za okrevanje in odpornost, 72. seja Vlade 28. 4. 2021.

Naštete spremembe posredno ali neposredno vplivajo na načrtovanje podsistemov, med njimi tudi izobraževalnega, v okviru katerega ima uresničevanje koncepta VŽU zelo pomembno vlogo. Razvojno okolje, v katerem bo delovalo izobraževanje odraslih v prihodnje, je na daljše obdobje težko napovedovati. To posebej velja v okoliščinah, ki jih je povzročila pandemija COVID-19.

Svetovno gospodarstvo in druge podsisteme pogojujejo tako imenovani »mega trendi«, kot so:

a. Demografski razvoj

Projekcija demografske strukture prebivalstva v Sloveniji (preglednica 1) kaže povečevanje povprečne starosti in deleža starejših od 65 let. Indeks staranja (razmerje med starejšimi od 65 let in mladimi do 14 let), je v letu 2019 znašal že 132,9 (pri ženskah celo 156,7), v letu 2000 pa 87,8.

Preglednica 1: Prebivalstvo Slovenije po povprečni starosti in spolu, 2013–2019

Prebivalstvo: starost, spol, delež, indeks	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Povprečna starost (leta)	42,2	42,4	42,6	42,9	43,1	43,3	43,4
Moški	40,6	40,9	41,1	41,4	41,6	41,8	41,9
Ženske	43,7	43,9	44,1	44,3	44,6	44,8	44,9
Delež prebivalcev 65 let in več	17,3	17,7	18,2	18,7	19,1	19,7	20
Moški	14,1	14,6	15,1	15,7	16,2	16,8	17,1
Ženske	20,4	20,7	21,2	21,6	22,1	22,6	23
Indeks staranja	118,9	120,5	122,7	125,4	127,8	130,6	132,9
Moški	93,4	95,5	98,3	101,6	104,3	107,8	110,3
Ženske	145,9	147	148,5	150,7	152,6	154,8	156,7

Vir: SURS

Starostna struktura prebivalstva v Sloveniji se spreminja. Družba postaja dolgoživa: pričakovano trajanje življenja se podaljšuje, delež starejših od 65 hitro narašča. V prihodnjih letih bodo ti trendi še izrazitejši.

Projekcijska slika prebivalstva, brez priselitev kaže, da se bo število otrok in mladine v izobraževanju v naslednjih desetih letih zmanjšalo, delež starejših prebivalcev pa povečal. Projekcije Eurostata za Slovenijo napovedujejo, da se bo neto selitveni prirast, iz 4.000 v letu 2020 do leta 2030 zmanjšal na 2.500, potem pa narasel na 4.500 do leta 2050 in spet upadel na manj kot 2.000 na leto. Ti tokovi bodo vplivali tudi na vrsto in obseg potreb po izobraževanju in usposabljanju, nanj pa bo imela vpliv tudi pandemija COVID-19.

b. Družbeno-gospodarski razvoj

Pri družbenem in gospodarskem razvoju je možnih več scenarijev, ki so v največji meri odvisni od gospodarskega razvoja in izhoda iz pandemske krize COVID-19 ter ustreznosti odzivov na naraščajoče okoljske probleme. Po optimističnem scenariju se bo gospodarstvo preusmerilo na storitvene dejavnosti, vrhunsko znanje in okolju prijaznejšo tehnologijo, z bistveno večjim deležem zaposlenega visoko usposobljenega kadra. Po pesimističnem scenariju pa bomo ohranjali obstoječe strukture gospodarjenja, povečevali okoljske obremenitve, večali porabo prostora, surovin in energije, kar posledično vpliva nižjo zahtevnost delovnih mest in potreb po izobrazbi.

c. Tehnološki razvoj

Tehnološki razvoj bo vplival izobraževanje odraslih z naslednjim:

- rastjo potreb po dodatnem usposabljanju in stalnem posodabljanju znanja na vseh področjih in dejavnostih (pojav izginjanja nekaterih poklicev in nadomeščanje z novimi, ki zahtevajo drugačno usposobljenost; z novo paradigmo razvoja so povezane tudi nove storitve);
- zagotavljanjem drugačnih metod učenja, ki so bolj učinkovite od tradicionalnih;
- s spreminjanjem dostopnosti do znanja (izobraževalne organizacije in učitelji niso več edini vir znanja; znanje, pridobljeno v novih učnih okoljih zahteva drugačna merila in postopke za vrednotenje predhodno pridobljenega znanja);

- z razvojem informacijsko-komunikacijske tehnologije (v nadaljnjem besedilu: IKT) se bodo povečale možnosti sodobnih oblik učenja, kar spreminja vlogo strokovnih delavcev in izobraževalcev odraslih.

d. Potrebe in zahteve trga dela

Dogajanja na trgu dela bodo vplivala na potrebe po izobraževanju, usposabljanju, izpopolnjevanju in vrednotenju predhodno pridobljenega znanja. Znatno vpliv bo imelo podaljševanje aktivne dobe, kar bo povečevalo povpraševanje po usposabljanju, pridobivanju dodatnih zmožnosti ter prilagajanje delovnih mest starejšim delavcem. Iz napovedi potreb, ki jih je pripravil Cedefop, izhaja, da bo do leta 2030 v Republiki Sloveniji 49 % delovnih mest zahtevalo srednje kvalificirano delovno silo, 46 % visoko in 5 % nizko kvalificirano delovno silo²⁶. Zaradi pomanjkanja temeljnih zmožnosti pri znatnem deležu prebivalcev (PIAAC, 2016) z nižjimi stopnjami izobrazbe je potrebno ustrezno uravnavati politiko izobraževanja, usposabljanja in izpopolnjevanja odraslih, da bo ta ustrezno odgovarjala na potrebe trga dela.

4. Izobrazbena sestava in aktivnost prebivalstva

Izobraževanje, usposabljanje in vključevanje v različne dejavnosti na področju izobraževanja odraslih (v nadaljnjem besedilu: dejavnosti) je namenjeno krepitvi in razvoju človeškega, kulturnega in socialnega kapitala, ki ga po raziskavah lahko merimo z ravno izobrazbe v odnosu do drugih dejavnikov, med katerimi je najpomembnejša aktivnost prebivalstva. Višje izobrazbene ravni pozitivno vplivajo na razvoj posameznika na različnih področjih pri doseganju delovnih, osebnih in družbenih ciljev ter na večjo aktivnost v VŽU.

4.1 Izobrazbena sestava prebivalstva Slovenije

V obdobju od 2011 do 2019 se je sestava prebivalstva Slovenije starejšega od 15 let spremenila, kot kažejo podatki v preglednicah 2 in 3 v nadaljevanju. Povečanje deležev prebivalstva v posameznih stopnjah izobrazbe in starostnih razredih v največji meri lahko pripišemo demografskim trendom, obstoječemu urejanju izobraževalne politike in politike zaposlovanja.

Preglednica 2: Prebivalstvo Slovenije, staro 15 let in več, po stopnjah izobrazbe in po starostnih razredih za leto 2011

Starost v letih/ Izobrazba	SKUPAJ	%	nedokončana OŠ	%	OŠ	%	Nižja, srednja poklicna	%	4-letna srednja strokovna in splošna	%	Višješolska	%	Visokošolska	%
15-24 let	228.685	13,4	2.661	0,2	97.307	5,7	21.596	1,3	101.757	6,0	15	0,0	5.349	0,3
25-49 let	744.439	43,5	8.165	0,5	105.560	6,2	182.525	10,7	267.943	15,7	21.277	1,2	158.969	9,3
50-64 let	426.780	25,0	20.570	1,2	113.174	6,6	121.825	7,1	104.323	6,1	26.197	1,5	40.691	2,4
65 +	310.049	18,1	46.575	2,7	90.176	5,3	80.891	4,7	57.728	3,4	16.240	0,9	18.439	1,1
SKUPAJ	1.709.953	100,0	77.971	4,6	406.217	23,8	406.837	23,8	531.751	31,1	63.729	3,7	223.448	13,1

Vir: SURS

Preglednica 3: Prebivalstvo Slovenije, staro 15 let in več, po stopnjah izobrazbe in po starostnih razredih za leto 2019

Starost v letih	SKUPAJ	%	nedokončana OŠ	%	OŠ	%	Nižja, srednja poklicna	%	4-letna srednja strokovna in splošna	%	Višješolska	%	Visokošolska	%
15-24 let	196.887	10,5	1.959	0,1	82.969	4,5	19.407	1,0	75.617	4,1	2.092	0,1	14.843	0,8
25-49 let	757.254	40,5	5.566	0,3	56.835	3,1	143.969	7,7	240.875	12,9	36.991	2,0	273.018	14,1

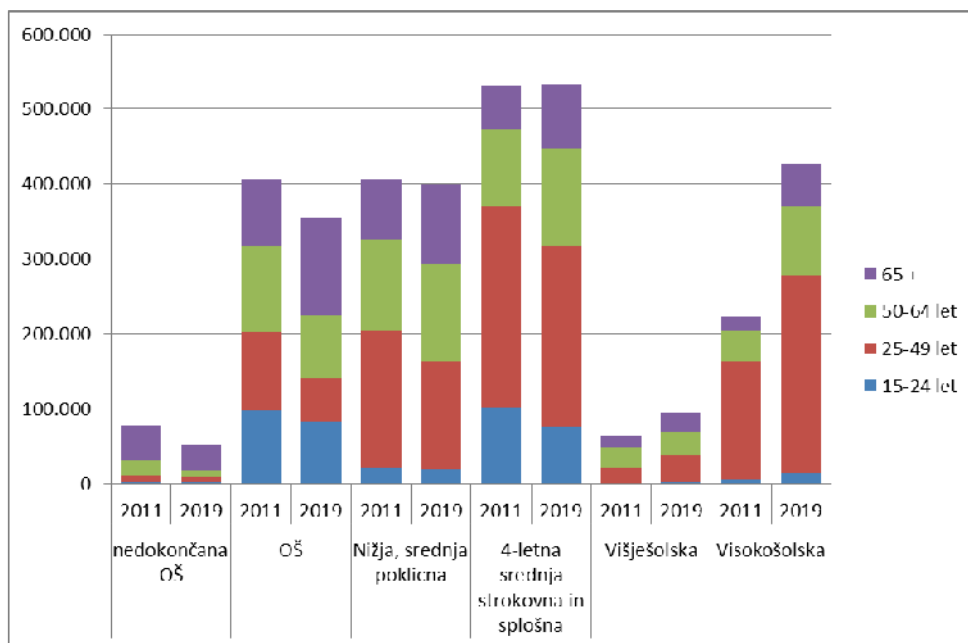
²⁶ Slovenia 2020 Skills forecast. Cedefop. https://www.cedefop.europa.eu/files/skills_forecast_2020_slovenia.pdf

50-64 let	479.476	25,6	10.072	0,5	84.725	4,6	129.982	7,0	130.932	7,0	30.386	1,6	93.379	5,0
65 +	438.174	23,4	34.499	1,9	130.373	7,0	106.110	5,7	85.979	4,6	25.120	1,3	56.093	3,0
SKUPAJ	1.871.791	100,0	52.096	2,8	354.902	19,2	399.468	21,4	533.403	28,6	94.589	5,0	437.333	22,9

Vir: SURS

Slika 1 spodaj prikazuje primerljivost izobrazbene strukture prebivalstva po starostnih razredih, pri čemer je najvišji porast viden med leti v porastu števila prebivalstva s terciarno izobrazbo, v vseh starostnih razredih. V primerljivih letih 2011 in 2019 je viden največji porast prebivalstva z nižjo poklicno, srednješolsko in visokošolsko izobrazbo v starostni kategoriji 50 let in več. V starostnih kategorijah 25 do 49 let pa se je znižal delež prebivalcev z nižjo in srednjo poklicno ter osnovnošolsko izobrazbo.

Slika 1: Prebivalstvo Slovenije, staro 15 let in več, po stopnjah izobrazbe in po starostnih razredih, v letih 2011 in 2019

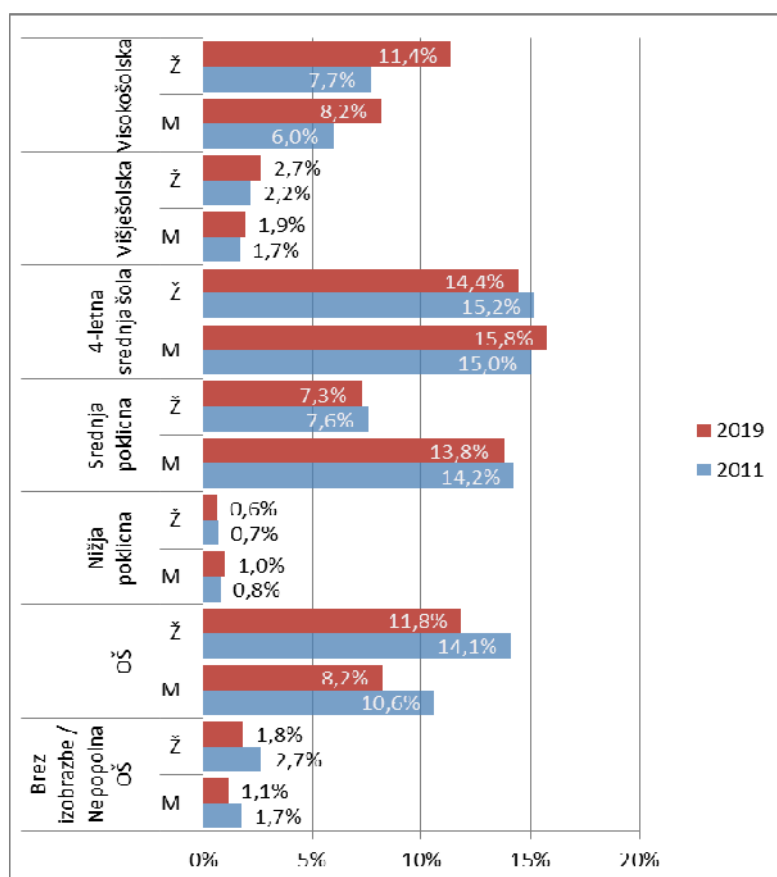
Vir: SURS

V nadaljevanju so prikazani podatki o izobrazbeni sestavi po spolu v starostnih razredih.

Primerjava izobrazbene sestave prebivalstva starejših od 15 let po spolu za leti 2011 in 2019 je razvidna iz slike 2 spodaj.

Od leta 2011 do 2019 se je najbolj povečal delež prebivalstva z višjo in visokošolsko izobrazbo, še posebej pri ženskah. Delež prebivalcev z osnovnošolsko izobrazbo se je v tem obdobju znižal, pri čemer je delež žensk, z osnovnošolsko izobrazbo in manj, nižji kot pri moških.

Slika 2: Prebivalstvo Slovenije, staro 15 let in več, po stopnjah izobrazbe in spolu, v letih 2011 in 2019

Vir: SURS

4.2 Aktivnost prebivalstva

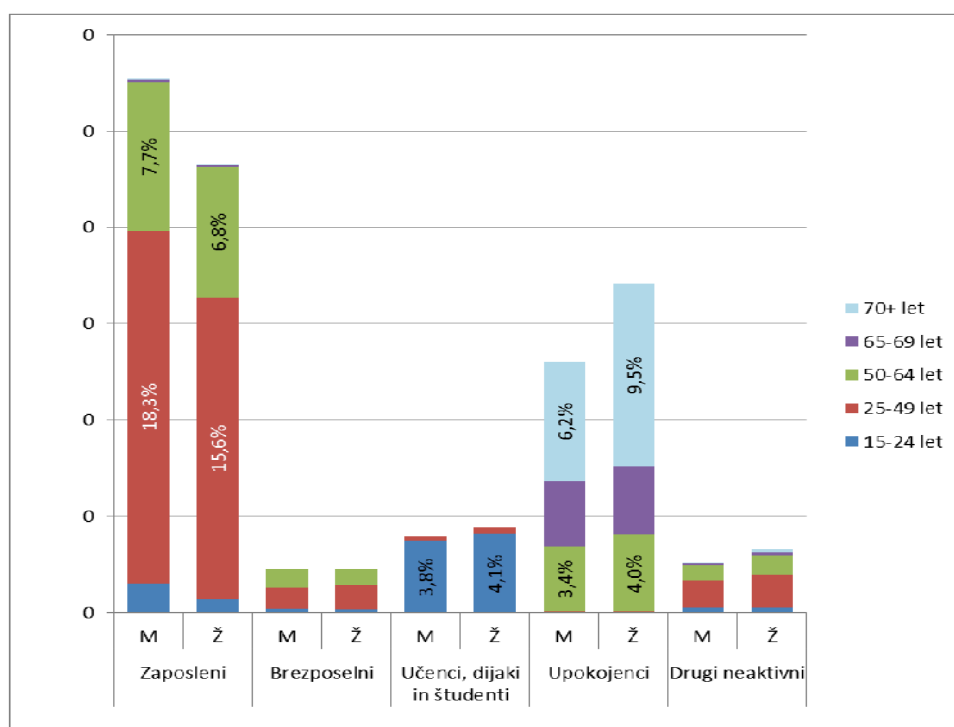
Po podatkih Statističnega urada Republike Slovenije (v nadaljnjem besedilu: SURS) je ena od značilnosti prebivalstva nizka stopnja aktivnosti starejših, predvsem žensk. Ta stopnja se zaradi demografskih trendov povečuje, vendar je v veliki meri odvisna tudi od stopnje izobrazbe.

4.2.1 Aktivnost prebivalstva po statusu, starosti in spolu

Slika 3 spodaj kaže na naslednje vrzeli v letu 2019:

- delež aktivnih, starejših od 50 let, je zelo nizek;
- delež brezposelnih raste s starostjo in je visok v starostni skupini 50 do 64 let;
- delež neaktivnih je najvišji v starostni skupini 25-49 let.

Slika 3: Aktivnost prebivalstva po statusu, starosti in spolu v letu 2019

Vir: SURS

4.2.2 Aktivnost prebivalstva po statusu, izobrazbi in spolu

Dostopni so podatki za prebivalstvo, starejše od 15 let po spolu, ne pa po starostnih skupinah. Med moškimi je bilo leta 2011 okrog 134.000 starejših od 65 let (od teh 97 % upokojencev), leta 2019 pa 176.000 (97 % upokojencev). Med ženskami je bilo leta 2011 okrog 204.000 starejših od 65 let (92 % upokojenk), leta 2019 pa 237.000 (97 % upokojenk). Preglednica 4 spodaj prikazuje izobrazbeno sestavo starejših od 65 let za leti 2011 in 2019 v deležih, iz katere izhaja, da se je v tem obdobju izobrazbena sestava izboljšala.

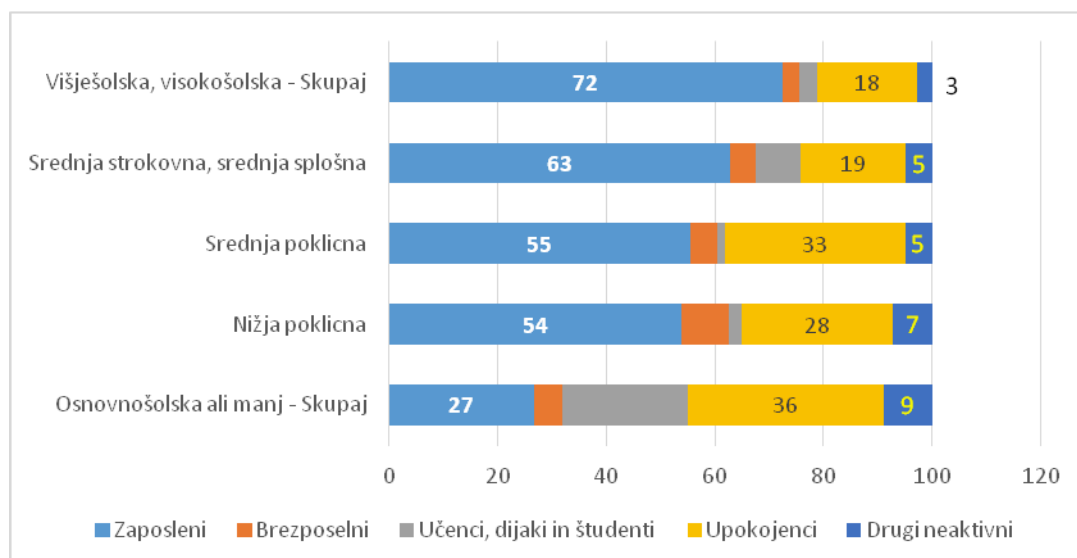
Preglednica 4: Izobrazba starejših od 65 let v deležih v letih 2011 in 2019

Spol/ Leto	Osnovnošolska in manj		Srednješolska (nižje poklicna, poklicna, 4-letna) skupaj		Višje in visokošolska skupaj	
	2011	2019	2011	2019	2011	2019
moški	30,2	25,3	54,5	57,7	15,4	17
ženske	61,1	50,8	32,0	38,2	6,9	11,1

Vir: SURS

Slika 4 spodaj prikazuje deleže zaposlenih moških po izobrazbi in kaže, da ima izobrazbena raven pomemben vpliv na aktivnost prebivalstva. Med moškimi, starimi več kot 15 let, z dokončno osnovnošolsko izobrazbo, je 45 % neaktivnih (36 % upokojenih in 9 % drugih), medtem ko je med višje in visokošolsko izobraženimi delež neaktivnih 21 % (18 % upokojenih in 3 % drugače neaktivnih).

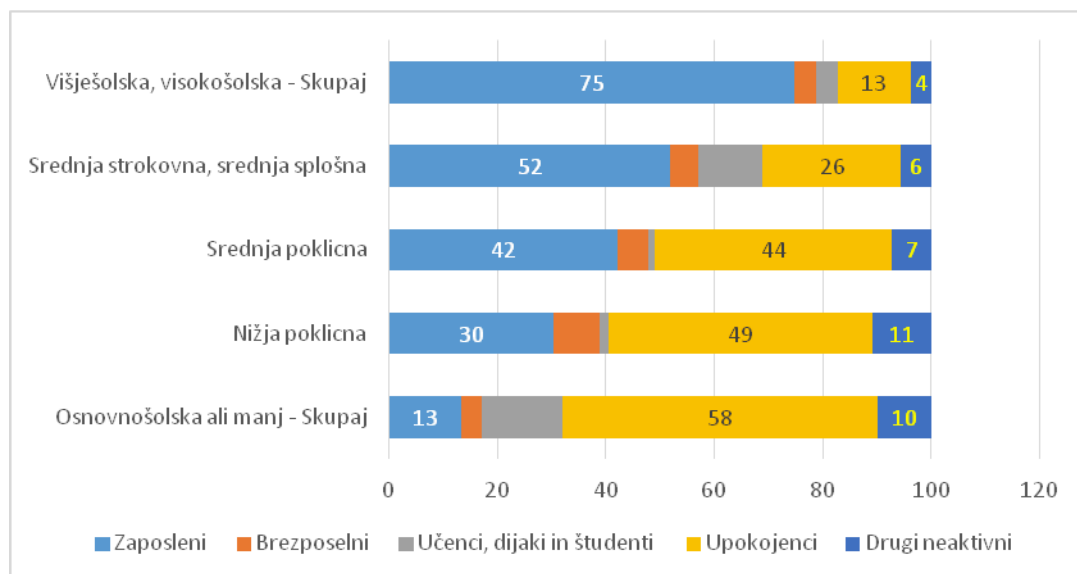
Slika 4: Prebivalci - moški, stari 15 let in več po izobrazbi in delovni aktivnosti v letu 2019

Vir: SURS

Pri ženskah je stopnja aktivnosti še bolj odvisna od ravni izobrazbe, kar kaže slika 5 spodaj. Kar 68 % žensk, starejših od 15 let, z največ osnovnošolsko izobrazbo, je neaktivnih (od teh 58 % upokojenih in 10% drugače neaktivnih), medtem ko je delež neaktivnih žensk pri višje in visokošolsko izobraženih 17 % (13 % upokojenih in 4 % drugače neaktivnih).

Slika 5: Prebivalci - ženske, stare 15 let in več po izobrazbi in delovni aktivnosti v letu 2019

Vir: SURS

4.3 Izobrazbena sestava brezposelnih

Raven dosežene izobrazbe, je po raziskavah dejavnik, ki najbolj izrazito kaže razlike v delovni aktivnosti prebivalstva. Po podatkih Zavoda Republike Slovenije za zaposlovanje (v nadaljnjem besedilu: ZRSZ) (obdobje 2014–2019; slika 6 spodaj) je najvišji delež brezposelnih z zaključeno osnovnošolsko izobrazbo ali manj, iz česar gre sklepati, da so te osebe težje zaposljive. V zadnjih letih se ta delež sicer zmanjšuje, kar je verjetno posledica tega, da vse več oseb dokonča osnovno šolo. Sledi delež oseb z srednjo poklicno ter 4-letno srednješolsko izobrazbo.

Preglednica 5 in slika 6 kažeta, da raven dosežene izobrazbe vpliva na brezposelnost, saj se deleži po različnih dokončanih ravneh izobrazbe precej razlikujejo. Nizka izobrazba brezposelnim osebam

otežuje ponovno vključevanje na trg dela, zato je za to skupino bistveno, da pridobijo in krepijo sposobnosti, znanje in spretnosti za izboljšanje zaposlitvenih možnosti ter povečanje konkurenčnosti na trgu dela. Vključevanje nizko izobraženih brezposelnih na trg dela zahteva poglobljeno obravnavo. Zaradi pomanjkanja znanja in spretnosti se ta skupina povezuje še z dolgotrajno brezposelnostjo in vse to kaže na nujnost vključevanja v nadaljnja izobraževanja. Pri tej skupini brezposelnih tudi je povprečno trajanje brezposelnosti daljše, kot pri ostalih skupinah (v letu 2019 37,3 meseca).

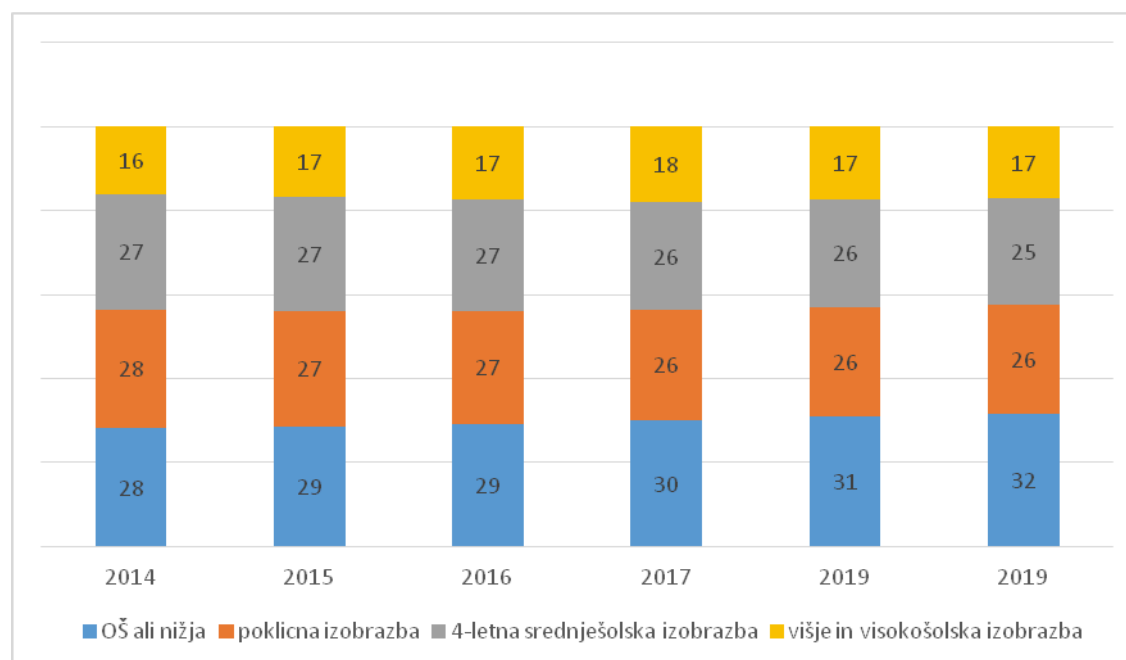
Obenem to narekuje potrebo po večjem sodelovanju pri načrtovanju in izvajanju skupnih ukrepov in inštrumentov na ravni različnih politik, socialnih partnerjev in drugih deležnikov, na državni in lokalni ravni. Ker se v Sloveniji srečujemo s strukturno brezposelnostjo, je tovrstno sodelovanje ključno pri oblikovanju ustreznih programov za potrebe trga dela, za lažji in hitrejši prehod v zaposlitev.

Preglednica 5: Registrirano brezposelni po izobrazbi, od leta 2014 do 2019

Izobrazba/Leto	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Skupaj registrirano brezposelni – povprečje posameznega leta	120.109	112.726	103.152	88.648	78.474	74.178
Od tega:						
- osnovnošolska izobrazba in manj	33.789	32.259	30.186	26.670	24.341	23.449
- poklicna izobrazba	34.068	30.886	27.643	23.381	20.448	19.273
- 4-letna srednješolska izobrazba	33.024	30.885	27.478	22.614	20.105	18.840
- višje in visokošolska izobrazba	19.229	18.697	17.845	15.983	13.580	12.616

Vir: ZRSZ

Slika 6: Dosežena raven izobrazbe, registrirano brezposelnih od leta 2014 do 2019, v deležih

Vir: ZRSZ

5. Dosežki ReNPIO13–20 in mednarodna primerjava

Za oceno stanja izobraževanja odraslih v največji meri uporabljamo uradne statistične podatke, poleg tega pa tudi druge podatkovne baze in vsebinski vire. Analiza uresničevanja ReNPIO13–20 je pokazala, da je uresničevanje ciljev, programov in dejavnosti prispevalo k razvoju področja ter dvigu izobraženosti, usposobljenosti ter kompetentnosti odraslih za osebni razvoj, zaposljivost in vključenost v družbo. Žal pa po doseganju krovne kazalnika, vključenosti odraslih v VŽU od 25 do 24 let (ADS)

v tem obdobju nismo napredovali, kar pomeni, da zastavljeni ukrepi niso v zadostni meri podprli vključevanja odraslih v VŽU. Kvalitativni dosežki ReNPIO13-21 so povzeti v nadaljevanju.

5.1 Doseganje krovnih kazalnikov

5.1.1 Prvi kazalnik: Vključenost odraslih v VŽU v starosti od 25 do 64 let

Ta kazalnik dobimo z uporabo Ankete o delovni sili (ADS), ki v evropskih državah vsako leto meri vključenost odraslih v katero koli obliko VŽU v štirih tednih pred anketiranjem, podatke pa objavlja Eurostat.

V Sloveniji je stopnja udeležbe prebivalstva v VŽU v starosti od 25 do 64 let v VŽU, s 16 % v letu 2011 padla na 11,2 % v letu 2019. V letu 2020 je dosegla najnižji 8,4 % delež. Slovenija je prvič v 10ih letih pod evropskim povprečjem. V preglednici 6, o vključenost odraslih v VŽU od 2011 do 2020, so poleg podatkov za Slovenijo prikazani tudi podatki o povprečju EU 27 in za države s katerimi se pogosto država primerja.

Preglednica 6: Vključenost odraslih v VŽU od 2011 do 2020, izbrane države EU

Država/Leto	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
EU 27	8,1	8,2	9,9	10,1	10,1	10,3	10,4	10,6	10,8	9,2
Danska	32,3	31,6	31,5	31,9	31,5	28	26,9	23,5	25,3	20,5
Nemčija	7,9	7,9	7,9	8	8,1	8,5	8,4	8,2	8,2	8,0
Estonija	11,9	12,8	12,6	11,6	12,4	15,7	17,2	19,7	20,2	17,1
Hrvaška	3,1	3,3	3,1	2,8	3,1	3	2,3	2,9	3,5	3,2
Italija	5,7	6,6	6,2	8,1	7,3	8,3	7,9	8,1	8,1	7,2
Madžarska	3,0	2,9	3,2	3,3	7,1	6,3	6,2	6	5,8	5,1
Avstrija	13,5	14,2	14,1	14,3	14,4	14,9	15,8	15,1	14,7	11,7
Slovenija	16,0	13,8	12,5	12,1	11,9	11,6	12	11,4	11,2	8,4
Slovaška	4,1	3,2	3,1	3,1	3,1	2,9	3,4	4	3,6	2,8
Finska	23,8	24,5	24,9	25,1	25,4	26,4	27,4	28,5	29	27,3
Švedska	25,3	27,0	28,4	29,2	29,4	29,6	30,4	31,4	34,3	28,6

Vir: EUROSTAT

Vključenost odraslih v VŽU je v tesni povezavi z izobrazbo in starostjo, kar je razvidno iz preglednic 7 in 8 spodaj, ki prikazujeta podatke za iste države kot v preglednici 6 in povprečje EU 27, stopnjo vključenosti odraslih v VŽU glede na izobrazbo in starost (ADS 2010 in 2019). Razlike v deležih udeležbe v VŽU so med najbolj in najmanj izobraženimi izrazite v izbranih državah, kar velja tudi za Slovenijo. Odrasli, ki imajo več kot srednješolsko izobrazbo, se mnogo več izobražujejo, kot tisti, ki take izobrazbe nimajo.

Preglednica 7: Vključenost odraslih v VŽU po izobrazbi v deležih, izbrane države EU, (ISCED)²⁷

	2010					2019				
	SKUPAJ	ISCED 0-2	ISCED 3-4	ISCED 5-8	ISCED 5-8/0-2	SKUPAJ	ISCED 0-2	ISCED 3-4	ISCED 5-9	ISCED 5-8/0-2
EU 27	9,3	3,9	8,2	17,1	4,4	10,8	4,5	8,9	19	4,2
Danska	32,7	23,8	30,7	41,2	1,7	25,3	17,7	22,6	31,4	1,8
Nemčija	7,8	2,9	7,1	12	4,1	8,2	4,1	7	12,4	3,0
Estonija	11	2	7,7	18,6	9,3	20,2	9,2	14,7	29,2	3,2
Italija	6,2	1,3	8,1	16,1	12,4	8,1	2,1	8,8	18,3	8,7

²⁷ ISCED: International Standard Classification of Education (Mednarodna standardna klasifikacija izobraževanja).

ISCED 0-2: osnovnošolska in nižja poklicna izobrazba.

ISCED 3-4: srednja poklicna, 4-letna srednja in višja strokovna izobrazba.

ISCED 5-8: višja in visoka izobrazba, specializacija, magisterij in doktorat.

Madžarska	3	0,7	2,9	5,3	7,6	5,8	2,5	4,8	10	4,0
Avstrija	13,8	4,6	12,7	26,1	5,7	14,7	5,7	10,8	24,5	4,3
Slovenija	16,4	3,5	15	28,9	8,3	11,2	2,3	7,7	20	8,7
Finska	23	9,8	21,2	31	3,2	29	16,8	24	36,4	2,2
Švedska	24,7	16	21,4	34,1	2,1	34,3	23,7	28,6	43,2	1,8

Vir: EUROSTAT

ISCED 5-8/0-2 v preglednici pomeni razmerje med udeleženci z izobrazbo ISCED 5-8 in udeleženci z izobrazbo 0-2. Izid kaže, da se je v Sloveniji v letu 2019, udeležilo katerekoli oblike organiziranega izobraževanja ali učenja 8,7 krat več prebivalcev s terciarno izobrazbo kot tistih z osnovnošolsko ali nižjo poklicno, medtem ko je to razmerje med Danci v letu 2020 1,7, na Švedskem 1,6, v Estoniji in na Madžarskem pa 3,7.

Starost je bila v dosedanjih empiričnih preučevanjih pomemben napovedovalec udeležbe prebivalstva v VŽU. Podatki kažejo, da s starostjo raven udeležbe prebivalstva v VŽU pada, vendar ne linearno in ne z enako intenziteto v posameznih državah; v Sloveniji je ta zelo izrazita.

Preglednica 8: Vključenost odraslih v VŽU po starosti, v odstotkih, izbrane države EU

Starostni razred	25-34 let		35-44 let		45-55 let		55-64 let	
	2010	2019	2010	2019	2010	2019	2010	2019
EU 28	15,8	17,9	9,3	11,6	7,5	9,7	4,6	6,7
Danska	42,6	34,7	32,6	25,6	31,2	22,5	25,1	18,3
Nemčija	17,4	18,2	6,7	7,4	5,3	5,3	3,0	3,3
Estonija	17,5	29,9	12,3	22,3	8,6	16,9	4,7	10,6
Hrvaška	9,8	9,7	1,7	3,1	0,5	1,4	0,1	0,5
Italija	13,1	15,3	5,3	7,6	4,4	6,6	2,5	4,8
Madžarska	7,4	9,7	2,7	5,9	1,3	5,2	0,3	2,5
Avstrija	23,0	24,4	14,1	15,1	11,4	12,1	6,7	7,6
Slovenija	29,6	18,1	17,4	12,1	11,1	9,6	6,4	6,0
Slovaška	6,4	5,9	2,7	3,9	1,6	3,0	0,7	1,5
Finska	33,7	37,8	25,4	31,8	21,6	27,3	13,0	19,3
Švedska	34,4	42,1	25,5	35,5	22,4	33,2	16,7	24,9

Vir: EUROSTAT

Podatki o vključenosti v VŽU glede na starost kažejo:

- pri odraslih (25-34 let) je bila stopnja vključenosti v VŽU v letu 2010 bistveno višja (29,6 %) od povprečja EU (15,8 %) ter primerljiva s Švedsko (34,4 %) in Finsko (33,7%). Do leta 2019 je v Sloveniji viden velik padec (18,1 %);
- pri odraslih v starostnih kategorijah 35-44, 45-55 in 55-64 let se je stopnja vključenosti v VŽU od leta 2010 do leta 2019 znižala, medtem ko se je povprečje EU 28 v navedenih kategorijah povišalo;
- pri odraslih (55-64 let) je Slovenija pod povprečjem EU 28.

5.1.2 Drugi kazalnik: Delež vključenosti odraslih v VŽU

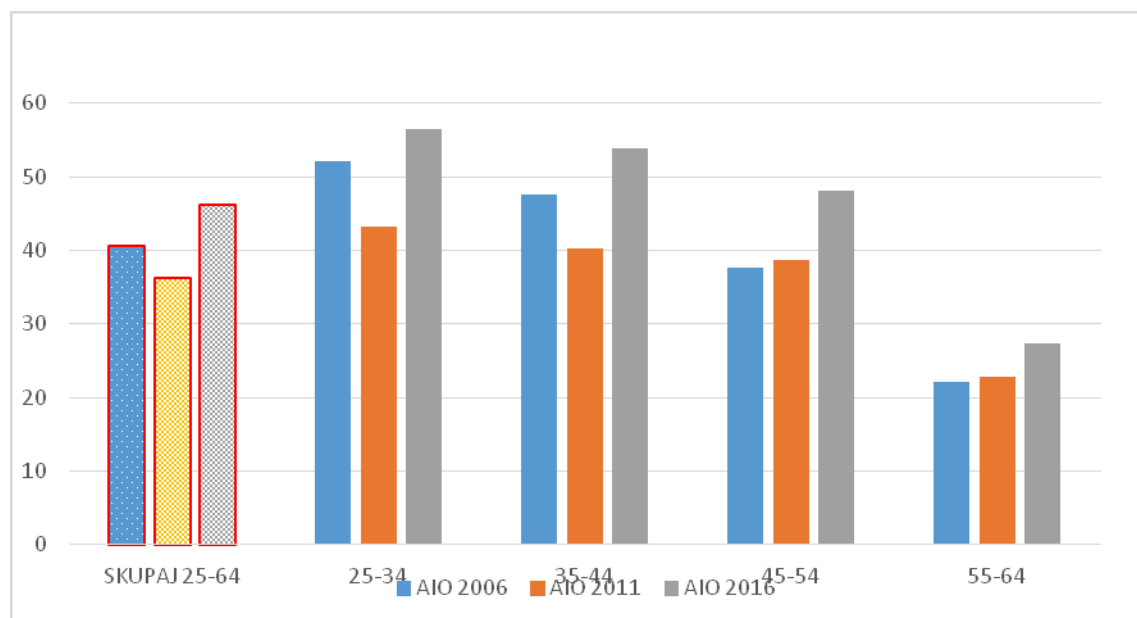
Ta kazalnik dobimo s pomočjo Ankete o izobraževanju odraslih (AIO), ki meri vključenost odraslih v VŽU v dvanajstih mesecih pred anketiranjem. V obdobju ReNPIO13–20 so bila merjenja vsake 3 do 5 let.

V Sloveniji se je delež vključenosti odraslih v VŽU, v starosti od 25 do 64 let, s 36 % v letu 2011 povečal na 46 % v letu 2016.

Rezultati pridobljeni v zadnjih treh anketiranjih kažejo, da smo cilj dosegli že leta 2016: 2006 (25-64 let): 40 %; 2011 (25-64 let): 36 %; 2016 (25-64 let): 46 %.

Iz slike 7 spodaj lahko razberemo, da najbolj zaostajamo pri vključevanju starejših v VŽU. Delež vključenih odraslih v VŽU se s starostjo občutno zmanjšuje. To velja posebej za starejše od 55 let, čeprav podatki na sliki za vse starostne skupine kažejo, da je stanje v letu 2016 znatno boljše od leta 2007 in 2011.

Slika 7: Udeležba odraslih v VŽU v 12 mesecih pred anketiranjem, glede na starost, v letih 2006, 2011 in 2016, v deležih

Vir: EUROSTAT

5.2 Doseganje ciljev po prednostnih področjih

5.2.1 Prvo prednostno področje: splošno izobraževanje odraslih

Delež odraslih v starosti od 25 do 64 let, vključenih v splošno izobraževanje, se je s 5 % v letu 2011 povečal na več kot 8 % v letu 2020²⁸.

5.2.2 Drugo prednostno področje: izobraževanje za dvig izobrazbene ravni

A. Osnovnošolska izobrazba

Preglednica 9 spodaj kaže, da se je delež prebivalstva v letu 2019, starejšega od 15 let, z nedokončano osnovnošolsko izobrazbo, zmanjšal s 4,4 % v letu 2011 na 2,95 %.

Preglednica 9: Število in deleži prebivalcev, starejših od 15 let, z nedokončano osnovnošolsko izobrazbo, v letih 2011 in 2019

Prebivalci z nedokončano osnovnošolsko izobrazbo			
Leto	Starost	Število	Delež
2011	15+	77.971	4,43
	15-64	31.396	2,21
	15-49	10.826	1,09
2019	15+	52.096	2,95
	15-64	17.597	1,30
	15-49	7.525	0,83

Vir: SURS

²⁸ Podatkovna baza za spremljanje uresničevanja ReNPIO pri ACS, vključuje le programe, ki jih je sofinancira MIZŠ, ne pa tudi programov izobraževanja odraslih iz ukrepov drugih ministrstev.

B. Srednješolska izobrazba

Delež odraslih v starosti od 25 do 64 let, z dokončano vsaj 4-letno srednješolsko izobrazbo, se je s 57 % v letu 2011, povečal na 62,8 % v letu 2020. Preglednica 10 spodaj kaže število in deleže prebivalcev po starostnih skupinah.

Preglednica 10: Prebivalci po starostnih skupinah z zaključeno vsaj 4-letno srednješolsko izobrazbo, v deležih za leto 2020

Starostna skupina	Delež 4-letna SŠ in več
25-29 let	80,1
30-34 let	77,0
35-39 let	72,4
40-44 let	66,7
45-49 let	61,1
50-54 let	56,0
55-59 let	50,8
60-64 let	42,6
SKUPAJ	62,8

Vir: SURS

Primerjava s povprečjem EU 28 in drugimi evropskimi državami kaže, da je v Sloveniji delež odraslih, starih od 25 do 64 let, z dokončano vsaj srednjo strokovno izobrazbo nad evropskim povprečjem. Podatki za leto 2017 so razvidni iz preglednice 11 spodaj.

Preglednica 11: Prebivalci z zaključeno srednješolsko izobrazbo in več v deležih po državah za leto 2017

Država	Delež starih 25-64 let
EU 28	75
Danska	81
Nemčija	87
Estonija	90
Italija	63
Madžarska	54
Avstrija	86
Slovenija	90
Slovaška	91
Finska	89
Švedska	83

Vir: Education at a Glance 2020

C. Terciarna izobrazba

Delež prebivalcev v starosti med 30 in 34 let, z dokončano terciarno izobrazbo, se je s 37,9 % leta 2011, povečal na 46,9 % leta 2020 in je presegel cilj (40 %) EU, ki je bil postavljen za leto 2020 (preglednica 12).

Preglednica 12: Delež prebivalcev (30-34 let) z dokončano terciarno izobrazbo: EU, Slovenija in izbrane države EU, v letih 2011 in 2020

Država	2011	2020
EU 27	33,4	40,9
Slovenija	37,9	46,9
Danska	41,3	49,8
Estonija	40,2	44,3
Hrvaška	23,9	34,7
Italija	20,4	27,8

Avstrija	23,6	41,6
Finska	46,0	49,6
Švedska	46,8	52,2

Vir: EUROSTAT

5.2.3 Tretje prednostno področje: Usposabljanje za potrebe dela

Cilja, da se bo polovica brezposelnih vključila v programe za povečevanje zaposlitvenih zmožnosti, nismo dosegli. Deleži vključenih v ukrepe Aktivne politike zaposlovanja (v nadaljnjem besedilu: APZ) so razvidni v preglednici 13, kjer je viden največji padec med leti 2018 in 2019.

Preglednica 13: Brezposelni, vključeni v programe APZ, od leta 2012 do 2019

Število vključenih/Leto	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Povprečno število brezposelnih	110.183	119.827	120.109	112.726	103.152	88.648	78.474	74.174
Vključeni v ukrepe APZ	29.191	38.654	37.728	22.960	20.386	25.038	31.615	27.715
Delež v %	26,5	32,3	31,4	20,4	19,8	28,2	40,3	37,4

Vir: MDDSZ, Letna poročila o ukrepih države na trgu dela

V letu 2019 se je v primerjavi z letom 2018, število vključitev v ukrepe APZ, glede na povprečno število brezposelnih, zmanjšalo za 2,9 odstotnih točk (3.900 oseb), kar je predvsem posledica spremenjene strukture brezposelnih v evidencah zavoda, v katerih je ostajala težavna struktura brezposelnih, predvsem z večjimi potrebami po intenzivni obravnavi, saj te osebe pri vstopanju na trg dela ovira kombinacija različnih omejitev.

5.3 Mednarodna raziskava o spretnostih odraslih - PIAAC

Raziskava PIAAC je potekala pod okriljem OECD in se umešča v kontekst uresničevanja Strategije o kompetencah za delo (OECD Skills Strategy), ki jo je Svet ministrov OECD (MCM) sprejel maja 2012.

Rezultati v 39 državah, vključenih v tri kroge²⁹, so objavljeni v publikaciji OECD Skills Studies Skills Matter Additional Results from the Survey on Adult Skills³⁰. Raziskava je največja mednarodna raziskava o stanju in uporabi kompetenc odraslih med 16. in 65. letom.

Podatki PIAAC-a so za Evropsko komisijo pomembni za oblikovanje ciljne vrednosti o spremljanju napredka v spretnostih odraslih v državah članicah. Podatki za 22 držav EU so vključeni v Adult Education and Training in Europe Eurydice Report 2020³¹. V letu 2014 so bili podatki za 17 držav že vključeni tudi v Education and Training Monitor³².

V raziskavi PIAAC se je s primerljivimi nalogami neposredno merilo razvitost spretnosti za obdelavo informacij, to pomeni besedilne in matematične spretnosti ter spretnosti reševanja problemov v tehnološko bogatih okoljih. Pri tem se je želelo izvedeti čim več o tem, kako dobro odrasli rešujejo testne naloge povezane z branjem, razumevanjem besedil, računanjem, reševanjem problemov z uporabo računalnika. Raziskava je med drugim pokazala, »kakšna je raven teh spretnosti pri aktivnem delu populacije od 16 do 65 let, v primerjavi z drugimi državami«, »koliko teh spretnosti izkoristijo delodajalci« in tudi »kaj vpliva na razvoj in usihanje spretnosti in kako bi lahko te spretnosti

²⁹ Slovenija je sodelovala v drugem krogu raziskave.

³⁰ OECD Skills Studies Skills Matter Additional results from the Survey on Adult Skills 2019: file:///D:/ESTERA/PIAAC%20SKUPNA%20MAPA/OBJAVE%20PIAAC%202018/Skills_Matter_Additional_Results_from_the_Survey_of_Adult_Skills_ENG.pdf

³¹ http://www.efad.org/media/1263/eurydice-report_adult-education-and-training-i-europe_2015.pdf

³² Education and Training Monitor 2014: <https://op.europa.eu/sl/publication-detail/-/publication/48160599-0428-4c53-86f9-4e91ab2940c5/language-en>

prebivalstva še razvijali»³³. Rezultati raziskave so pokazali, da so dosežki odraslih v Sloveniji na vseh področjih merjenih spretnosti pod povprečjem držav OECD in EU. Delež odraslih, ki dosegajo najnižje ravni spretnosti je v Sloveniji višji kot je povprečje v državah OECD. Po drugi strani je delež odraslih, ki dosegajo najvišje ravni spretnosti je pod povprečjem OECD.

Rezultate za Slovenijo po ravneh besedilnih spretnosti v primerjavi z izbranimi državami in povprečjem OECD kaže preglednica 14. Primerjava dosežkov sodelujočih držav je razvidna iz preglednice 16 v prilogi 4. Dosežki odraslih v besedilnih spretnostih so prikazani s petstopenjsko lestvico³⁴.

Preglednica 14: Deleži odraslih po ravneh v besedilnih spretnostih v Sloveniji v primerjavi z državami in povprečjem OECD

Države	Pod 1.ravnjo	1. raven	2. raven	3. raven	4/5. raven ³⁵
Italija	5,5	22,2	42,0	26,4	3,3
Madžarska	4,3	14,2	38,7	35,4	6,6
Avstrija	2,5	12,8	37,2	37,3	8,4
Nemčija	3,3	14,2	33,9	36,4	10,6
Danska	3,8	11,9	34,0	39,9	10,0
Republika Slovaška	1,9	9,7	36,2	44,4	7,4
Estonija	2,01	11,00	34,27	40,60	11,73
Slovenija	6,0	18,9	37,7	31,2	5,6
Švedska	3,68	9,58	29,08	41,57	16,08
Finska	2,66	7,95	26,50	40,70	22,19
Madžarska	4,3	14,2	38,7	35,4	6,6
povprečje OECD	4,8	15,0	34,3	34,6	10,1

Vir:
Survey
of
Adult
Skills
(PIAAC,
OECD,
2018)
Deleži odr

aslih v Sloveniji, ki so dosegli 1. raven in manj pri besedilnih in matematičnih spretnostih ter reševanju problemov v tehnološko bogatih okoljih v sodelujočih državah in povprečje OECD je razvidna iz slike 8 v prilogi 4. Praviloma odrasli, ki so dosegli nizke matematične spretnosti, so dosegli tudi nizke besedilne spretnosti. Obstajajo primeri, kjer so dosegli najnižje ravni samo pri besedilnih ali samo pri matematičnih spretnostih (slika 8 v prilogi 4). Upoštevanje teh ugotovitev je pomembno pri načrtovanju programov izobraževanja odraslih.

V Sloveniji je 18,4 % odraslih (povprečje OECD je 14,6 %) izjavilo, da nima izkušenj z računalniki oziroma osnovnega računalniškega znanja. Izmed odraslih, ki imajo izkušnje z računalnikom je bilo 49,2 % takih, ki so dosegli le 1. raven ali manj pri reševanju problemov v tehnološko bogatih okoljih (povprečje OECD je 42,9 %). Na 1. ravni so bili odrasli sposobni uporabljati le splošno razširjene in znane tehnološke aplikacije, kot so za e-pošta in spletni brskalniki, ter reševati probleme, ki vključujejo malo korakov, preprosto sklepanje in malo ali nič navigacije med različnimi aplikacijami. V Sloveniji se 6,3 % odraslih (povprečje OECD je 9,6 %) ni odločilo za računalniško testiranje. To je razvidno iz slike 9 v prilogi 4.

6. Izzivi za ReNPIO 2021–2030

³³ Rezultati za Slovenijo so objavljeni tudi v raziskovalnem poročilu Poročilo o raziskavi Spretnosti odraslih Tematske študije, 2018 in monografiji Spretnosti odraslih, 2018.

³⁴ Pod 1. ravnjo: Besedilo nima nobenih značilnosti, ki so lastne digitalnim besedilom. 1. raven: Zahtevana informacija je enaka ali podobna informaciji iz vprašanja, obvlada osnovno besedišče, prisotnih malo ali nič motečih informacij; 2. raven: Išče ujemanje med besedilom in informacijami, prisotnih nekaj nasprotujočih informacij, navigira znotraj digitalnega besedila; 3. raven: Besedila so zgoščena in daljša, prepozna, interpretira ali ovrednoti eno ali več informacij, pogosto sklepa, izlušči pomen in zanemari nebitveno, pogosto so prisotne nasprotujoče informacije; 4/5. raven: Poveže, interpretira ali sintetizira informacije iz daljših besedil, kompleksno sklepa in uporabi splošno znanje, pogoste so pogojne informacije, moteče informacije so na videz enake kot prave. Povezuje več zgoščenih besedil, sintetizira podobne ali nasprotujoče informacije, ocenjuje zanesljivost virov, prepozna prefinjene retorične namige, pri sklepanju si pomaga s splošnim strokovnim znanjem.

³⁵ Zaradi nizkega deleža odraslih v Sloveniji, ki so dosegli najvišje ravni besedilnih spretnosti, sta 4. in 5. raven v preglednici prikazani združeno.

Analiza uresničevanja ReNPIO13-20 je pokazala na naslednje izzive:

1. **Vključevanje odraslih v VŽU**, s poudarkom na ranljivih skupinah, saj se v večji meri vključujejo bolj izobraženi oziroma tisti, ki imajo dokončano najmanj štiriletno srednješolsko izobrazbo.
2. **Razvoj različnih oblik učenja, izobraževalnih programov in dejavnosti** ter novih pristopov do ranljivih skupin, kot so:
 - a. starejši odrasli: krepitev različnih oblik izobraževanja ne glede na status in spodbujanje vključevanja v VŽU; razvoj in izvajanje novih modelov medgeneracijskega sodelovanja in prenos znanja med generacijami;
 - b. mlajši odrasli, ki zgodaj opustijo šolanje in osipniki;
 - c. invalidi, odrasli s posebnimi potrebami, osebe na prestajanju kazni in drugi, ne glede na status;
 - d. socialno izključeni brezposelni: dolgotrajno brezposelni, starejši (50 let in več), brezposelni z nizko izobrazbo (zaključeno osnovnošolsko izobraževanje ali manj) in mladi (stari od 15 do 29 let).
3. **Osnovnošolsko izobraževanje odraslih**: posodobitev izhodišč in izobraževalnega programa osnovna šola za odrasle ter zvišati število odraslih, ki ta program uspešno zaključijo.
4. **Srednješolsko izobraževanje odraslih**: pridobitev novega poklica za večjo zaposljivost, razvoj novih pristopov, orodij in programov usposabljanja strokovnih delavcev za prilagajanje izvajanja izobraževalnih programov v izrednem izobraževanju, vključno z izvajanjem praktičnega izobraževanja pri delodajalcih in priznavanjem predhodno pridobljenega znanja.
5. **Javnoeljavni izobraževalni programi za odrasle**: na osnovi izhodišč za pripravo javnoeljavnih izobraževalnih programov za odrasle (2020) pripraviti modularne oblike programov ter k razvoju povabiti ministrstva.
6. **Programi za razvoj in krepitev temeljnih zmožnosti in splošne izobraženosti**: razvoj novih programov in zvišanje deleža vključenih, saj pomembno prispevajo k osebni razvoju posameznika, večji zaposljivosti in krepijo družbeno vključenost in delovanje.
7. **Priznavanje neformalno ali priložnostno pridobljenega znanja**: razvoj novih usmeritev in orodij, povezovanje usmeritev na sistemski ravni, z upoštevanjem mednarodnih strokovnih smernic in evropskih priporočil. Razvijati modele priznavanja temeljnih zmožnosti v nadaljnjem izobraževanju.
8. **Karierni centri v višjem strokovnem izobraževanju**: področje strokovno razvijati in umestiti v sistem višjih strokovnih šol
9. **Izpopolnjevanje zaposlenih v vseh sektorjih**: spodbujanje dodatnega strokovnega izpopolnjevanja vseh zaposlenih ter krepitev sodelovanja z delodajalci zaradi pospešene priprave novih programov in izvajanja s prilagajanjem na nagle spremembe na trgu dela.
10. **Usposabljanje strokovnih delavcev in izobraževalcev odraslih**: krepitev kakovosti in inovativnosti za izvajanje vseh programov in dejavnosti, usklajeno s strokovnimi trendi in z novo sprejetimi strateškimi in programskimi dokumenti na evropski in državni ravni. Razvoj modelov in gradiv za izobraževanja odraslih na daljavo, glede na potrebe v posameznih programih.
11. **Raziskave, temeljne in aplikativne**: povečati število raziskav, evalvacijskih študij in analiz za področje glede na obdobje preteklega ReNPIO, ko je bilo izvedeno malo raziskav.
12. **Razvojno delo**: ustrezno spodbujanje področja razvojnega dela na različnih ravneh, na nacionalni in v izvajalskih organizacijah za razvoj kakovosti različnih področij v izobraževanju odraslih.
13. **Spletna orodja za spremljanje in drugo podporo področju**: nadgradnja podatkovne baze in načinov zbiranja podatkov za spremljanje izvajanja programov in dejavnosti v ReNPIO 2021–2030.
14. **Upravljanje in partnerstvo: povezovanje med nacionalno, regionalno in lokalno ravni s krepitevijo dialoga** v procesu ugotavljanja izobraževalnih potreb, pri načrtovanju in izvajanju aktivnosti in ukrepov ReNPIO 2021–2030 na področju razvoja človeških virov.

Poleg navedenih je potrebno pri snovanju tega dokumenta upoštevati tudi širše izzive, kot so:

- hitro spreminjajoče se razmere v svetu, povezane s t. i. mega trendi: digitalizacija, globalizacija, demografske spremembe in okoljska ogroženost;
- uravnavanje ciljev pridobivanja znanja in spretnosti med potrebami dela in osebnim razvojem posameznikov ter njegove družbene angažiranosti, saj lahko usmerjenost zgolj v zadovoljevanje potreb trga dela osiromaši pridobivanje tistih temeljnih zmožnosti, ki tudi izven sveta dela bogatijo in osmišljajo življenje tako prebivalcev kot posameznikov kakor tudi skupnosti ter
- izboljšanje upravljanja vseh segmentov, ki tako ali drugače vplivajo na izobraževanje in usposabljanje odraslih.

III. NACIONALNI PROGRAM IZOBRAŽEVANJA ODRASLIH 2021–2030

1. Cilji ReNPIO 2021–2030

Cilji na področju izobraževanja odraslih v Republiki Sloveniji, ki se uresničujejo na podlagi ReNPIO 2021–2030 so:

1. Povečati vključenost odraslih v VŽU.
2. Zvišati raven temeljnih zmožnosti in izboljšati splošno izobraženost odraslih.
3. Zvišati izobrazbeno raven odraslih.
4. Povečati usposobljenost prebivalstva za uspešno odzivanje na potrebe trga dela.
5. Okrepiti razvoj in raziskave na področju izobraževanja odraslih.
6. Izboljšati in okrepiti dejavnosti na področju izobraževanje odraslih³⁶.

2. Ciljne skupine

Ciljna skupina so odrasli prebivalci, ki so izpolnili osnovnošolsko obveznost oziroma so stari vsaj 15 let, v skladu s konceptom vseživljenjskega učenja tega nikdar ne zaključijo, ne glede na starost ali stopnjo izobrazbe.

Ciljna skupina v javnoveljavnih izobraževalnih programih za odrasle in neformalnih izobraževalnih programih so vsi odrasli, ne glede na starost in status.

Ciljna skupina pri pridobivanju javnoveljavne izobrazbe so odrasli, ki se izobražujejo po programih osnovnošolskega, poklicnega, srednješolskega strokovnega, gimnazijskega in višješolskega strokovnega izobraževanja.

Ciljne skupine ReNPIO 2021–2030 so:

1. odrasli z nizko razvitimi temeljnimi zmožnostmi³⁷, ne glede na zaposlitveni položaj, starost oziroma druge značilnosti;
2. odrasli, ki potrebujejo izboljšanje splošne izobraženosti za osebne potrebe in za reševanje izzivov skupnosti;
3. odrasli, ki potrebujejo nadaljnje poklicno oziroma strokovno izpopolnjevanje ali usposabljanje v skladu s potrebami trga dela;
4. mlajši odrasli, ki zgodaj opustijo šolanje in osipniki;
5. starejši (65+)³⁸ in
6. odrasli, ki imajo omejene možnosti dostopa do socialnih, kulturnih, ekonomskih in izobraževalnih dobrin.³⁹

³⁶ Dejavnosti v izobraževanju odraslih zagotavljajo podporo udeležencem, izvajalcem, strokovnjakom v razvojni dejavnosti in raziskavah in urejevalcem politike; dopolnjujejo programsko ponudbo in so umeščene med prioriteta področja.

³⁷ Izraz »temeljne zmožnosti« obsega osem temeljnih zmožnosti evropskega referenčnega okvira: (1) sporazumevanje v maternem jeziku, (2) sporazumevanje v tujih jezikih, (3) matematično kompetenco ter osnovne kompetence v znanosti in tehnologiji, (4) digitalno pismenost, (5) učenje učenja, (6) socialne in državljanske kompetence, (7) samoiniciativnost in podjetnost, (8) kulturno zavest in izražanje.

³⁸ Utemeljitev za umestitev starejših od 65 let v posebno ciljno skupino: osebe v poznejših letih življenja s svojo specifično problematiko so (1) starejši zaposleni, (2) osebe pred upokojitvijo, ki potrebujejo izobraževanje, da lahko ostanejo na delovnem mestu, ali se pripravijo na (3) dejavno staranje po upokojitvi in na številne socialne vloge, ki naj jih povežejo z drugimi generacijami, in (4) starejše osebe v stanju odvisnosti od pomoči drugih. Vse te skupine zlahka prizadenejo tudi značilnosti drugih marginaliziranih skupin z nizkimi ravnmi pismenosti in digitalnih spretnosti itd., kar vodi v izključenost in v zapravljen človeški in družbeni kapital starejših. Starejši so velika družbena skupina, do leta 2030 bo število naraslo do 40 %, kar predstavlja in bo v bodoče vse bolj velik družbeni izziv na mnogih področjih, tudi na področju izobraževanja kot podlage za družbeno vključenost starejših.

³⁹ Kot so na primer odrasli iz manj razvitih regij in podeželsko prebivalstvo, Romi, pripadniki manjšin, priseljenci, brezdomci, invalidi, odrasli s posebnimi potrebami in zaprte osebe.

3. Krovna kazalnika ReNPIO 2021–2030

V ReNPIO 2021–2030 je z namenom realizacije in merjenja učinkov zastavljenih več kazalnikov. Dva krovna sta umerjena po evropskih kazalnikih, kar zagotavlja mednarodno primerljivost z državami Evropske unije (v nadaljnjem besedilu: EU).⁴⁰

Krovna kazalnika:

1. Iz Ankete o delovni sili (ADS)

Stopnja udeležbe prebivalstva v starosti od 25 do 64 let v VŽU se bo s 11,2 % v letu 2019 povečala na 19 % v letu 2030.⁴¹

2. Iz Ankete o izobraževanju odraslih (AIO)

Stopnja udeležbe prebivalstva v starosti od 25 do 64 let v VŽU se bo s 46 % v letu 2016⁴² povečala na 60 % v letu 2030.⁴³

Za uresničevanje ciljev in doseganje krovnih kazalnikov ReNPIO 2021–2030 so odgovorna pristojna ministrstva in strokovni organi ter izvajalci, ki bodo načrtovali, razvijali in izvajali programe ter dejavnosti na področju izobraževanja odraslih. To so: organizacije za izobraževanje odraslih, organizacije, ki opravljajo dejavnosti v okviru zdravstvene vzgoje in drugih preventivnih ukrepov, organizacije, ki izvajajo izobraževanje s področja kmetijske dejavnosti, organizacije s področja kulture ter razvojno-raziskovalne organizacije, javni skladi, javne agencije, zbornice, zveze in nevladne organizacije.

4. Prednostna področja, ukrepi in kazalniki

ReNPIO 2021–2030 opredeljuje pet prednostnih področij, ki so enakovredna in medsebojno povezana.

Prednostna področja ReNPIO 2021–2030 so:

1. Splošno neformalno izobraževanje odraslih
2. Izobraževanje za pridobitev izobrazbe
3. Strokovno usposabljanje in izpopolnjevanje za potrebe dela
4. Raziskave in razvoj
5. Dejavnosti na področju izobraževanju odraslih

Peto prednostno področje podpira vsebino in izvajanje prvih štirih prednostnih področij. V četrtem prednostnem področju so opredeljene systemske in nacionalne razvojne aktivnosti, razvoj posameznih izobraževalnih programov pa se umešča v prva tri prednostna področja. V tretjem prednostnem področju je v APZ umeščena tudi karierna orientacija in svetovanje brezposelnim (VKO), zaradi vsebinske povezave z izvajanjem ukrepov APZ, zato je v petem prednostnem področju, izpuščena.

4.1 Prvo prednostno področje: splošno neformalno izobraževanje odraslih

⁴⁰ Na ravni EU se je že pred časom, v okviru delovanja *Standing Group on Indicators and Benchmarks*, razmišljalo o združitvi dveh kazalnikov, ki merijo vključenost v VŽU (skupni kazalnik naj bi meril vključenost 12 mesecev pred anketiranjem, ankete pa naj bi izvajali vsake tri leta), vendar do poenotenja ni prišlo. Tako še vedno obstajata obe anketi in zato je smiselno, da se v ReNPIO 2021–2030 opredelita dve ciljni vrednosti.

⁴¹ SRS 2030 postavlja enako ciljno vrednost tega kazalnika. Po ADS se vsako leto meri vključenost anketirancev, v katero koli obliko VŽU v zadnjih štirih tednov pred snemanjem (rezultate objavlja EUROSTAT).

⁴² Zadnja izvedba ankete do sedaj.

⁴³ Vsakih 6 let meri vključenost anketirancev v VŽU v dvanajstih mesecih pred snemanjem (rezultate objavlja EUROSTAT). AIO bo v naslednjem obdobju vsakih 6 let merila vključenost anketirancev v VŽU oziroma njihovo udeležbo v dvanajstih mesecih pred snemanjem (rezultate objavlja EUROSTAT). Prihodnja izvedba AIO je načrtovana za leto 2022. Glede na pretečenih šest let od prejšnje izvedbe predvidevamo, da bosta do leta 2030 izvedeni največ dve anketi. Z rezultati zadnje pred letom 2030, bomo preverjali doseganje ciljne vrednosti.

Splošno neformalno izobraževanje odraslih je izrazito 'večrazsežnostno'; vključuje izobraževanje in učenje za udeležanje aktivnega državljanstva; vpliva na posameznikov celostni razvoj, na sobivanje z drugimi in drugačnimi, na preprečevanje neenakosti v možnostih za izobraževanje in razvoj individualne ustvarjalnosti. Krepi tudi osebnostne in družbene vezi, ki izhajajo iz skupnih dejavnosti, ciljev, vrednot in kulturne dediščine v najširšem pomenu. Tako se odrasli lažje prilagajajo družbenim in ekonomskim spremembam, kar pozitivno vpliva na trajnostni razvoj, krepi lokalno pripadnost in udeleževanje ter pripomore k razvoju globalnega državljanstva.

Učinki udeležbe odraslih v splošnem neformalnem izobraževanju so različni za posameznika in družbo oziroma skupnost. Krepijo posameznikov nadzor nad življenjskim potekom, saj si ti oblikujejo stališča in krepijo socialni kapital, kar pozitivno vpliva na njihovo zdravje, družinsko življenje in delo (raziskava Bell, 2012, str. 122). Splošno neformalno izobraževanje odraslih je namenjeno vsem odraslim, ne glede na doseženo raven izobrazbe.

To področje terja strokovno in organizacijsko sodelovanje različnih izvajalcev izobraževanja odraslih, vključno z nevladnimi organizacijami s tradicijo razvoja in izvajanja izobraževanja odraslih in drugih deležnikov na državni in lokalni ravni.

Prvo prednostno področje vključuje razvoj in izvajanje javnoveljavnih izobraževalnih programov za odrasle, po katerih se ne pridobi javnoveljavna izobrazba in razvoj ter izvajanje neformalnih izobraževalnih programov za odrasle (ZIO-1, 6. člen), ki temeljijo na načelih in ciljih javnega interesa na področju izobraževanja odraslih.

Razvito splošno neformalno izobraževanje lahko odgovarja na dva ključna izziva, s katerimi se sooča Slovenija:

1. Hitro starajoča se družba narekuje učenje in izobraževanje starejših, s poudarkom izboljšanja digitalnih spretnosti.
2. Visok delež odraslih z najnižjimi dosežki v besedilnih, matematičnih in spretnosti reševanja problemov v tehnološko bogatih okoljih zahteva izboljšanje pogojev, oblikovanje kakovostnih programov in učinkovitih modelov za vključevanje v VŽU.

4.1.1 Javnoveljavni izobraževalni programi za odrasle, po katerih se ne pridobi javnoveljavna izobrazba

Po ciljih in vsebini se ti programi ločijo v dve skupini.

a. Javnoveljavni izobraževalni programi za zviševanje ravni pismenosti in temeljnih zmožnosti

Za razvoj celovite podpore ranljivim skupinam odraslih je razvoj programov za doseganje višjih ravni pismenosti in temeljnih zmožnosti ključen. Programi so del sistematičnih prizadevanj za dolgoročno izboljšanje teh spretnosti odraslih, ki med rednim izobraževanjem oziroma pozneje v življenju niso imeli priložnosti za zadosten razvoj ali ohranjanje teh spretnosti. Raven pismenosti⁴⁴ in temeljnih zmožnosti, ki jih potrebujejo odrasli, da so lahko življenjsko uspešni v sodobni družbi, se spreminjajo z družbenim razvojem.

K razumevanju in oceni stanja ter potreb je ključno prispevala mednarodna raziskava (OECD, PIAAC 2016), ki je za Slovenijo pokazala, da tretjina oziroma več kot 400.000 odraslih v Sloveniji dosega nižje ravni spretnosti kot odrasli v razvitih državah OECD⁴⁵. Izsledki raziskave, dosedanja razvoj izobraževalne ponudbe za razvoj pismenosti in temeljnih zmožnosti ter izobraževalna praksa kažejo, da je pomembno razvijati različne programe in jih prilagajati aktualnim potrebam ciljnih skupin, če želimo dosegati dolgoročne učinke izobraževanja. Za potrebe oblikovanja in priprave ustreznih in kakovostnih izobraževalnih programov, smo v Sloveniji pripravili Izhodišča za pripravo javnoveljavnih izobraževalnih programov za odrasle (2020, tč. 3.1).

⁴⁴ Pojmovanje pismenosti se z razvojem družbe nenehno spreminja. Pismenost v ožjem pomenu enačimo s sporazumevalno zmožnostjo, ki vključuje branje, poslušanje, govorjenje in pisanje. V širšem pomenu je pismenost zmožnost in družbena praksa, ki se razvija vse življenje v različnih okoliščinah in na različnih področjih ter prežema vse človekove dejavnosti. Danes je pismenost vse bolj razumljena kot orodje za raziskovanje, razumevanje, ustvarjanje in sporazumevanje v sodobnem svetu, ki je bogat z besedili in informacijami v tiskani obliki ali na zaslonu, se vse bolj digitalizira in nenehno spreminja.

⁴⁵ Po rezultatih PIAAC 2016 so ti odrasli zmožni brati le kratka in preprosta besedila ter uspešno uporabljati le preproste matematične operacije (Javrh, 2016).

b. Javnoveljavni izobraževalni programi za odrasle za izboljšanje splošne izobraženosti

Razvoj teh programov zagotavlja ravnotežje med tistimi, ki izhajajo iz potreb posameznika oziroma različnih potreb ciljnih skupin odraslih, in tistimi, ki so namenjeni razreševanju izzivov v skupnosti oziroma družbi. Za namen odločanja glede vsebinskih področij in spodbujanja priprave programov za izboljšanje splošne izobraženosti je pomembno razumevanje ciljev in namena splošne izobraženosti.

Cilj splošne izobrazbe je »razumevanje samega sebe in sveta, v katerem živimo, za razliko od specialistične in poklicne izobrazbe, katere namen je poglobljeno poznavanje in obvladovanje nekega specifičnega korpusa znanja in z njim povezanih veščin ter njihova aplikacija na nekem teoretičnem in praktičnem področju« (Kodelja, 2004, str. 38)⁴⁶.

Razvoj programov za dvig splošne izobraženosti upošteva uravnoveženost vsebinskih področij, kot so:

- osebni razvoj, zdravje in zdrav življenjski slog,
- narava, okolje in trajnostni razvoj,
- narodna pripadnost (narodna identiteta, kultura, kulturna in zgodovinska dediščina ipd.),
- evropska in svetovna kultura in kulturna dediščina (poznavanje in strpnost do drugih kultur, globalizacija ipd.),
- sodelovanje v skupnosti (aktivno državljanstvo, razvoj in posebnosti skupnosti, poznavanje pravnega sistema, državnih institucij, vloga civilne družbe ipd.),
- medgeneracijsko sodelovanje ipd. (Izhodišča za pripravo javnoveljavnih izobraževalnih programov za odrasle, 2020, tč. 3.2).

4.1.2 Neformalni izobraževalni programi za odrasle, po katerih se ne pridobi izobrazba

Neformalni izobraževalni programi za odrasle nastanejo na temelju prepoznanih potreb posameznikov in skupnosti ter sledijo skupno določenim ciljem, vplivajo na reševanje okoljskih in demografskih vprašanj ter drugih velikih družbenih sprememb. Pri odraslih ustvarjajo novo znanje, krepijo individualno in skupnostno identiteto ter so pot v inovativne socialne in kulturne prakse. Preprečujejo tudi zanemarjanje družbenega kapitala (npr. z znanjem starejših in/ali prebivalcev v kraju, pa tudi ranljivih skupin), ga krepijo, prav tako krepijo avtonomnost ciljnih skupin, lajšajo težave posameznika in skupnosti, spreminjajo vedenje in delovanje odraslih za zdravo, sodelujoče, produktivno in dostojno življenje. Namenjeni so vsem odraslim.

Starajoča se družba, kjer je skupina starejših najštevilčnejša, ne more brez delovanja in sodelovanja različnih generacij, družbenih skupin in skupnosti ipd. Rezultat je več znanja in spretnosti, večja participacija v kohezivni družbi, več ustvarjenega bogastva, več socio-kulturnih sprememb, večji pretok znanja, manjša finančna obremenjenost celotne družbe.

Razvoj neformalnih izobraževalnih programov za odrasle upošteva posameznika in skupnosti in uravnoveženost vsebinskih področij, ki so v pristojnosti različnih politik oziroma ministrstev:

- pridobivanje in zviševanje ravni pismenosti in temeljnih zmožnosti,
- izboljšanje splošne izobraženosti,
- medgeneracijsko sodelovanje,
- spodbujanje aktivnega državljanstva in družbeno odgovornega ravnanja,
- graditev skupnosti in delovanje v njej,
- skupnostno učenje, ki omogoča povezanost učenja s spremembami v okolju,
- trajnostni razvoj in krožno gospodarstvo,
- zdrav življenjski slog,
- ohranjanje in krepitev nacionalne identitete,

⁴⁶ Pojmovanje splošne izobraženosti lahko povzamemo v izjavi: »Izobražen človek mora biti sposoben misliti in pisati jasno in učinkovito; izobražen človek mora doseči poglobljeno znanje na nekaterih področjih vednosti in razviti sposobnost logičnega sklepanja in analiziranja; znati mora kritično presojati poti, po katerih pridobivamo in uporabljamo znanje /.../ še posebej mora biti poučen o estetskih in intelektualnih izkušnjah v zvezi z literaturo in umetnostmi, zgodovini, /.../ družbenih vedah, /.../ fizikalnih in bioloških znanostih; kazati mora določeno stopnjo razumevanja moralnih in etičnih problemov; seznanjen mora biti z drugimi kulturami, in kar ga razlikuje od neizobraženega človeka, je prav to, v kakšni meri je sposoben videti lastne življenjske izkušnje v širšem kontekstu.« (Kodelja, 2004, str. 38–39).

- krepitev kulturne zavesti in izražanja, medkulturnega dialoga in sobivanja različnih kultur ipd.

Ukrepi:

1. razviti in izvajati javnoveljavne izobraževalne programe za odrasle, po katerih se ne pridobi javnoveljavna izobrazba za zviševanje ravni pismenosti in temeljnih zmožnosti ter izboljšanje splošne izobraženosti; ti programi so povezani z naslednjimi vsebinami različnih področij za krepitev t. i. spretnosti za življenje⁴⁷:
 - trajnostni razvoj, zaščita okolja, blažitev podnebnih sprememb in prilagajanje nanje, krožno gospodarstvo, ipd.;
 - finančna pismenost;
 - bralna pismenost;
 - medijska pismenost;
 - aktivno državljanstvo;
 - digitalna pismenost;
 - preventivni programi s področja zdravja in izboljšanje zdravstvene pismenosti;
 - prometna varnost;
 - kmetijska dejavnosti in dejavnosti za razvoj podeželja ipd.;
 - kulturna pismenost, kulturno-umetnostna vzgoja, kulturna zavest in izražanje in ustvarjalne industrije ipd.;
 - jezikovno izobraževanje odraslih v zvezi z jezikovnimi viri in tehnologijami;
 - jezikovno usposabljanje za dvig jezikovnih kompetenc, vključno z učenjem slovenskega jezika kot drugega jezika;
 - solidarnost, sodelovanje in izmenjave znanja in izkušenj med generacijami;
 - razvoj kritičnega mišljenja, demokratičnega sodelovanja v družbenih procesih in družbeno odgovornim ravnanjem;
 - krepitev spretnosti in dejavnosti za socialno vključenost;
 - razvoj spretnosti starejših za vključevanje v VŽU;
 - razvoj spretnosti delodajalcev za krepitev vključevanja v VŽU;
 - krepitev sodelovanja v skupnosti,
 - skupnostno učenje;
 - zdrav življenjski slog;
 - ohranjanje in krepitev nacionalne identitete;
 - medkulturni dialog in sobivanja različnih kultur ipd.
2. sodelovati z ministrstvi, izvajalci, gospodarskimi in drugimi združenji, nevladnimi organizacijami, samoupravnimi lokalnimi skupnostmi in drugimi deležniki za razvoj in izvajanje teh programov;
3. zagotoviti zbiranje podatkov za spremljanje vključevanja v javnoveljavne izobraževalne programe za odrasle, po katerih se ne pridobi javnoveljavna izobrazba;
4. razviti pristope oziroma inštrumente za ocenjevanje oziroma presojanja znanja in spretnosti ter njihova implementacija z namenom, da se ugotovijo potrebe po nadaljnjem izobraževanju;
5. zagotoviti pogoje za zvišanje vključenosti starejših nad 65 let v katerokoli obliko organiziranega izobraževanja in učenja;
6. razviti didaktične in metodične prilagoditve za uporabo digitalne tehnologije za izobraževanje na daljavo in izvajanje teh programov na daljavo;
7. zagotoviti svetovanje izvajalcem programov in krepiti izmenjavo dobrih praks;
8. zagotoviti dostopnost do izobraževanja v vseh statističnih regijah;
9. razviti in uveljaviti nove izobraževalne pristope in animacije za manj izobražene; npr. osebno mentorstvo, za starejše odrasle in ranljive skupine (npr. migrante, osebe na prestajanju kazni, osebe s posebnimi potrebami, osipnike);
10. povezati vsebine programov z življenjskimi in delovnimi potrebami;
11. načrtovati in izvajati kampanje o ozaveščanju posameznikov, podjetij in skupnosti o pomenu razvitih spretnosti (s poudarkom na bralnih, matematičnih in digitalnih spretnostih) za osebni razvoj in delo;

⁴⁷ t.i. spretnosti za življenje ('Life skills for Europe': https://eaea.org/wp-content/uploads/2018/01/LSE-leaflet_Slovenian.pdf): finančna, bralna, zdravstvena, medijska pismenost, spretnosti demokratičnega sodelovanja v družbenih procesih, medkulturni dialog in sobivanje različnih kultur ipd.). Potrebo je razvijati take spretnosti za življenje oziroma temeljne zmožnosti, ki so odraz aktualnih potreb odraslega in imajo dolgoročne učinke na vključevanje v VŽU. Te spretnosti krepijo posameznikovo avtonomijo, razumevanje delovnih in življenjskih okoliščin ter ustrezna ravnanja ipd.

12. krepiti dejavnost nevladnih organizacij za večje vključevanje starejših v VŽU, s poudarkom na pridobivanju in izboljšanju digitalnih spretnosti, prenosu znanja med generacijami, vključevanju v svetovalno dejavnost za odrasle za načrtovanje individualne učne poti idr.;
13. zagotoviti ustrezno IKT opremo, učne pripomočke in infrastrukturo za učenje v tradicionalni in v obliki na daljavo.

4.1.3 Programi in dejavnosti, ki se izvajajo kot javna služba

Programi in dejavnosti, ki se izvajajo kot javna služba so opredeljene v zakonih pristojnih ministrstev, ki jih izvajajo in spremljajo. Pristojna ministrstva izvajajo javno službo, ki posega na področje izobraževanja odraslih in je določena v naslednjih zakonih.

MIZŠ:

ZIO-1 določa javno službo na področju izobraževanja odraslih v 52. členu.

Vsebina javne službe na področju izobraževanja odraslih sta program osnovne šole za odrasle (v nadaljnjem besedilu: program OŠO) za in svetovalna dejavnost v izobraževanju odraslih pri:

- vključevanju v program OŠO in pri nadaljevanju izobraževalne poti,
- vključevanju v javnoveljavne izobraževalne programe za odrasle, po katerih se ne pridobi javnoveljavna izobrazba,
- vključevanju v neformalne izobraževalne programe za odrasle,
- ugotavljanju in dokumentiranju znanja, spretnosti in veščin, pridobljenih v neformalnem izobraževanju in priložnostnem učenju na podlagi dokumentacije, in sicer za osebni razvoj, nadaljnje izobraževanje in vključitev na trg dela ter
- samostojnem učenju.

MKGP:

Zakon o kmetijstvu (ZKme-1) (Uradni list RS, št. 45/08, 57/12, 90/12 – ZdZPVHVVR, 26/14, 32/15, 27/17 in 22/18) v 122.členu opredeli področja javnih služb, med temi tudi "kmetijsko svetovanje", ki je podrobneje opisano v naslednjih členih:

- 123.člen:
 - svetovanje v zvezi s tehnološkim, gospodarskim in okoljevarstvenim področjem opravljanja kmetijske dejavnosti;
 - svetovanje in pomoč pri izdelavi razvojnih načrtov za kmetijska gospodarstva;
 - svetovanje in pomoč pri uveljavljanju ukrepov kmetijske politike;
 - svetovanje in pomoč pri organizaciji in delovanju rejskih organizacij, organizacij pridelovalcev in drugih oblik proizvodnega združevanja kmetijskih pridelovalcev;
 - svetovanje na področju kmetijskih in s kmetijstvom povezanih predpisov.
- 127.a členu so zapisane naloge javne svetovalne službe v čebelarstvu:
 - svetovanje na področju tehnologije, ekonomike in varne hrane;
 - svetovanje pri izdelavi razvojnih načrtov čebelarstva;
 - svetovanje pri uveljavljanju ukrepov skupne kmetijske politike s področja čebelarstva;
 - svetovanje pri organizaciji in delovanju organizacij proizvajalcev iz 107. člena ali skupin proizvajalcev iz 107.a člena tega zakona;
 - svetovanje pri pripravi predpisov s področja čebelarstva;
 - sodelovanje pri pripravi razvojnih programov v čebelarstvu;
 - ozaveščanje mladine in širše javnosti o pomenu čebelarstva;
 - druge svetovalne naloge v čebelarstvu.

Zakon o gozdovih (ZG) (Uradni list RS, št. 30/93, 56/99 – ZON, 67/02, 110/02 – ZGO-1, 115/06 – ORZG40, 110/07, 106/10, 63/13, 101/13 – ZDavNepr, 17/14, 22/14 – odl. US, 24/15, 9/16 – ZGGLRS in 77/16): v 50. členu opredeli dejavnosti javne gozdarske službe in med temi tudi strokovno svetovanje in usposabljanje lastnikov gozdov.

MK:

Zakon o varstvu kulturne dediščine (Uradni list RS, št. 16/08, 123/08, 8/11 – ORZVKD39, 90/12, 111/13, 32/16 in 21/18 – ZNOrg):

- v 81. členu je opredeljena javna služba varstva. V prvem odstavku je določena dejavnost javne službe, ki obsega identificiranje, dokumentiranje, vrednotenje, interpretiranje in raziskovanje

dediščine, ohranitev dediščine ter preprečevanje škodljivih vplivov nanjo, upravljanje dediščine, omogočanje dostopa do dediščine ali do informacij o njej, njeno predstavljanje javnosti in razvijanje zavesti o njej, razen če z zakonom ni določeno drugače.

- v 83. členu je v okviru javne službe varstva nepremične dediščine opredeljen Zavod za varstvo kulturne dediščine in njegove naloge (84.člen), med katerimi sta tudi:
 - zagotavljanje izpopolnjevanja in usklajevanje potreb po izobraževanju kadrov na področju varstva nepremične dediščine in
 - izvajanje programov za razvijanje zavesti o dediščini, pripravnih in prakse za izobraževalne programe različnih stopenj s svojega področja.
- v 3. poglavju je opredeljena javna služba muzejev.
- v 91. členu so opredeljene naloge, ki jih Državni muzej opravlja kot državno javno službo: izvajanje programov za razvijanje zavesti o dediščini, programe pripravnih, izpopolnjevanja, in prakse za izobraževalne programe različnih stopenj s svojega področja.

Zakon o knjižničarstvu (ZKnj-1) (Uradni list RS, št. 87/01, 96/02 – ZUJIK in 92/15) opredeljuje knjižnično javno službo in pogoje za njeno izvajanje. Med drugim je:

- v 2. členu opredeljeno informacijsko opismenjevanje prebivalcev,
- v 16. členu opredeljeno, da splošne knjižnice v okviru javne službe sodelujejo v vseživljenjskem izobraževanju in organizirajo posebne oblike dejavnosti za otroke, mladino in odrasle, ki so namenjene spodbujanju bralne kulture.

MZ:

Zakon o zdravstveni dejavnosti (ZZDej) (Uradni list RS, št. 23/05 – uradno prečiščeno besedilo, 15/08 – ZPacP, 23/08, 58/08 – ZZdrS-E, 77/08 – ZDZdr, 40/12 – ZUJF, 14/13, 88/16 – ZdZPZD, 64/17, 1/19 – odl. US, 73/19, 82/20, 152/20 – ZZUOOP in 203/20 – ZIUPOPVE):

V 7. členu je navedeno:

- preventivno zdravstveno varstvo rizičnih skupin in drugih prebivalcev v skladu s programom preventivnega zdravstvenega varstva in z mednarodnimi konvencijami;
- zdravstveno vzgojo ter svetovanje za ohranitev in krepitev zdravja.

Naloga zdravstvenih delavcev v osnovni zdravstveni dejavnosti na posameznem območju je tudi povezovanje in sodelovanje z drugimi zdravstvenimi ter s socialnovarstvenimi, vzgojno-izobraževalnimi in drugimi zavodi, podjetji, organizacijami ter posamezniki za oblikovanje in izvajanje programov za krepitev, ohranitev in povrnitev zdravja.

Kazalniki prvega prednostnega področja:

1. V javnoveljavne izobraževalne programe za odrasle, po katerih se ne pridobi javnoveljavna izobrazba se bo vključilo najmanj 70 % več odraslih kot leta 2019.
2. Delež odraslih v starosti od 24 do 65 let z najnižjimi dosežki v besedilnih in matematičnih spretnostih se bo znižal iz 31 % (PIAAC 2016) na manj kot 20 %.
3. Vključenost odraslih v starosti od 55 do 64 let v katerokoli obliko organiziranega izobraževanja se bo iz 27 % (AIO 2016) povečala na 35 % (AIO 2028).
4. Vključenost nižje kvalificiranih odraslih v starosti od 25 do 64 let (ISCED 0-2) v VŽU v zadnjih 12 mesecih bo vsaj 30 % do 2030⁴⁸.
5. Delež odraslih v starosti od 16 do 74 let, z doseženimi najmanj temeljnimi digitalnimi spretnostmi, bo 70 % do leta 2030.⁴⁹

4.2 Drugo prednostno področje: izobraževanje za pridobitev izobrazbe

V procesu izobraževanja za pridobitev izobrazbe posameznik pridobiva znanje, spretnosti in kompetence osnovnošolske, srednješolske, višje in visokošolske izobrazbe za napredovanje po

⁴⁸ Evropska ciljna vrednost do leta 2025, opredeljena v Evropskem programu znanja in spretnosti (Skills Agenda 2020): <https://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=1223&langId=en>

⁴⁹ ibid 48.

izobrazbenih ravneh. S splošno izobraževalnimi vsebinami si pridobi tudi jezikovna, naravoslovna, tehnična, kulturna, umetniška, družbena znanja in digitalne spretnosti ter spretnosti za trajnostni razvoj, kar mu zagotavlja lažje soočanje z vsakdanjimi izzivi in krepi vseživljenjsko naravnosti k učenju.

Analize izobraževanja v povezavi s trgom dela kažejo, da ustrezna formalna izobrazba omogoča pridobivanje široko prenosljivih kvalifikacij, višjo stabilnost ohranjanja delovne aktivnosti in zaposljivost posameznikov. Zato je eden temeljnih izobraževalnih ciljev držav članic EU, čim širšemu številu prebivalcev, zagotoviti dostop do različnih učnih in izobraževalnih priložnosti, kar pomeni spodbuditi tudi vključevanje v programe formalnega izobraževanja.

4.2.1 Osnovnošolska izobrazba

Stanje na področju osnovnošolske izobrazbe odraslih je zaskrbljujoče tako glede števila in sestave vključenih kot njihove uspešnosti. Razlogi so različni: različne situacijske in organizacijske ovire ter znižana motivacija za učenje. To narekuje prilagoditve vsebin in izvedbe programa, ki sledijo potrebam in značilnostim teh odraslih. Zaradi nizkega števila vpisanih in tistih, ki izobraževanje neuspešno zaključijo, so potrebne ustrezne spremembe.

Vključevanje mlajših odraslih, ki niso izpolnili osnovnošolske obveznosti, v program OŠO je nujnost, saj je to pogoj za vključitev v nadaljnje izobraževanje za pridobitev poklica in razvoj poklicne kariere. Pri starejših odraslih je pridobitev osnovnošolske izobrazbe pogosto ključno za večjo zaposljivost in ohranitev zaposlitve.

Ukrepi:

1. prenoviti izhodišča in program OŠO, upoštevajoč zeleni in digitalni prehod;
2. oblikovati spodbude za krepitev motivacije za uspešen zaključek osnovnošolske obveznosti in vključevanje v nadaljnje izobraževanje;
3. razviti in uveljaviti nove pristope, vključno s pristopi izobraževanja na daljavo;
4. vzpostaviti podpirne mehanizme za odpravo ovir pri vključevanju beguncev oziroma migrantov, Romov in drugih ranljivih skupin;
5. razviti učna in druga gradiva za udeležence, strokovne delavce in organizatorje izobraževanja odraslih.

4.2.2 Srednješolska izobrazba

Slovenija ima 62,8 % prebivalcev, v starosti 25-64 let dokončano vsaj 4-letno srednješolsko izobrazbo (SURS, 2020). Več raziskav in analiz v zadnjih desetletjih potrjuje, da se posamezniki na tej ravni izobrazbe zavedajo potrebe po nadaljnjem vključevanju v VŽU. Zviševanje ravni izobrazbe prebivalstva na najmanj 4-letno srednješolsko raven (SOK 5) je zato ključno.

Ukrepi:

1. oblikovati pogoje in spodbude za vključevanje v izobraževalne programe ter za uspešen zaključek začetega izobraževanja;
2. izpeljati analizo stanja na področju izvajanja izrednega srednješolskega izobraževanja, vključno z izvajanjem poklicnega izobraževanja pri delodajalcih;
3. vzpostaviti učinkovito partnerstvo med izvajalci in socialnimi partnerji, vključenimi v procese izvajanja poklicnega in srednješolskega izobraževanja;
4. razviti in uveljaviti nove pristope, tudi za tehnološko podprto izobraževanje, upoštevajoč zeleni in digitalni prehod;
5. razviti modele in oblike izobraževanja na daljavo;
6. vzpostaviti pogoje in inštrumente za sofinanciranje pridobivanja srednješolske izobrazbe in
7. razviti učna in druga gradiva za udeležence, strokovne delavce in organizatorje izobraževanja odraslih;
8. sofinancirati pridobitev srednješolske izobrazbe oziroma nove poklicne izobrazbe na različnih ravneh, vključno z mojstrskimi, delovodskimi izpiti, skladno z ugotovljenimi potrebami.

4.2.3 Višja strokovna izobrazba

Višje strokovno izobraževanje predstavlja poglobitev in nadgradnjo srednješolskega strokovnega izobraževanja in ga uvrščamo v terciarno izobraževanje. Njegov temeljni namen je preseganje neravnovesij na trgu dela, ki zahtevajo poglobljanje strokovnega znanja na tej ravni.

Podlaga za pripravo višješolskih študijskih programov so poklicni standardi, ki določajo poklicne kompetence, ki jih v dialogu s socialnimi partnerji določi minister, pristojen za delo. Višješolski študij je praktično usmerjen, saj temelji na jasno definiranih potrebah delodajalcev. Praktično izobraževanje študentom omogoča neposreden stik z delodajalci in pridobivanje potrebnih delovnih izkušenj v času študija. Višješolski študijski programi so ovrednoteni s 120 kreditnimi točkami.

Ukrepi⁵⁰:

1. analizirati stanje in prilagoditi izvedbo višješolske študijske programov v izrednem izobraževanju;
2. posodobiti višješolske študijske programe s poudarkom na odprtem kurikulumu, upoštevajoč zeleni in digitalni prehod;
3. razvijati postopke za vrednotenje neformalno pridobljenega znanja in spretnosti;
4. razviti modele in oblike tehnološko podprtega izobraževanja ter izvajanje programov na daljavo;
5. krepiti praktično izobraževanje pri delodajalcih;
6. krepiti socialno partnerstvo,
7. sofinancirati pridobitev višješolske izobrazbe, vključno s pridobitvijo novega poklica na isti izobrazbeni ravni in
8. razviti učna in druga gradiva za udeležence in strokovne delavce.

Kazalnika drugega prednostnega področja

1. Delež vključenih odraslih v program OŠO v starosti od 45 do 55 let se bo, od leta 2020 do leta 2030, vsako leto povečal za 2 % glede na predhodno leto.
2. Delež odraslih v starosti od 25 do 64 let, z dokončano najmanj 4-letno srednjo strokovno izobrazbo, se bo s 62,8 % v letu 2019, povečal na 68 % v letu 2030.

4.3 Tretje prednostno področje: Strokovno usposabljanje in izpopolnjevanje za potrebe trga dela

Kakovost življenja ljudi in uravnotežen trajnostni razvoj sta odvisna najmanj od vključujočega trga dela, kakovostnih delovnih mest in krepitve tega znanja in spretnosti posameznikov skozi vse življenje. Nagel tehnološki razvoj zahteva hitro prilagajanje delovnih mest z nenehnim izboljševanjem in razvojem znanja ter spretnosti.

To področje po eni strani krepí inovativnost, produktivnost in konkurenčnost gospodarstva, po drugi pa spodbuja in krepí osebni razvoj posameznikov, njihovo prilaganje in aktivno vključevanje v družbo skozi vsa življenjska obdobja. Tem ciljem lahko sledimo, če zagotovimo: dovolj širok nabor splošnega in poklicnega znanja ter spretnosti za celostno uresničevanje posameznikovih potencialov; dejavno vključevanje v družbo (kulturno in socialno); učinkovit nastop na trgu dela in napredovanje na delovnem mestu ter skrbi za zdravje. To lahko dosegamo le, če spodbujamo vključenost v VŽU ter zagotavljamo ustrezno podporno okolje, z nadaljnjim razvojem kakovostnega in učinkovitega sistema poklicnega in strokovnega izobraževanja in usposabljanja ter izpopolnjevanja.

Po podatkih ankete *Napovednik zaposlovanja 2018/I* iz leta 2018, ki jo izvaja ZRSZ⁵¹, se je v prvi polovici leta 2018 slaba polovica (45,7 %) delodajalcev srečala s pomanjkanjem ustreznih kadrov, v velikih podjetjih je ta delež še višji (68,8 %). Iz *Napovednika zaposlovanja v letu 2020/II*⁵² pa je razvidno, da je ta delež porasel na 69,9 %, od teh je 32,8 % oseb s pomanjkanjem delovnih izkušenj, 22,6 % s pomanjkanjem specifičnih delovnih izkušenj, 20 % od teh pa nima ustrezne izobrazbe.

⁵⁰ Ukrepi na področju višjega strokovnega izobraževanja se izvajajo v skladu s Strategijo višjega strokovnega izobraževanja v Republiki Sloveniji za obdobje 2020–2030: <https://www.gov.si/assets/ministrstva/MIZS/Dokumenti/Visje-strokovno-izobrazevanje/Strategija-visjega-strokovnega-izobrazevanje-RS-2020-2030/Strategija-visjega-strokovnega-izobrazevanja-v-Republiki-Sloveniji-za-obdobje-20202030.pdf>

⁵¹ https://www.ess.gov.si/_files/11238/Analiza_Napovednik_zaposlovanja_2018_I.pdf

⁵² https://www.ess.gov.si/_files/13704/Porocilo_Napovednik_zaposlovanja_2020_II.pdf

Najpogostejše pomanjkljive sposobnosti in kompetence, ki jih navajajo delodajalci so telesne sposobnosti, ustrezen odnos do strank in sposobnosti reševanja problemov. Neskladja v znanju in spretnostih so prisotna pri delovno aktivnih prebivalcih kot tudi pri tistih, ki šele vstopajo na trg dela. Vse večje pomanjkanje ustrezne delovne sile je povezano z zmanjševanjem vpisa v srednješolsko in terciarno izobraževanje zaradi demografskih sprememb in s prepočasnim prilagajanjem strukture vpisa povpraševanju na trgu dela in razvojnim izzivom.⁵³ Tudi avtomatizacija delovnih procesov bo bistveno vplivala na spremembo delovnih mest, ki bodo zahtevala drugačno znanje in spretnosti.

Podatki OECD⁵⁴ za Slovenijo kažejo neskladje v doseženi izobrazbi pri 22,4 % delovno aktivnih, od tega jih ima 11,8 % previsoko izobrazbo glede na zahteve delovnega mesta. Delež delovno aktivnih s prenizko ravno izobrazbo je v Sloveniji 10,6 %, kar kaže na potrebo po vključevanju v nadaljnje izobraževanje.

Ključni nacionalni izzivi APZ za obdobje 2021–2025 (2021) so: povečanje delovne aktivnosti ranljivih skupin brezposelnih, omogočiti njihov hitrejši prehod na trg dela, preprečevanje dolgotrajne brezposelnosti ter zmanjševanje vrzeli med potrebnimi in dejanskimi spretnostmi iskalcev zaposlitev. V skladu z dokumentom Smernice APZ za obdobje 2021-2025 so najbolj ranljive skupine, ki so izpostavljene tveganju, da postanejo socialno izključeni: dolgotrajno brezposelni, brezposelni starejši (50 let in več), brezposelni z nizko izobrazbo (zaključeno osnovno šolo in manj) in brezposelni mladi (stari od 15 do 29 let).

Demografske spremembe vodijo v relativno hitro zmanjševanje zmogljivosti aktivnega prebivalstva, kar vodi v počasnejši gospodarski napredek. Z vidika razvoja je torej ključno povečanje delovne aktivnosti tudi v starejši starostni skupini, razvoj ustreznih spretnosti za življenje in delo ter prilagoditev delovnih mest in organizacije dela tem demografskim spremembam (SRS 2030, str. 36-37).

V okviru tega prednostnega področja je osrednja pozornost namenjena krepitvi znanja in spretnosti prebivalstva za industrijsko tranzicijo in podjetništvo, kar je opredeljeno v S4 - Slovenski strategiji pametne specializacije. Ta združuje cilja: krepitev inovativnosti, produktivnosti in konkurenčnosti gospodarstva; krepitev znanja in kompetenc zaposlenih in njihovega osebostnega razvoja. Načrtuje se intenziviranje vlaganj za zadovoljevanje potreb ključnih ciljnih skupin za spodbujanje razvoja znanja in spretnosti.

Ukrepi so razdeljeni v tri skupine:

- za krepitev znanja in spretnosti za pametno specializacijo, industrijsko tranzicijo in v podporo inovativnosti za podjetja in ostale deležnike v gospodarstvu;
- za izvajanje fleksibilnih študijskih programov za izpopolnjevanje diplomantov na področjih S4 z namenom hitreše odprave vrzeli med pridobljenimi znanji diplomanta in pričakovani delodajalca ter dolgoročnejših učinkov s posodabljanjem rednih študijskih programov in
- za krepitev znanja in spretnosti sistemskih izvajalcev pametne specializacije (SRIP, socialni partnerji, ministrstva, službe, agencije).

Pri izvedbi ukrepov spodbujanja razvoja znanja in spretnosti bo ključnega pomena novo sistemsko orodje - Platforma za napovedovanje kompetenc, ki se razvija za napovedovanje kompetenc potrebnih na trgu dela. Ta Platforma bo na nacionalni ravni pomembna za oblikovanje ustreznih programov usposabljanja in izpopolnjevanja za odrasle in učinkovito razvijanje oziroma usmerjanje ukrepov pri drugih politikah (izobraževalne, študentske, karijerne orientacije ipd.).

4.3.1 Programi za usposabljanje in izpopolnjevanje

V skladu z Zakonom o poklicnem in strokovnem izobraževanju (Uradni list RS, št. 79/06, 68/17 in 46/19; v nadaljnjem besedilu: ZPSI-1) in Zakonu o višjem strokovnem izobraževanju (Uradni list RS, št. 86/04 in 100/13; v nadaljnjem besedilu: ZVIS) programi izpopolnjevanja in usposabljanja omogočajo poglobljanje in razširjanje strokovnih znanj in spretnosti ter poklicnih zmožnosti. Po zaključenem programu izpopolnjevanja oziroma usposabljanja, ki je oblikovan v skladu s poklicnim standardom in

⁵³ Poročilo o razvoju - UMAR (2019)

⁵⁴ Zbirka delovni zvezki : UMAR. Znanje in spretnosti prebivalcev v Sloveniji. 2018.

http://www.umar.gov.si/fileadmin/user_upload/publikacije/dz/2018/Znanje_spretnosti_odraslih_prebivalcev_v_Sloveniji.pdf

sprejet po postopku, določenem za sprejem izobraževalnih programov, se pridobi poklicna kvalifikacija⁵⁵ na isti ravni, kot je kvalifikacija izobrazbe.

Ti programi so namenjeni predvsem zaposlenim in brezposelnim, ki so zaključili srednje poklicne in strokovne ali višješolske strokovne programe ter želijo pridobiti nove ali poglobiti obstoječe poklicno-specifične kompetence za opravljanje dela. Javnoveljavni programi usposabljanja in izpopolnjevanja prispevajo k dvigu konkurenčnosti podjetij in s tem rasti slovenskega gospodarstva.

Pri razvoju poklicnih kvalifikacij udeležencev izobraževanja se izobraževalne organizacije, podjetja in njihova združenja zavzemajo za aktivnejšo vlogo in s tem prispevajo k zmanjševanju neskladnosti med usposobljenostjo diplomantov poklicnega in strokovnega izobraževanja na srednješolski in višješolski ravni ter zahtevami oziroma potrebami trga dela.

4.3.2 Nacionalne poklicne kvalifikacije (v nadaljnjem besedilu: NPK)

Sistem NPK temelji na priznavanju in potrjevanju rezultatov neformalnega in priložnostnega učenja. Njegov temeljni namen je upoštevanje vseh kompetenc posameznika, ki jih je pridobil v različnih učnih okoljih ter priznanje njihove ekonomske in socialne vrednosti. Posameznik si pridobiti nacionalno poklicno kvalifikacijo, t. j. javno listino (certifikat o NPK), ki je prenosljiva v različna delovna okolja in omogoča večjo mobilnost delavcev med sektorji in podjetji, v nacionalnem in mednarodnem prostoru. Ta način omogoča večjo funkcionalno prilagodljivost zaposlenih in napredovanje na ravni iste stopnje izobrazbe.

4.3.3 Neformalni programi usposabljanja in izpopolnjevanja

Zaradi potreb po hitrem prilagajanju potrebam dela, vključno z zaposlenimi v javnem sektorju, so ti programi pripravljani na osnovi konkretnih potreb posameznikov oziroma skupin (t.i. 'tailor made' programi, po meri delodajalcev in zaposlenih), ki želijo pridobiti ali nadgraditi poklicnih kompetenc.

Ukrepi:

1. oblikovati neformalne programe usposabljanja, ki so namenjeni integraciji težje zaposljivih kategorij (starejših, nižje izobraženih in kvalificiranih delavcev, priseljencev z neustreznimi kvalifikacijami) in ranljivih skupin prebivalstva (fizično, mentalno ali situacijsko prikrajšanih);
2. zagotoviti pogoje za kakovostna delovna mesta, ki zaposlenim nudijo večjo varnost zaposlitve in posameznikom zagotavljajo kompleksno izražanje in uporabo spretnosti, v vseh kategorijah in oblikah zaposlovanja; predvsem pa je treba k pridobivanju kompleksnih spretnosti spodbuditi tiste na najmanj zahtevnih delovnih mestih;
3. razviti podporne dejavnosti s področja izobraževanja, usposabljanja in razvoja vseživljenjske karijerne orientacije (v nadaljnjem besedilu: VKO);
4. krepiti nacionalna in regionalna partnerstva med socialnimi partnerji, zavodi za zaposlovanje, socialnimi službami in ponudniki izobraževanja z namenom, da se oblikujejo neformalni programi izpopolnjevanja in usposabljanja v skladu s potrebami trga dela.

Ukrepi MIZŠ:

1. razviti in implementirati javnoveljavne programe izpopolnjevanja in usposabljanja na ravni srednjega strokovnega in višjega strokovnega izobraževanja, ki temeljijo na poklicnih standardih;
2. razviti in implementirati neformalne programe za izpopolnjevanje in usposabljanje na ravni srednjega poklicnega in strokovnega ter višjega strokovnega izobraževanja, ki temeljijo na potrebah trga dela in razvojnih potrebah gospodarstva in drugih zaposlovalcev;
3. razviti različne modele in oblike izobraževanja na daljavo ter izvajanje programov na daljavo;
4. krepiti delovanje socialnega partnerstva in sodelovanja med različnimi izvajalci programov;
5. razviti učna in druga gradiva za udeležence, strokovne delavce in izobraževalce odraslih.

Ukrepi MDDSZ:

1. izpeljati podporne in razvojne programe za brezposelne osebe;
2. izpeljati programe usposabljanja na delovnem mestu (UDM);
3. izpeljati programe neformalnega izobraževanja in usposabljanja;
4. izpeljati modele spodbud vključevanja oseb, katerih zaposlitev je ogrožena, v ukrepe na trgu dela;
5. razviti programe in modele za nadgradnja kompetenc zaposlenih;

⁵⁵ Zakon o Slovenskem ogrodju kvalifikacij, 4. člen, Uradni list RS, št. 104/15.

6. razviti in vzpostaviti sistem za napovedovanje kompetenc na trgu dela;
7. izpeljati potrjevanje nacionalnih in temeljnih poklicnih kvalifikacij.

Ukrepi MK:

1. izpeljati strokovna usposabljanja strokovnih delavcev, ki izvajajo projekte in programe kulturno-umetnostne vzgoje za različne ciljne skupine za delo na področju kulture (založništvo, bralna kultura, mentorstvo idr.);
2. zagotoviti jezikovno izobraževanje odraslih v zvezi z jezikovnimi viri in tehnologijami;
3. jezikovno usposabljanje za dvig jezikovnih kompetenc;
4. izpeljati strokovna usposabljanja za pridobitev dodatnega znanja za ustvarjanje v kulturi za večanje zaposlitvenih možnosti;
5. izpeljati aktivnosti za dvig socialnega vključevanja in povečanje aktivne participacije pripadnikov ranljivih družbenih skupin na področju kulture.

Ukrepi MKGP:

1. izpeljati svetovanje, izobraževanje in usposabljanje lastnikov gozdov;
2. izpeljati svetovanje, izobraževanje in usposabljanje kmetov;
3. izpeljati programe usposabljanja v kmetijstvu, gozdarstvu in živilstvu, ki jih izvajajo nepridobitne in nevladne organizacije;
4. izpeljati usposabljanje na področju čebelarjenja;
5. izpeljati usposabljanje za namen izvajanja prenosa znanja in dejavnosti informiranja (ukrep je del Programa razvoja podeželja).

Ukrepi MP:

1. izpeljati in vzpostaviti dejavnosti Akademije za strokovno izobraževanje in usposabljanje zaposlenih v Upravi RS za izvrševanje kazenskih sankcij;
2. izpeljati aktivnosti za dvig socialnega vključevanja in razvoja delovnih kompetenc za zaprte osebe;
3. razviti in izpeljati dolgoročni programa izobraževanja zaposlenih v pravosodnih organih za razvoj kariere v pravosodju, zlasti za skupino zaposlenih za krepitev kompetenc VŽU in za delo z ranjivi skupinami prebivalcev (npr. sodniki, tožilci, pravosodno osebje, zaporniško osebje, probacijski uslužbenci, državni odvetniki ipd.).

Ukrepi MGRT:

1. razviti programe na področju digitalizacije za digitalno transformacijo podjetij za dvig kakovosti delovnih mest;
2. vzpostaviti Digitalno stičišče Slovenije (DIHS) kot mostu med delodajalci in delojemalci na področju sprotnega izboljševanja digitalnih spretnosti zaposlenih.
3. izpeljati usposabljanja zaposlenih za dvig spretnosti na področju digitalizacije za digitalno transformacijo podjetij in dvig kakovosti delovnih mest.

Ukrepi MJU:

- razvoj in izvedba horizontalnih programov usposabljanja za javne uslužbence na področjih: zakonodaja, integriteta, kadrovanje, vodenje in upravljanje, digitalna pismenost, upravljanje podatkov, usposabljanje izvajalcev, komunikacija, ipd.;
- izvedba strokovnih izpitov: na področjih: upravni postopek, varnost in zdravje pri delu, prekrškovni postopek in inšpekcijski postopek.

Ukrepi MORS:

- razviti in izpeljati programe usposabljanja v sistemu varstva pred naravnimi in drugimi nesrečami,
- usposobiti strokovne delavce v sistemu varstva pred naravnimi in drugimi nesrečami.

Kazalnika tretjega prednostnega področja:

1. Od vključenih oseb v APZ (brezposelni in zaposleni) bo 50 % vključenih v programe izobraževanja in usposabljanja do leta 2030.2. Delež podeljenih NPK v okviru APZ se bo do leta 2030 povečal za najmanj 40 % glede na leto 2020.

4.4 Četrto prednostno področje: Raziskave in razvoj

4.4.1 Raziskave

Izsledki raziskovalne dejavnosti na področju izobraževanja odraslih so pomembna podlaga za vodenje učinkovite in na podatkih utemeljene politike v izobraževanju odraslih ter sistemsko urejanje področja. Raziskovanje zagotavlja potreben razvoj andragoške teorije in stroke ter daje strokovne podlage za razvoj temeljnih konceptov za razvoj, načrtovanje in izvajanje ukrepov na vseh prednostnih področjih ReNPIO. Za razvoj poklicnega in splošnega izobraževanja odraslih je potrebno zagotavljati raziskovanje formalnega, neformalnega in priložnostnega učenja in izobraževanja odraslih. Temeljna in aplikativna raziskovalna dejavnost v izobraževanju odraslih je interdisciplinarna, saj povezuje družboslovne, humanistične ter druge raziskave, evalvacije in analize v izobraževanju odraslih.

Posamezne raziskave so usmerjene k aktualnim temam kot na primer: razvoj temeljnih zmožnosti, proučevanje učnih in izobraževalnih potreb ter motivov ranljivih skupin za učenje in izobraževanje, učinke vlaganj, rabo novih oblik in metod učenja in izobraževanja v pogojih digitalizacije, medgeneracijsko povezovanje, skupnostno učenje in izobraževanje za trajnostni razvoj. To zagotavlja spremljanje trendov, uvajanje novosti in razvoj področja v kontekstu mednarodno primerljivih ugotovitev. Za izvajanje raziskovalne dejavnosti je potrebno načrtno vlaganje v razvoj raziskovalcev področja in sodelovanje raziskovalcev s strokovnjaki v slovenskih in mednarodnih raziskovalnih projektih, skupinah, znanstvenih dogodkih ipd..

Ukrepi:

1. okrepiti raziskovalno dejavnost v izobraževanju odraslih in zagotoviti ustrezne finančne in sistemske pogoje ter povečati vlaganje v razvoj raziskovalcev;
2. vzpostaviti programsko skupino za temeljno raziskovanje področij v izobraževanju odraslih;
3. načrtovati in izvesti temeljne in aplikativne raziskave ter analize podatkov povezanih z aktualnimi temami;
4. omogočiti vključitev Slovenije v 2. cikel raziskave PIAAC;
5. načrtovati in izpeljati ciljne raziskovalne programe (v nadaljnjem besedilu: CRP) povezane z aktualnimi temami;
6. načrtovati in izvesti evalvacijske študije (učinki izvajanja javne službe v izobraževanju odraslih, izvajanja javno veljavnih programov izobraževanja odraslih itd.);
7. izpeljati študije ugotavljanja potreb po znanjih odraslih (npr. različnih ciljnih skupin odraslih, učenje in izobraževanje v regijah in občinah, spretnosti strokovnih delavcev in izobraževalcev itd.).

4.4.2 Razvoj

Razvojna dejavnost je izrazito povezana z drugimi prednostnimi področji in temelji na izsledkih raziskovalne dejavnosti. Strokovno utemeljeno načrtovanje razvojne dejavnosti vodi v nenehno inoviranje in posodabljanje področja in bogati andragoško teorijo in prakso. Odgovarja na aktualne družbene izzive na področju tehnološkega razvoja, trajnostnega razvoja, socialne vključenosti, medgeneracijskega sodelovanja, dolgožive družbe, zdravega sloga življenja, medkulturnega dialoga, migracij ipd..

Razvojna dejavnost obsega najmanj razvoj: metodologij, modelov, pristopov, oblik in metod; izobraževalnih programov in dejavnosti za odrasle ter strokovne delavce in izobraževalce odraslih; učnih in študijskih gradiv ter pripomočkov; sistema izobraževanja odraslih. Sestavni del razvojne dejavnosti je preizkus razvojnih dosežkov, spremljanje in evalvacija preizkusov.

Zaradi tehnološkega in družbenega razvoja vplivov pandemije COVID-19 se kažejo še bolj izrazite potrebe po uvajanju inovativnih pristopov in metod, podprtih s sodobno tehnologijo kot na primer: razvoj množičnih odprtih spletnih tečajev; odprtih izobraževalnih virov; mikro učenja; mobilnega učenja s pomočjo pametnih telefonov, igrifikacije, simulacij, navidezne in obogatene resničnosti ter učne analitike.

Z učinkovitim sodelovanjem različnih sektorskih politik in drugih akterjev je mogoče bolj učinkovito odgovarjati na aktualne družbene izzive. Za izboljšanje spremljanja realizacije ReNPIO 2021–2030 je potrebno razviti enotni nacionalni metodološki in informacijski sistem, v katerega so vključene različne politike.

Sodelovanje raziskovalcev in strokovnjakov v izobraževanju odraslih v mednarodnih razvojnih projektih, v mednarodnih organizacijah in zvezah in odmevnejših mednarodnih strokovnih dogodkih, omogoča širjenje in pridobivanje primerjalnih ugotovitev.

Ukrepi:

1. oblikovati podlage in vpeljati javno službo na področju izvajanja javnoveljavnih izobraževalnih programov za odrasle, po katerih se ne pridobi izobrazbe (za zviševanje ravni pismenosti in temeljnih zmožnosti ter izboljšanje splošne izobraženosti);
2. oblikovati podlage za uvedbo davčnih olajšav, finančnih in nefinančnih spodbud za posameznike in delodajalce, za vključevanje v izobraževanje in usposabljanje;
3. oblikovati podlage za uvedbo dogovorjenega obsega plačanega izobraževalnega dopusta za zaposlene;
4. spodbuditi razvoj novih pristopov in modelov izobraževanja odraslih podprtih z novimi tehnologijami na vseh prednostnih področjih;
5. razviti odprte izobraževalne vire in množične odprte spletne programe;
6. strateško umestiti in izvajati razvojne projekte za preizkuse teoretskih in raziskovalnih spoznanj;
7. predstaviti razvojne dosežke za različne ciljne skupine;
8. zagotoviti strokovnjake za izvajanje razvojnega dela na nacionalni ravni in skrb za njihov profesionalni razvoj;
9. razviti metodologijo in orodje za spremljanje uresničevanja ReNPIO 2021–2030, s sodelovanjem vseh vključenih ministrstev;
10. nadaljnji razvoj sistema in postopkov ter procesov vrednotenja predhodno pridobljenega znanja ter njegovo spremljanje;
11. oblikovati razvojno nalogo za spremljanje in analizo vključenosti v VŽU, programih in izvajalcih na posameznih prednostnih področjih.
12. oblikovati razvojno nalogo za spremljanje in analizo vključenosti v VŽU odraslih starih od 65 do 89 let (AIO).

Kazalniki četrtega prednostnega področja:

1. Izpeljava raziskave v 2. ciklu PIAAC v Sloveniji.2. Izpeljava najmanj treh CRP-ov za potrebe izobraževanja odraslih.3. Izpeljava šestih nacionalnih razvojnih projektov za implementacijo teoretskih in raziskovalnih spoznanj v izobraževanje odraslih.

4.5 Peto prednostno področje: Dejavnosti na področju izobraževanja odraslih

V ReNPIO 2021–2030 je vključenih naslednjih šest dejavnosti na področju izobraževanju odraslih:

1. svetovalna dejavnost v izobraževanju odraslih,
2. ugotavljanje in priznavanje znanja odraslih,
3. usposabljanje in spopolnjevanje strokovnih delavcev in izobraževalcev odraslih,
4. presojanje in razvijanje kakovosti,
5. ozaveščanje, informiranje in spodbujanje za vključevanje odraslih v VŽU in
6. informacijska dejavnost.

4.5.1 Svetovalna dejavnost v izobraževanju odraslih

Namen razvoja in izvajanja svetovalne dejavnosti v izobraževanju odraslih je prispevati k večji vključenosti odraslih v izobraževanje in učenje ter k večji kakovosti in uspešnosti izobraževanja in učenja odraslih. Svetovalna dejavnost v izobraževanju odraslih se umešča v celosten sistem svetovalnih dejavnosti na področju izobraževanja in trga dela v Sloveniji. Vse te se pod imenom VKO izvajajo na zavodih za zaposlovanje, v podjetjih, v zasebnih organizacijah idr. Aktivnosti VKO, ki podpirajo uresničevanje APZ, so med ukrepi zapisane pri tretjem prednostnem področju.

Svetovalna dejavnost na področju izobraževanju odraslih je po ZIO-1 (2018) vključena v javno službo v javni mreži javnih organizacij za izobraževanje odraslih in zajema: svetovalno dejavnost pri

vključevanju v izobraževanje in nadaljevanju izobraževanja; svetovalno dejavnost pri ugotavljanju in dokumentiranju znanja in spretnosti; svetovalno dejavnost pri organiziranem samostojnem učenju. Njen pomen in vsebina sta opredeljena v Smernicah za izvajanje svetovalne dejavnosti v izobraževanju odraslih, ki se izvaja kot javna služba (2020) in v Pravilniku o standardih in normativih za financiranje in izvajanje javne službe na področju izobraževanja odraslih (Uradni list RS, št. 180/20). Svetovalna dejavnost v izobraževanju odraslih je tako pravno in sistemsko umeščena, z zagotavljanjem dolgoročnega razvoja in financiranja ter zagotavljanjem pravice odraslim do brezplačnega informiranja in svetovanja pred, med in po končanem izobraževanju ali učenju. Posebna pozornost je namenjena ranljivim odraslim: odraslim brez dokončane osnovnošolske izobrazbe, poklicne ali strokovne izobrazbe oziroma odraslim z nižjimi ravnmi spretnosti.

Poleg svetovalne dejavnosti v izobraževanju odraslih, je treba razvijati tudi svetovalno podporo za odrasle v srednješolskem in višješolskem izobraževanju.

Ukrepi:

1. izpeljati kakovostno in brezplačno svetovalno dejavnost v izobraževanju odraslih, ki se izvaja kot javna služba;
2. razvijati in izvajati svetovalno dejavnost za odrasle v izrednem srednješolskem izobraževanju;
3. razvijati in izvajati dejavnost kariernih centrov na višjih strokovnih šolah;
4. razviti nove pristope v svetovalni dejavnosti v izobraževanju odraslih (terensko delo idr.), nove pripomočke, orodja in druga gradiva;
5. zagotoviti organizirano učno okolje, sodobna učna gradiva pri samostojnem učenju;
6. razvijati in izvajati učno pomoč;
7. razvijati in izvajati pristope za presojanje in razvijanje kakovosti svetovalne dejavnosti v izobraževanju odraslih;
8. zagotoviti IKT podporo spremljanju in izvajanju svetovalne dejavnosti v izobraževanju odraslih;
9. zagotoviti partnerstvo z različnimi deležniki v svetovalni dejavnosti v izobraževanju odraslih na državni in na lokalni oziroma regionalni ravni: povezovanje s strokovnimi delavci in organizacijami s področja izobraževanja, kulture (še posebej knjižnice), sociale, zdravstva, trga dela (še posebej zavodi za zaposlovanje), gospodarstva (podjetja – kadrovske službe, združenja delodajalcev idr.), socialnega partnerstva (država in sindikati), nevladnimi organizacijami idr.

4.5.2 Ugotavljanje in priznavanje znanja odraslih

Priznavanje rezultatov neformalno pridobljenega znanja je v Sloveniji na zakonodajni ravni vključeno v vse ravni izobraževalnega sistema. Temeljni cilj je je prehod v nadaljnje izobraževanje in priznavanje že doseženih učnih rezultatov. Pravne podlage so najbolj vzpostavljene za postopke vrednotenja za potrebe trga dela (sistem NPK) ter v višjem strokovnem izobraževanju⁵⁶, ki omogočajo priznavanje neformalno pridobljenega znanja, odločitev o izvajanju postopkov pa je prepuščena šoli ali organizaciji za izobraževanje odraslih.

Na področju vrednotenja neformalno in priložnostno pridobljenih znanj in spretnosti odraslih je z ZIO-1 (2018) v svetovalno dejavnost v izobraževanju odraslih umeščeno tudi ugotavljanje in dokumentiranje znanja in spretnosti odraslih. To sta prvi dve od štirih faz celostnega procesa vrednotenja, kar ne vključuje tretje in četrte faze: ocenjevanje in certificiranje.

Pri razvijanju sistema vrednotenja v Sloveniji je povezanost sistema NPK s formalnim izobraževalnim sistemom šibka. Postopek priznavanja je bolj uveljavljen pri programih, ki ne dajejo formalne stopnje izobrazbe, v sistemu pridobivanja formalne izobrazbe pa, ne glede na zakonske možnosti (potrebne bi bile različne spodbude), zelo počasi prihaja do razvoja orodij in vzpostavljanja procesov, ki bi to zagotavljali.

Priznavanje neformalno pridobljenega znanja na področju srednjega poklicnega in strokovnega izobraževanja ter višjega strokovnega izobraževanja je v prihodnjem obdobju potrebno razvijati, da bodo imeli odrasli možnost uveljavljanja znanje in spretnosti, ki so jih pridobili v delovnem procesu in

⁵⁶ V Zakonu o poklicnem in strokovnem izobraževanju (2006, dopolnitve 2017 in 2019) in v Zakonu o višjem strokovnem izobraževanju (2004, dopolnitev 2013).

življenju. Vloga izvajalskih organizacij bo izvedba sistematičnega in preglednega procesa vrednotenja. Na tak način bomo odraslim olajšali nadaljnje izobraževanje in pridobitev formalne izobrazbe ali kvalifikacije. Posledično s tem pa zviševali izobrazbeno raven in zaposljivost prebivalstva.

Normativno urejanje področja vrednotenja neformalno pridobljenega znanja je potrebno ustrezno izboljšati, saj obstoječi načini ne zajamejo vseh področij oziroma ravni za vrednotenje pridobljenega znanja odraslih. Urejanje sistema vrednotenja neformalnega pridobljenega znanja je tudi v evropskem kontekstu razvoja izobraževanja odraslih ena od prednostnih usmeritev.

Ukrepi:

1. zagotoviti sistemsko umeščenost vrednotenja neformalno pridobljenega znanja;
2. izpeljati aktivnosti sistema NPK z zagotavljanjem ustrezne podpore;
3. razviti nove pristope, metode in orodja za vrednotenje;
4. nadgraditi IKT podporo razvijanju, izvajanju in spremljanju dejavnosti vrednotenja neformalno pridobljenega znanja odraslih z zagotavljanjem procesa poročanja o učinkih vrednotenja;
5. zagotoviti partnerstvo z različnimi deležniki na državni in na lokalni oziroma regionalni ravni pri razvijanju in izvajanju dejavnosti vrednotenja neformalno pridobljenega znanja odraslih.

4.5.3 Usposabljanje in spopolnjevanje strokovnih delavcev in izobraževalcev v neformalnih izobraževalnih programih za odrasle

Dejavnost zajema strokovne delavce, ki izvajajo formalno izobraževanje, ki vodi do osnovnošolske, srednješolske in višješolske izobrazbe, v katerega se vključujejo odrasli⁵⁷ ter strokovne delavce, ki izvajajo javnoveljavne izobraževalne programe za odrasle in dejavnosti, kot jih za področje izobraževanja odraslih opredeljuje ZIO-1⁵⁸. Na drugih področjih (npr. okolje, kmetijstvo, kultura idr.) pa je javna služba opredeljena z drugimi zakoni. Velik del izobraževanja odraslih se odvija v neformalnih izobraževalnih programih, tako v izobraževalnih ustanovah, kot v drugih okoljih, zato so ukrepi namenjeni tudi izobraževalcem odraslih, ki delujejo v neformalnem izobraževanju odraslih⁵⁹ (splošno, poklicno in strokovno). Tudi za izobraževalce odraslih je pomembno, da si, poleg znanja iz svojega strokovnega področja, pridobijo temeljna andragoška znanja in ta stalno izpopolnjujejo.

Ukrepi:

1. razviti in izvajati programe izpopolnjevanja in usposabljanja za:
 - strokovne delavce, ki izvajajo izobraževalne programe in dejavnosti za odrasle,
 - izobraževalce odraslih, ki izvajajo neformalne izobraževalne programe za odrasle;
2. razviti nove pristope in metode izpopolnjevanja in usposabljanja;
3. razviti didaktike izpopolnjevanja in usposabljanja z uporabo novih tehnologij in za izobraževanje na daljavo;
4. razviti učna okolja za izvajanje izpopolnjevanja in usposabljanja na daljavo (spletne učilnice, spletne platforme v podporo izvajanju usposabljanja in spopolnjevanja na daljavo idr.);
5. razviti kakovostna učna gradiva in učne vire v podporo izvajanju programov v tradicionalni obliki in v obliki izobraževanja na daljavo;
6. zagotoviti IKT podpore izvajanju dejavnosti izpopolnjevanja in usposabljanja ter
7. vzpostaviti spremljanje vključenosti strokovnih delavcev in izobraževalcev odraslih v programe izpopolnjevanja in usposabljanja;
8. vzpostaviti sofinanciranje pripravništva strokovnih delavcev v izobraževanju odraslih.

4.5.4 Presojanje in razvijanje kakovosti

⁵⁷ ZOFVI za področje vzgoje in izobraževanja opredeljuje strokovne delavce, ki izvajajo izobraževalne programe osnovnošolskega in srednješolskega izobraževanja, ki vodi k pridobitvi izobrazbe in v katere se lahko vključujejo tudi odrasli. Strokovne delavce v srednjem poklicnem in strokovnem izobraževanju natančneje opredeljuje ZPSI-1, strokovne delavce v višjem strokovnem izobraževanju pa ZVSI.

⁵⁸ ZIO-1 opredeljuje, da so strokovni delavci v javno-veljavnih izobraževalnih programih za odrasle: učitelj, organizator izobraževanja odraslih in drugi strokovni delavci (19. člen); strokovni delavci v dejavnostih (26. člen) so: svetovalni delavec v izobraževanju odraslih, organizator izobraževanja odraslih in drugi strokovni delavci;

⁵⁹ ZIO-1 osebje, ki deluje v neformalnih izobraževalnih programih za odrasle, poimenuje izobraževalci v neformalnih izobraževalnih programih za odrasle (23. člen).

Na normativni ravni ZPSI-1⁶⁰ in ZIO-1⁶¹ določata načine za presojanje in razvijanje kakovosti. Novi ukrepi bodo prispevali k vzpostavljanju in krepitvi notranjih sistemov kakovosti v organizacijah, ki jih izvajajo organizacije za izobraževanje odraslih. S tem bomo izboljšali vpogled v načrtovanje in izvajanje dejavnosti na tem področju.

Presojanje in razvijanje kakovosti ni pomembno le v formalnem izobraževanju, temveč tudi v neformalnem izobraževanju odraslih, ki se financira iz javnih sredstev v okviru različnih politik (npr. v izobraževanju, zaposlovanju, kulturi, kmetijstvu, okolju in prostoru, javni upravi) in pri različnih izvajalcih (javne, zasebne organizacije, nevladne organizacije idr.). Da bi lahko vzpostavili in uporabljali učinkovite pristope za sprotno spremljanje kakovosti in poglobljeno samoevalvacijo, je potrebno zagotoviti razvojno in strokovno podporo, strokovno svetovanje, orodja ter zbirke kazalnikov kakovosti izobraževanja odraslih. Pomemben je tudi razvoj zunanjih spodbud za kakovostno delo na področju izobraževanja odraslih.

Ukrepi:

1. izpeljati strokovno podporo razvoju sistema kakovosti v izobraževanju odraslih (novi pristopi in metode; nadgradnja notranjih sistemov kakovosti v izobraževalnih organizacijah za odrasle; razviti in prenoviti zbirke kazalnikov kakovosti; novi učni viri v podporo izvajanju samoevalvacije v izobraževalnih organizacijah za odrasle), z nacionalno IKT podporo: npr. spletni dostop do priporočil, pripomočkov in dobrih praks idr.;
2. umestiti dejavnosti presojanja in razvijanja kakovosti izobraževanja odraslih v sistem nacionalne sheme s podporo za samoevalvacijo in zunanje evalvacije;
3. razviti sistemsko podporo za pripravo nacionalnega poročila o kakovosti v izobraževanju odraslih (spletno orodje za poročanje o kakovosti s strani izvajalcev, sistemske statistične analize idr.);
4. umestiti področje poklicnega in strokovnega izobraževanja odraslih v Nacionalno poročilo o kakovosti srednjega poklicnega in strokovnega izobraževanja;
5. koordinirati delovanje nacionalne mreže svetovalcev za kakovost izobraževanja odraslih z razvojem in izvajanjem njihovega usposabljanja in spopolnjevanja;
6. razviti metodologijo za spremljanje zaposljivosti diplomantov srednješolskega in višješolskega izrednega izobraževanja.

5.5.5 Ozaveščanje, informiranje in spodbujanje za vključevanje odraslih v VŽU

Dejavnosti ozaveščanja so namenjene širjenju zavesti o pomenu, vlogi in pojavnih oblikah izobraževanja odraslih in učenja v vseh življenjskih obdobjih in okoliščinah. Prispevajo k najširšemu razumevanju izobraževanja odraslih kot gonilne sile za vseživljenjsko nadgrajevanje znanja in spretnosti, zviševanje zaposljivosti, osebnostno rast ter sožitje v skupnostih (Učenje, skriti zaklad, Delors et al.; 1996). Ozaveščanje vseh vrst je v javnosti priznana in nepogrešljiva dejavnost, ki se manifestira na različne načine: s promocijskimi kampanjami, promocijsko-strokovnimi dogodki, spletnimi orodji, objavami v družbenih omrežjih ter različnimi promocijskimi gradivi.

Dejavnosti informiranja so namenjene obveščanju domače in tuje javnosti o dogajanjih in dosežkih na področju izobraževanja odraslih in VŽU. Gre tudi za posredovanje aktualnih statističnih podatkov, kazalnikov in vsebin izobraževanja odraslih. Posebno področje so letno posodobljene informacije in analize o ponudbi izobraževanja odraslih v Sloveniji.

Dejavnosti spodbujanja ali motiviranja odraslih za vključevanje v VŽU so namenjene spodbujanju vedoželjnosti in pozitivne naravnosti do učenja, spreminjanje odnosa do učenja v smislu odpravljanja ovir in ustaljenih predstav o njegovi (ne)dostopnosti. Te dejavnosti prvenstveno nagovarjajo najširšo javnost z namenom, da postane t. i. glas učečih se vse bolj slišan ter za zgled tistim, ki oklevajo.

⁶⁰ ZPSI-1 določa, da mora izvajalec poklicnega in strokovnega izobraževanja zagotavljati kakovost vzgojno izobraževalnega dela po načelih celovitega sistema vodenja kakovosti, ki upošteva tudi skupni evropski okvir zagotavljanja kakovosti v poklicnem in strokovnem izobraževanju (16. člen).

⁶¹ ZIO-1 opredeljuje, da morajo imeti javne organizacije, ki izvajajo izobraževalne programe za odrasle in dejavnosti, ki se financirajo iz javnih sredstev, vzpostavljen notranji sistem kakovosti, ki vključuje sprotno spremljanje in samoevalvacijo (68. člen).

Vse navedene dejavnosti se med seboj prepletajo in povezujejo z drugimi dejavnostmi ter so podpora prvim štirim prednostnim področje ReNPIO 2021–2030. Ključno je tudi sodelovanje z raznovrstnimi deležniki iz vrst politične, akademske, strokovne, laične javnosti in medijev. Je izrazito medsektorskega značaja, saj je izobraževanje odraslih in VŽU povezano s številnimi temami javnega in zasebnega življenja na lokalni, državni, evropski in svetovni ravni.

Ukrepi:

1. razvijati nove oblike in načine ozaveščanja, informiranja in spodbujanja odraslih za vključevanje v VŽU ter povezovanja partnerjev in izvajalcev na državni in lokalni ravni;
2. nadgrajevati in izpeljati nacionalne in lokalne promocijske kampanje: Tedni vseživljenjskega učenja (TVU), Parada učenja (PU) – Dan učečih se skupnosti in druge prireditve; Festival za tretje življenjsko obdobje (F3ŽO), Dnevi medgeneracijskega sožitja (DMS), Nacionalni mesec skupnega branja (NMSB), Kulturni bazar (KB) in drugi); sodelovanje na sejmih (Karierni sejem MojeDelo.com), tekmovanjih (EuroSkills/SloveniaSkills ipd.) idr.;
3. vključiti nacionalno dejavnost ozaveščanja v evropske in svetovne kampanje: Evropski teden poklicnih spretnosti, svetovno gibanje festivalov učenja; razvojni projekti za promocijo izobraževanja odraslih (npr. nacionalna koordinacija uresničevanja Evropskega programa za učenje odraslih (EPUO), Dnevi evropske kulturne dediščine (DEKD) idr.;
4. oblikovati partnerstva z deležniki po načelih večgeneracijskosti, večkulturnosti, medsektorskega sodelovanja ter vključevanja socialnih partnerjev in nevladnih organizacij; s povezovanjem in spodbudami deležnikom krepiti pomenu izobraževanja odraslih na prioritetenih področjih: dejavno državljanstvo, demokracija, zdravje, življenjske spretnosti, socialna kohezija, kultura in umetnost, prosti čas, digitalizacija, trajnost ipd.;
5. organizirati strokovna in druga srečanja deležnikov (vključno z učečimi): Andragoški kolokvij, Letni posvet o izobraževanju odraslih idr..
6. razvijati nove in posodobljati obstoječe spletno podprte rešitev/platform za obveščanje, izmenjavo virov, mnenj, ključnih podatkov in informacij;
7. vključiti partnerska sredstva javnega obveščanja na nacionalni in lokalni ravni z učinkovito rabo medijev in inovativnih pristopov;
8. razvijati modele za priznanja in nagrade za promocijo učenja in znanja.

5.5.6 Informacijska dejavnost

Sistematično spremljanje informacij, podatkov in statistike s področja izobraževanja odraslih, ki se vodijo na osnovi zakonov v vzgoji in izobraževanju (kot npr. CEUVIZ, spletno orodje za spremljanje ReNPIO ipd.), zakonov drugih politik in nacionalne statistike (SURS). Podatki s področja izobraževanja odraslih se spremljajo razpršeno in posamično, glede na namen in vrsto podatkov, tako na nacionalni ravni (SURS, ministrstva, Javne agencije, javni zavodi, zbornice), lokalni ravni (lokalne skupnosti) in na ravni posameznih deležnikov (delodajalci, sindikati, izvajalci).

Za napredno sistematično spremljanje izvajanja in merjenja dosežkov izobraževanja odraslih, je potrebna boljša ureditev zbiranja in zagotavljanja podatkov, kar je osnova za pregled stanja in trendov, za spremljanje kakovosti in doseganja učnih rezultatov ter za podporo vodenju učinkovite politike izobraževanja odraslih in nadaljnji razvoj področja.

Ukrepi:

- pripraviti analize stanja in strokovnih podlag za spremljanje podatkov na področju izobraževanja odraslih;
- posodobiti in nadgraditi ter vzdrževati obstoječe inštrumentarije, orodja in aplikacije za spremljanje kakovosti programov in dejavnosti ter dosežkov v izobraževanju odraslih;
- razviti nove modele za učinkovito in sistematično spremljanje izobraževanja odraslih z izvajanjem različnih politik.

Kazalnik petega prednostnega področja:

Delež odraslih vključenih v svetovalno dejavnost, ki se izvaja kot javna služba, se bo do leta 2030 povečal za vsaj 20 % glede na leto 2020.
--

5. Okvirni obseg javnih sredstev

Cilje ReNPIO 2021–2030 bodo uresničevala najmanj ministrstva, ki so razvidna iz preglednice 15, in sicer iz (1) sredstev državnega proračuna in (2) finančnih mehanizmov EU, ki podpirajo pripravo sistemskih in drugih ukrepov v okviru EU za države članice na področju razvoja in urejanja izobraževanih politik. Tako so poleg Evropske kohezijske politike (2021–2027) in programa Erasmus+, mehanizmi, ki podpirajo področje: Načrt okrevanja in odpornosti – RRF (The Recovery and Resilience Facility), Naslednja generacija EU (NextGeneration EU) Sklad za strateške evropske naložbe (InvestEU 2021–2027), Mehanizem za pravičen prehod (JTF - Just Transition Fund), pri čemer imajo različni finančni mehanizmi različne programske usmeritve.

V skladu z 29. členom Zakona o izvrševanju proračuna Republike Slovenije za leti 2021 in 2022 (ZIPRS 2122) se bodo pravice porabe za izvajanje ReNPIO2021-2030 zagotavljale v znesku, določenem s proračunom.

Preglednica 15: Okvirni obseg javnih sredstev

Ministrstvo/Sredstva	2021	2022 do 2030/leto
1. MIZŠ	31.423.667,62	26.783.438,15
2. MDDSZ	28.525.512,10	22.542.382,85
3. MKGP	13.063.814,16	13.438.915,61
4. MOP	174.226,00	365.624,82
5. MZ	10.428.008,00	10.428.008,00
6. MK	2.328.021,68	1.549.786,95
7. MNZ	750.000,00	
8. MP	619.400,00	927.891,51
9. MZI	258.000,00	200.000,00
10. MJU	1.500.000	1.500.000
Skupaj	89.070.649,56	77.736.047,89

VIR: ministrstva

6. Priprava in izvajanje ReNPIO 2021–2030

ReNPIO 2021–2030 je pripravilo MIZŠ, na osnovi strokovnih podlag ACS, v sodelovanju z ostalimi pristojnimi ministrstvi. V razprave so bili vključeni ključni deležniki na nacionalni, regionalni in lokalni ravni kot: Zavod Republike Slovenije za šolstvo, ZRSZ, Center Republike Slovenije za poklicno izobraževanje (v nadaljnjem besedilu: CPI), Gospodarska zbornica Slovenije (v nadaljnjem besedilu: GZS), Obrtna zbornica Slovenije (v nadaljnjem besedilu: OZS), sindikati, gospodarska in različna strokovna združenja, nevladne organizacije, lokalne samoupravne skupnosti, združenja izvajalcev izobraževanja odraslih, nevladne organizacije in drugi pristojni akterji področja.

Za uresničevanje ciljev ReNPIO 2021–2030 so odgovorna pristojna ministrstva, ki izvajajo ukrepe, ki so vsako leto opredeljeni v LPIO, prek javnih razpisov, pozivov, kot projektne oziroma programske vsebine na podlagi zakonov.

Skladno z LPIO so za uresničevanje ciljev odgovorni tudi izvajalci, ki razvijajo in izvajajo programe in dejavnosti, ki podpirajo izobraževanje odraslih. To so: organizacije za izobraževanje odraslih, organizacije, ki opravljajo dejavnosti v okviru zdravstvene vzgoje in drugih preventivnih ukrepov, organizacije, ki izvajajo izobraževanje s področja kmetijske dejavnosti, organizacije s področja kulture ter razvojno-raziskovalne organizacije, javni skladi, javne agencije, zbornice, zveze in nevladne organizacije in drugi v skladu z LPIO. Ključnega pomena pri uresničevanju je partnersko povezovanje in sodelovanje vseh ključnih deležnikov in socialnih partnerjev na vseh ravneh.

Za uresničevanje ReNPIO 2021–2030 bo Vlada RS imenovala Programsko delovno skupino⁶² sestavljeno iz ministrstev, za usklajevanje ukrepov, aktivnosti in programov v LPIO. Delovna skupina lahko k sodelovanju povabi tudi predstavnike Ekonomsko socialnega sveta in druge deležnike.

Lokalna samoupravne skupnosti sprejmejo LPIO, s katerim oblikujejo pogoje za izobraževanje odraslih in druge pogoje za uresničevanje vseživljenjskega učenja in kakovosti življenja prebivalcev v lokalnih okoljih. V njem opredelijo cilje in kazalnike, ukrepe, sredstva in načine spremljanja izvajanja, v skladu z nacionalnim programom izobraževanja odraslih⁶³.

6.1 Postopek priprave in spremljanja izvajanja ReNPIO 2021–2030

a. Priprava LPIO:

Predlog LPIO pripravijo pristojna ministrstva v skladu s sprejetim proračunom, predvidoma do 31. oktobra tekočega leta za prihodnje leto.

Predlog LPIO pristojna ministrstva medsebojno uskladijo v Programski delovni skupini. Pri obravnavi upoštevajo poročilo o izvajanju LPIO za preteklo leto.

b. Poročilo o izvajanju LPIO:

Poročilo o izvajanju LPIO pripravijo pristojna ministrstva in ga pošljejo na MIZŠ, predvidoma do 30. aprila za preteklo leto.

Skupno poročilo o izvajanju LPIO za preteklo leto pripravi ACS, predvidoma do 31. maja tekočega leta.

Poročilo o izvajanju LPIO obravnava SSIO in poda mnenje, pred njim pa Programska delovna skupina.

c. Poročilo o izvajanju ReNPIO 2021–2030:

Vmesno poročilo za obdobje 2021–2025 pripravi ACS, predvidoma do 31. avgusta 2026. To poročilo obravnava SSIO in poda mnenje. S poročilom se seznanijo Vlada RS, ki ga predloži DZ. S poročilom in mnenjem SSIO se seznanijo Programska delovna skupina in Ekonomsko socialni svet ter predlaga potrebne spremembe za izboljšanje doseganja ciljev ReNPIO 2021–2030.

Dopolnjeno vmesno poročilo za obdobje 2021–2028 pripravi ACS, predvidoma do 31. marca 2029, ki je osnovna za načrtovanje ReNPIO za naslednje obdobje. Z dopoljenim vmesnim poročilom se seznanijo SSIO, Programsko delovna skupina in Ekonomsko-socialni svet.

Poročilo o izvajanju ReNPIO 2021–2030 pripravi ACS, predvidoma do 31. avgusta 2031. Poročilo obravnava SSIO in poda mnenje. S poročilom se seznanijo Vlada RS, ki ga predloži DZ. S poročilom se seznanijo Programska delovna skupina, lahko pa tudi ekonomsko socialni svet.

IV. ZAKLJUČEK

Cilje ReNPIO 2021–2030 bomo dosegli z usklajenim delovanjem pristojnih ministrstev oziroma politik, ki so odgovorne za izobraževanje odraslih in so jim za ta namen dodeljena nacionalna sredstva dopolnjena s sredstvi iz Evropske kohezijske politike in drugih evropskih ter mednarodnih shem.

⁶² V skladu s Priporočili OECD za izboljšanje upravljanja na področju izobraževanja odraslih.

»2. Okrepjen medresorski nadzor in odgovornost v izobraževanju odraslih za izboljšanje usklajenosti politik ter partnerstev med ministrstvi in deležniki.

4. Okrepitev medministrskega usklajevanja na področju izobraževanja odraslih z izboljšanjem ozaveščenosti in spretnosti javnih uslužbencev ter priznavanja in zagotavljanja sredstev za usklajevanje.

5. Okrepitev sodelovanja med Vlado RS z ministrstvi in občinami za uskladitev nacionalnih in lokalnih prizadevanj ter sodelovanja med lokalnimi akterji za izboljšano uporabo sredstev, znanja in sposobnosti v vsaki regiji.

6. Krepitev sodelovanja vlade/ministrstev z deležniki na področju izobraževanja odraslih za boljše izpolnjevanje potreb odraslih v izobraževanju in delodajalcev.« (<https://www.oecd.org/skills/nationalskillsstrategies/Skills-Strategy-Implementation-Guidance-for-Slovenia-Executive-Summary-Slovenian.pdf>)

⁶³ Letni program izobraževanja odraslih samoupravnih lokalne skupnosti opredeljuje 51. člen ZIO-1.

V obdobju veljavnosti ReNPIO 2021–2030 se bo svet, in z njim tudi Slovenija, soočal z izjemnimi izzivi: z nekaterimi od teh se v zadnjih nekaj desetletjih še nismo soočali (pandemija COVID-19), nekaterih pa se zavedamo že dalj časa, vendar se bodo, tudi zaradi dosedanjega ne dovolj pogumnega spoprijemanja z njimi, le še bolj zaostri. Gre za aktivnosti za preprečevanje posledic ne-trajnostno naravnane razvoja in tudi s tem povezanih klimatskih sprememb na eni strani in priložnosti, pa tudi pasti razvoja tehnologije, predvsem digitalizacije. Brez preloma z dosedanjimi praksami ekonomskega razvoja in preusmeritvijo na krožno, zeleno in v vseh pogledih trajnostno naravnano ekonomijo se bomo soočili z do sedaj še neznanimi posledicami.

Vsem tem izzivom pa bomo lahko kos predvsem z drugačnim odnosom do VŽU. Samo ozaveščenost ter višja raven znanja in temeljnih zmožnosti lahko zagotovijo aktivno spopadanje z navedenimi izzivi; obenem pa lahko višja raven znanja in ozaveščenosti zaustavi trende povečevanja razlik med ljudmi in spodbudi približevanje pravičnejši družbi ter odnosom v njej.

V. PRILOGE

1. Temeljni pojmi

Formalno izobraževanje označuje procese učenja, ki vodijo k pridobitvi formalne izobrazbe, javnoveljavne izobrazbe – to pomeni, da se spremeni posameznikov izobrazbeni ali kvalifikacijski status. Formalno izobraževanje daje javnoveljavno diplomu, spričevalo ali certifikat.

Izobraževanje odraslih obsega izobraževanje, izpopolnjevanje, usposabljanje in učenje oseb, ki so izpolnile osnovnošolsko obveznost in si želijo pridobiti, posodobiti, razširiti in poglobiti znanje, pa pri tem izobraževanju nimajo statusa učenca, dijaka in študenta, ter oseb, ki so stare vsaj 15 let, če ni mogoče ugotoviti, ali so zaključile osnovnošolsko izobraževanje oziroma izpolnile osnovnošolsko obveznost ali če niso zaključile osnovnošolskega izobraževanja oziroma izpolnile osnovnošolske obveznosti zaradi izjemnih okoliščin, zaradi katerih je bilo ogroženo njihovo življenje ali zdravje (npr. vojna, naravne nesreče).

Izobraževanje pomeni šolanje oziroma izobraževanje ljudi, ki najpogosteje poteka v izobraževalnih ustanovah; proces, ki ljudem omogoča pridobivanje znanja, razvijanje spretnosti, pridobivanje navad in usposobljenosti za delovanje; stopenjski proces, v katerem posameznik z učenjem pridobiva znanje in spretnosti ter širi svoje razumevanje in kompetence.

Izpopolnjevanje je kratkotrajno usposabljanje z natančno določenim ciljem, ki praviloma sledi začetnemu izobraževanju ali usposabljanju in je namenjeno dopolnjevanju, izboljšanju ali posodabljanju znanja, spretnosti in/ali kompetenc, pridobljenih v prejšnjem izobraževanju.

Zmožnost (kompetenca):

Zmožnost se je uveljavila kot slovenski prevod za izraz kompetenca (v nadaljnjem besedilu: zmožnost). Označuje lastnost posameznika, da ustrezno uporabi učne dosežke v različnih okoliščinah (izobraževanje, delo, osebni ali poklicni razvoj). Ni je mogoče omejiti zgolj na kognitivno dimenzijo (uporabo teorije, konceptov in tacitnega ali skritega znanja). Vsebuje tudi uporabni vidik (vključno z različnimi spretnostmi), motivacijske in vrednotne orientacije, stališča, čustva in ostale socialne in vedenjske sestavine. Zmožnosti predstavljajo notranje mentalne strukture - v smislu sposobnosti, kapacitete in dispozicij, ki so lastnost posameznika.

(Izhodišča za pripravo javnoveljavnih izobraževalnih programov za odrasle 2020 in Smernice za izvajanje svetovalne dejavnosti v izobraževanju odraslih, ki se izvaja kot javna služba 2020)

Javna služba na področju izobraževanja odraslih zajema izvajanje programa OŠO in svetovalno dejavnost. Javno služno izvajajo javne organizacije za izobraževanje odraslih, vključene v javno mrežo javnih organizacij za izobraževanje odraslih.

Kvalifikacija je rezultat procesa ocenjevanja in priznavanja pristojnega organa, ki odloči, da je posameznik dosegel učne izide v skladu z določenimi standardi.

Neformalni izobraževalni program za odrasle je splošnoizobraževalni program, po katerem se ne pridobi javnoveljavna izobrazba ne poklicna ali dodatna kvalifikacija. Rezultati neformalnega izobraževanja se lahko ovrednotijo in vodijo v potrjevanje (certifikacijo).

Poklicne zmožnosti je sopomenka za pojem poklicne kompetence: to so zmožnosti, ki jih posameznik potrebuje za uspešno delovanje na nekem poklicnem področju.

Pismenost je zmožnost posameznikov, da razumejo, oblikujejo (ustvarjajo) in uporabljajo pisna in ustna besedila.

Spretnost (veščina) Ob znanju so spretnosti, za katere se pogosto uporablja tudi izraz veščine, tista sestavina zmožnosti, ki jo je mogoče neposredno meriti. Spretnosti skupaj s pridobljenim znanjem, izkušnjami in razvitimi sposobnostmi omogočajo posamezniku reševanje težav, opravljanje določene naloge ali dela.

Strokovni delavec v javni poklicni ali strokovni šoli so učitelji in izvajalci splošnoizobraževalnih predmetov in strokovnoteoretičnih predmetov oziroma strokovnih modulov, predavatelji višjih strokovnih šol, učitelji praktičnega pouka in spretnosti, svetovalni delavci, knjižničarji, mojstri, organizatorji izobraževanja odraslih, laboranti, inštruktorji, organizatorji praktičnega izobraževanja in drugi.

Zmožnost je sopomenka za pojem kompetence, ki je sinteza temeljnih spretnosti in pogoj za delovanje posameznika v sodobni družbi znanja. Označuje lastnosti posameznika, da ustrezno uporabi učne dosežke v različnih okoliščinah (izobraževanje, delo, osebni ali poklicni razvoj). Ni je mogoče omejiti zgolj na kognitivno dimenzijo (uporabo teorije, konceptov in tacitnega ali skritega znanja). Vsebuje tudi uporabni vidik (vključno z različnimi spretnostmi), motivacijske in vrednotne orientacije, stališča, čustva in ostale socialne in vedenjske sestavine. Zmožnosti predstavljajo notranje mentalne strukture - v smislu sposobnosti, kapacitete in dispozicij, ki so lastnost posameznika. (Izhodišča za pripravo javnoveljavnih izobraževalnih programov za odrasle 2020 in Smernice za izvajanje svetovalne dejavnosti v izobraževanju odraslih, ki se izvaja kot javna služba 2020)

Udeleženec izobraževanja odraslih je oseba, ki se vpiše oziroma vključi v izobraževalni program za odrasle oziroma dejavnosti na področju izobraževanja odraslih. Udeleženec izobraževanja odraslih, ki se izobražuje po javnoveljavnih programih osnovnošolskega, poklicnega, srednjega in višjega strokovnega izobraževanja, ima pravico do zdravstvenega varstva iz obveznega zdravstvenega zavarovanja v skladu z zakonom, ki ureja zdravstveno varstvo in zdravstveno zavarovanje, in pravico do drugih ugodnosti ter pravic v skladu s posebnimi predpisi, če ni v delovnem razmerju, prijavljen kot brezposelna oseba ali se ne izobražuje v skladu s predpisi o zaposlovanju in zavarovanju za primer brezposelnost .

Učenje je proces, v katerem posameznik postopno usvaja podatke, ideje in vrednote in s tem pridobiva znanje, veščine, spretnosti in/ali kompetence.

Usposabljanje je oblika praktičnega izobraževanja, kjer je v ospredju pridobivanje praktičnih spretnosti, ki so potrebne za opravljanje določenega dela, in praviloma ni povezano z zahtevnejšimi intelektualnimi operacijami ali strokovno teorijo. Poteka kot praktični pouk ali kot praktično usposabljanje z delom in tudi kot delovna praksa ali kot neposredno usposabljanje v procesu dela ali uvajanje v delo.

Vseživljenjska karierna orientacija zajema aktivnosti, ki omogočajo identifikacijo sposobnosti, kompetenc in interesov za sprejemanje odločitev na področju zaposlovanja, izobraževanja, usposabljanja in izbire poklica ter omogoča vodenje življenjskih poti tako, da se posamezniki teh sposobnosti in kompetenc naučijo in jih uporabljajo.

Vseživljenjsko učenje je vse učenje v celotnem posameznikovem življenju, katerega cilj je izboljšanje ravni znanja, spretnosti, veščin, kompetenc in/ali kvalifikacij zaradi osebnih, družbenih in/ali poklicnih razlogov.

Vseživljenjsko izobraževanje je pojem, s katerim v slovenščini poimenujemo organizirani del vseživljenjskega učenja. (Muršak, 2012).

2. Državni in mednarodni strateški in programski dokumenti

1. Strategija razvoja Slovenije 2030

Osrednji cilj SRS 2030 je zagotoviti kakovostno življenje za vse. Uresničuje se preko uravnoteženega gospodarskega, družbenega in okoljskega razvoja, ki ustvarja pogoje in priložnosti za sedanje in

prihodnje rodove. »Učenje za in skozi vse življenje« je ena izmed petih strateških usmeritev države za doseganje osrednjega cilja »kakovostno življenje za vse«. Usmerjenost k dvigu produktivnosti je tesno povezana z razvojem človeških virov, inovacijsko sposobnostjo in ravno digitalizacije ter institucionalno učinkovitostjo in spodbudnim poslovnim okoljem. Raven izobrazbe prebivalstva se je v zadnjih desetletjih precej izboljšala, ostajajo pa neskladje med ponudbo in povpraševanjem po znanju in spretnostih na trgu dela. Demografske spremembe bodo zahtevale povečanje delovne aktivnosti starejših, zato neustrezna izobrazbena struktura zaposlenih, skupaj s skromnim sodelovanjem med podjetji in raziskovalnim sektorjem, neugodno vpliva na inovacijsko aktivnost podjetij. SRS 2030 vključuje tudi cilje trajnostnega razvoja za uresničevanje globalnega razvojnega načrta Agende za trajnostni razvoj do leta 2030, sprejete v okviru Organizacije združenih narodov (Agenda 2030)⁶⁴, ki jih je sprejel tudi Svet EU⁶⁵.

2. Strategija dolgožive družbe

Strateški cilji za uresničitev vizije, ki izhajajo iz stanja in sprememb v demografski strukturi prebivalstva so: (1) Blaginja vseh generacij ter dostojno in varno bivanje v domačem okolju z upoštevanjem visoke ravni človekovih pravic; (2) vključenost vseh generacij v ekonomsko, družbeno, socialno in kulturno življenje v skladu z njihovimi željami in potrebami ter medgeneracijsko sožitje; (3) ohranjanje in izboljšanje telesnega in duševnega zdravja ljudi vseh starosti.

3. S4 - Slovenska strategija pametne specializacije

Ta Strategija predstavlja platformo za osredotočenje razvojnih vlaganj na področja, kjer ima Slovenija kritično maso znanja, kapacitet in kompetenc ter na katerih ima inovacijski potencial za pozicioniranje na globalnih trgih. Ob tem velja izpostaviti dejstvo, da je bila slovenska strategija ena prvih v EU, ki je v okviru svežnja ukrepov, kot najmanj enakovredno ostalim področjem (kot so vlaganja v raziskave in razvoj ter spodbujanja podjetništva in inovativnosti), opredelila vlaganja v razvoj človeških virov, predvsem v okviru izobraževalnega procesa preko spodbujanja ustvarjalnosti in inovativnosti ter odprtih inovativnih učnih okolij skozi celotno vertikalo.

Na področju razvoja človeških virov tako opredeljuje ključne izzive, ki jih naslavlja ukrepi:

- zagotoviti dovolj strokovno usposobljenega kadra, ki odgovarja potrebam gospodarstva;
- prispevati k povečevanju dodane vrednosti s spodbujanjem oblikovanja novih organizacijskih in poslovnih modelov pri delu s človeškimi viri v podjetjih;
- osveščanje in povezovanje socialnih partnerjev ter ostalih deležnikov z namenom prepoznavanja njihove vloge pri podpori tem procesom.

4. Smernice za izvajanje ukrepov APZ za obdobje 2021–2025

Te smernice so okvir izvajanja APZ in kažejo usmeritve razvoja ukrepov in programov na tem področju. APZ sledi priporočilom OECD in Evropske komisije (v nadaljnjem besedilu: EK). Temeljni cilji so povečanje delovne aktivnosti ranljivih skupin brezposelnih, njihov hitrejši prehod na trg dela in preprečevanje dolgotrajne brezposelnosti ter zmanjšanje vrzeli med potrebnimi in dejanskimi veščinami iskalcev zaposlitve.

5. Nacionalna Strategija za razvoj bralne pismenosti 2019–2030

Cilji razvoja bralne pismenosti, ki veljajo tudi za odrasle so:

- ustvariti učinkovit družbeni okvir za razvijanje bralne pismenosti;
- razvijati bralno pismenost posameznikov in posameznic, ki imajo v različnih življenjskih obdobjih različne vloge, potrebe in zahteve, ter tako omogočiti stalni razvoj družbe in gospodarstva;
- povečevati dostopnost do knjig in drugega bralnega gradiva in
- v okviru formalnega, neformalnega in priložnostnega učenja spodbujati razvoj bralne pismenosti in bralne kulture pri odraslih.

6. Smernice za izvajanje Strategije spretnosti za Slovenijo upravljanja izobraževanja odraslih v Sloveniji

Leta 2017, po zaključku prve faze Strategije spretnosti v Sloveniji, je OECD objavil dokument, ki je rezultat medresorskega sodelovanja. Dokument vključuje ocenjevanje stanja spretnosti v Sloveniji ter priprava in izvedba akcijskega načrta. V oceni stanja spretnosti je bilo prepoznanih 9 izzivov na področju razvoja in uporabe spretnosti in podan predlog za obravnavo v drugi fazi: učinkovito in

⁶⁴ Agende za trajnostni razvoj do leta 2030, OZN, <https://www.gov.si/zbirke/projekti-in-programi/uresnicevanje-agende-2030/>

⁶⁵ Sklepi Sveta Evropske unije, 10. 12. 2019, Evropski Svet, <https://www.consilium.europa.eu/si/press/press-releases/2019/12/10/sustainable-europe-by-2030-council-adopts-conclusions/>

vključujoče upravljanje spretnosti. Smernice za upravljanje izobraževanja odraslih v Sloveniji obsegajo priporočila: (1) sodelovanje med ministrstvi; (2) učinkovito povezovanje med ministrstvi in lokalnimi skupnostmi ter regionalnimi strukturami; (3) učinkovito povezovanje in delovanje med ministrstvi in različnimi deležniki. Namen Smernic je zviševanje sposobnosti odraslega prebivalstva Slovenije, za izboljšanje lastnosti in spretnosti za delo in življenje ter aktivno participacijo v družbi.

3. Mednarodni dokumenti in priporočila

ReNPIO 2021–2030 je usklajena z evropskimi strateškimi dokumenti v smislu poslanstva, vizije, ciljev, ciljnih skupin, prednostnih področij, ukrepov in instrumentov za sofinanciranje. Na ravni EU je področje izobraževanja odraslih, kot tudi VŽU opredeljeno v strateških in programskih dokumentih, ki opredeljujejo strateške usmeritve in priporočila državam članicam. Države članice po načelu subsidiarnosti te usmeritve umeščajo v svoje družbene in gospodarske strategije, dokumente, programe oziroma akcijske načrte.

1. Agenda 2030

EU je za področje trajnostnega razvoja zavezana svoji vodilni vlogi pri izvajanju Agende 2030, ki je bila sprejeta v Združenih narodih. EK je novembra 2016 predstavila svoj strateški pristop k izvajanju Agende 2030 ter pojasnila, kako deset političnih prednostnih nalog EK prispeva k izvajanju Agende 2030. Krovni dokument obravnava dolgoročno vzdržno rast in razvoj. Četrty cilj med 17 cilji trajnostnega razvoja Agende 2030 je »Kakovostno izobraževanje« opredeljeno kot »Vsem enakopravno zagotoviti kakovostno izobrazbo ter spodbujati možnosti vseživljenjskega učenja za vsakogar.«

2. Evropski zeleni dogovor

To je krovni dokument EK za vzpostavitev prve podnebno nevtralne celine. Da bi Evropa premagala ta izziv, potrebuje novo strategijo za rast in preoblikovanje EU v sodobno gospodarstvo, kjer do leta 2050 ne bo več: neto emisij toplogrednih plinov; gospodarska rast ne bo vezana na rabo virov in v katerem nihče ne bo prezrt. Ta cilj bo dosežen s spremembo podnebnih in okoljskih izzivov v priložnosti na vseh področjih politike in z zagotavljanjem pravičnega in vključujočega prehoda za vse⁶⁶.

3. Program znanj in spretnosti za Evropo za trajnostno konkurenčnost, socialno pravičnost in odpornost (Skills Agenda)

Pandemija COVID-19 je vplivala na milijone ljudi v EU, ki so izgubili službo ali doživeli znatno izgubo dohodka, zaradi česar bodo morali pridobiti novo znanje ter se preseliti na nova delovna mesta oziroma v druge sektorje. Kriza leta 2020 je pokazala na pomen pripravljenosti na digitalizacijo in urejanje e-sistemov, kot tudi na ustrezno odzivanje na področju kibernetske varnosti. Za mlade je vstop na trg dela zaradi teh razmer še bolj zahteven. Evropski okvir kompetenc za pomoč pri razvoju in ocenjevanju znanja, spretnosti in ravnanja na področju podnebnih sprememb in trajnostnega razvoja predvideva tudi proaktivno izpopolnjevanje in prekvalifikacije.

Dokument je bil posodobljen junija 2020 in predvideva naslednjih 12 aktivnosti za izboljšanje pogojev pridobivanja znanja in temeljnih zmožnosti ter prilagajanje potrebam trga dela: 1. pakt za spretnosti (s tremi središči: za mreženje, središče znanja, za svetovanje in vire), 2. krepitev inteligence, 3. strategije spretnosti in zavodi za zaposlovanje, 4. predlog priporočila Sveta o poklicnem izobraževanju in usposabljanju, 5. evropske univerze, 6. spretnosti za podporo dvojnemu prehodu (zelenemu in digitalnemu), 7. dvig prirodoslovno-matematičnih profilov diplomantov; prečne spretnosti, s spretnostmi podjetnosti, 8. spretnosti za življenje, 9. individualni učni računi, 10. evropski pristop k mikro-kvalifikacijam, 11. nova Europass platforma, 12. izboljšanje okvira za sprostitev naložb držav članic in zasebnih vlaganj v znanje in spretnosti.

4. Evropski izobraževalni prostor (European Education Area – EEA)

Poudarja spretnosti in vseživljenjsko učenje kot osnovo za okrevanje po pandemiji covid-19. Izpostavlja pomen upravljanja in sodelovanja ter povezovanja različnih politik, partnerstvo z različnimi

⁶⁶ Povzeto po zgoraj navedenem dokumentu.

deležniki na evropski, regionalni in lokalni ravni; skupno načrtovanje ukrepov in izvajanje (na primer tudi krožno gospodarstvo in trajnostni razvoj) je ključno; iskanje rešitev za izzive povezane z demografskimi gibanji, podnebnimi spremembami in novimi tehnologijami, in sicer z oblikovanjem strateškega, mednarodnega, sinhroniziranega in strokovnega pristopa. Prvi sveženj ukrepov je osredotočen na tri področja: 1. ključne kompetence za vseživljenjsko učenje, 2. digitalne spretnosti, 3. skupne vrednote in vključujoče izobraževanje.

5. Akcijski načrt za digitalno izobraževanje (Digital Education Action Plan, 2021–2027)

Novi temelji za digitalno izobraževanje v digitalni dobi (2021–2027) predstavljajo vizijo EK za visokokakovostno, vključujoče in dostopno digitalno izobraževanje v Evropi. Spoznanja krize v pandemiji covid-19, ko se je tehnologija v izobraževanju uporabljala v največjem obsegu doslej, nujno narekuje dve strateški prioriteti: 1. Podpora razvoju visoko kakovostnega in zmogljivega ekosistema digitalnega izobraževanja (tehnična, povezanost, investicije v opremo, učne lekcije 2020, etične smernice ipd.); 2. Krepitev digitalnih spretnosti in konkurenčnost za digitalni prehod. Načrt daje podporo: Programu znanj in spretnosti (Digitalne spretnosti učenja in poučevanja za vse) in Priporočilom Sveta za digitalni prehod poklicnega izobraževanja.

6. Poti izpopolnjevanja – nove priložnosti za odrasle

Priporočila Sveta (2016) na podlagi 29 točk predlagajo 25 ukrepov v skladu z nacionalno zakonodajo, razpoložljivimi sredstvi in s sodelovanjem s socialnimi partnerji. Temeljni namen je z ustreznim svetovanjem, terenskim delom in drugimi podpornimi mehanizmi odraslim pomagati do: (1) pridobivanja minimalne ravni pismenosti, računanja in digitalnih spretnosti; (2) pridobivanja spretnosti za napredovanje v višjo raven kvalifikacije ali izobrazbe (stopnja 3 ali 4 v evropskem ogrodju kvalifikacij (EOK)). Dostop do kakovostnih učnih priložnosti poteka v treh korakih: odrasli presodijo in ocenijo svoje spretnosti; zagotavljanje sistemsko urejene ponudbe za učenje in izobraževanje; zagotavljanje sistema vrednotenja predhodno pridobljenega znanja.

7. Zelena knjiga o staranju (spodbujanje solidarnosti in odgovornosti med generacijami)

V zadnjih petih desetletjih se je pričakovana življenjska doba ob rojstvu podaljšala za približno 10 let tako za moške kot ženske. Demografski profil regij EU se zelo razlikujejo, zlasti med mestnimi in podeželskimi območji, pri čemer se nekateri kraji znatno starajo, v drugih pa se obseg delovno sposobnega prebivalstva povečuje. Slovenija je v visokem trendu staranja, po podatkih Statističnega urada Republike Slovenije (v nadaljnjem besedilu: SURS) je bilo v letu 2019, več kot 30 % vsega prebivalstva prejemnikov pokojnin, od teh je 20 % starih več kot 65 let.

8. Evropski steber socialnih pravic

Določa načela, ki se neposredno ali posredno nanašajo na področja, na katera vpliva staranje. Ta so med drugim: starostni dohodki in pokojnine; dolgotrajna oskrba; zdravstveno varstvo; vključevanje invalidov; socialna zaščita; usklajevanje poklicnega in zasebnega življenja; usposabljanje in vseživljenjsko učenje. Javne politike imajo pomembno podporno vlogo pri vlaganju v znanje in spretnosti ljudi v vseh življenjskih obdobjih. Nenehno vlaganje v učenje ima številne pozitivne učinke, kot na primer: pomaga odložiti začetek demence; preprečuje upad kognitivnih sposobnosti, povezanih s starostjo; ohranja aktivno sodelovanje v družbi in razvija državljanske kompetence.

9. Akcijski načrt za evropski steber socialnih pravic

AN je EK objavila 4. marca 2021 in predstavlja prispevek EK k izvajanju načel Evropskega stebra socialnih pravic. Namen AN je, da bi pri zagotavljanju močne socialne Evrope prešli od načel k dejanjem, posodobili socialna pravila, hkrati pa uspešno naslovili spremembe zaradi novega družbenega, tehnološkega in gospodarskega razvoja ter socialno-ekonomskih posledic pandemije. AN se osredotoča na ukrepe za boljša in številčnejša delovna mesta, znanja in spretnosti za prihodnost ter socialno zaščito in vključenost. Vključuje krovne cilje do leta 2030, in sicer 78 % stopnjo zaposlenosti, 60 % vključenost odraslih v usposabljanje na letni ravni in 15 milijonov manj ljudi, ki jim grozi revščina ali socialna izključenost.

10. Priporočilo Komisije (EU) 2021/402 z dne 4. marca 2021 o učinkoviti aktivni podpori zaposlovanju (EASE) po krizi zaradi COVID-19⁶⁷

Priporočilo predlaga državam članicam, da razvijejo usklajene svežnje politik, ki bi združevale začasne in trajne ukrepe, s katerimi se lahko države članice spopadejo z izzivi na trgu dela, ki jih je povzročila pandemija, s ciljem, da uspešno izpeljejo zeleni in digitalni prehod. Ti svežnji ukrepov bi morali vključevati tudi priložnosti za izpopolnjevanje in prekvalificiranje ter podporne ukrepe, ki bi zajemali npr. celovite strategije za znanja in spretnosti za različne gospodarske sektorje, napovedovanje znanj in spretnosti, ponudbo izobraževanja in usposabljanja glede na potrebe trga dela, pravico do kakovostnega usposabljanja in poklicnega svetovanja odraslih ter okrepitev zmogljivosti na področju priznavanja in vrednotenja učenja in izkušenj, pridobljenih izven formalnega izobraževanja in usposabljanja.

⁶⁷ Priporočilo Komisije (EU) 2021/42 z dne 4. marca 2021 o učinkoviti aktivni podpori zaposlovanju (EASE) po krizi zaradi COVID-19. C/2021/1372. OJ L 80, 8. 3. 2021 (EUR-Lex - 32021H0402 - EN - EUR-Lex (europa.eu)).

4. Dosežki spretnosti odraslih v sodelujočih državah po raziskavi PIAAC

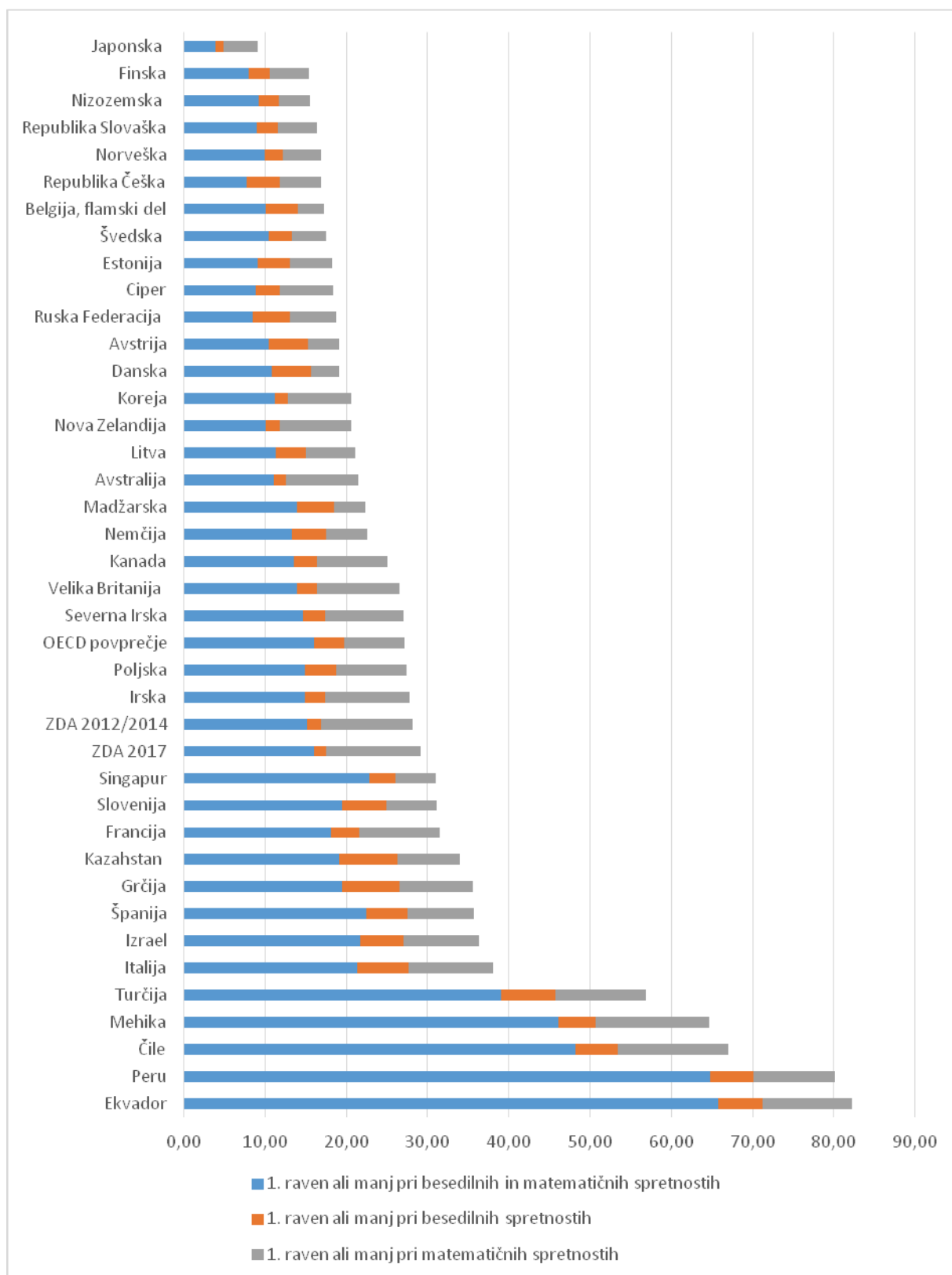
Preglednica 16: Deleži odraslih po ravneh v besedilnih spretnostih v Sloveniji v primerjavi z državami in povprečjem OECD

Države	Pod 1. ravnjo	1. raven	2. raven	3. raven	4/5. raven
Ekvador	33,5	37,6	23,1	4,9	0,3
Peru	35,1	35,0	23,0	5,6	0,5
Mehika	16,3	34,3	37,1	10,9	0,8
Turčija	12,7	33,1	40,2	11,5	0,5
Čile	20,3	33,1	31,8	12,9	1,6
Kazahstan	4,0	22,3	48,5	23,3	1,7
Italija	5,5	22,2	42,0	26,4	3,3
Grčija	4,9	21,6	41,0	26,0	5,5
Španija	7,2	20,3	39,1	27,8	4,8
Slovenija	6,0	18,9	37,7	31,2	5,6
Izrael	8,0	19,0	33,0	29,3	8,1
Ciper	1,6	10,3	33,0	32,1	5,4
Litvanija	2,2	12,9	39,7	34,6	6,2
Francija	5,3	16,2	35,9	34,0	7,7
Madžarska	4,3	14,2	38,7	35,4	6,6
Singapur	10,1	16,0	30,5	32,3	10,1
Severna Irska	2,5	14,9	36,2	34,3	9,8
Irska	4,3	13,2	37,6	36,0	8,5
Poljska	3,9	14,8	36,5	35,0	9,7
OECD povprečje	4,8	15,0	34,3	34,6	10,1
ZDA 2017	3,6	14,0	31,5	32,9	12,8
Avstrija	2,5	12,8	37,2	37,3	8,4
Nemčija	3,3	14,2	33,9	36,4	10,6
ZDA 2012/2014	4,1	12,9	31,6	34,6	12,9
Velika Britanija	3,3	13,1	33,1	36,0	13,2
Koreja	2,2	10,6	37,0	41,7	8,1
Danska	3,8	11,9	34,0	39,9	10,0
Republika Češka	1,5	10,3	37,5	41,4	8,7
Kanada	3,8	12,6	31,7	37,3	13,7
Belgija (Flamski del)	2,7	11,3	29,6	38,8	12,4
Republika Slovaška	1,9	9,7	36,2	44,4	7,4
Ruska Federacija	1,56	11,48	34,91	41,20	10,84
Estonija	2,01	11,00	34,27	40,60	11,73
Norveška	2,98	9,28	30,18	41,62	13,69
Nova Zelandija	2,52	9,31	30,18	40,34	15,75
Avstralija	3,13	9,42	29,16	39,37	17,01
Švedska	3,68	9,58	29,08	41,57	16,08
Nizozemska	2,56	9,12	26,43	41,48	18,15

Finska	2,66	7,95	26,50	40,70	22,19
Japonska	0,56	4,30	22,77	48,56	22,56

Vir: Source: Survey of Adult Skills (PIAAC, OECD, 2018)

Slika 8: Deleži odraslih, ki so dosegli prvo raven in manj pri besedilnih in/ali pri matematičnih spretnostih v Sloveniji v primerjavi z drugimi sodelujočimi državami in povprečjem OECD

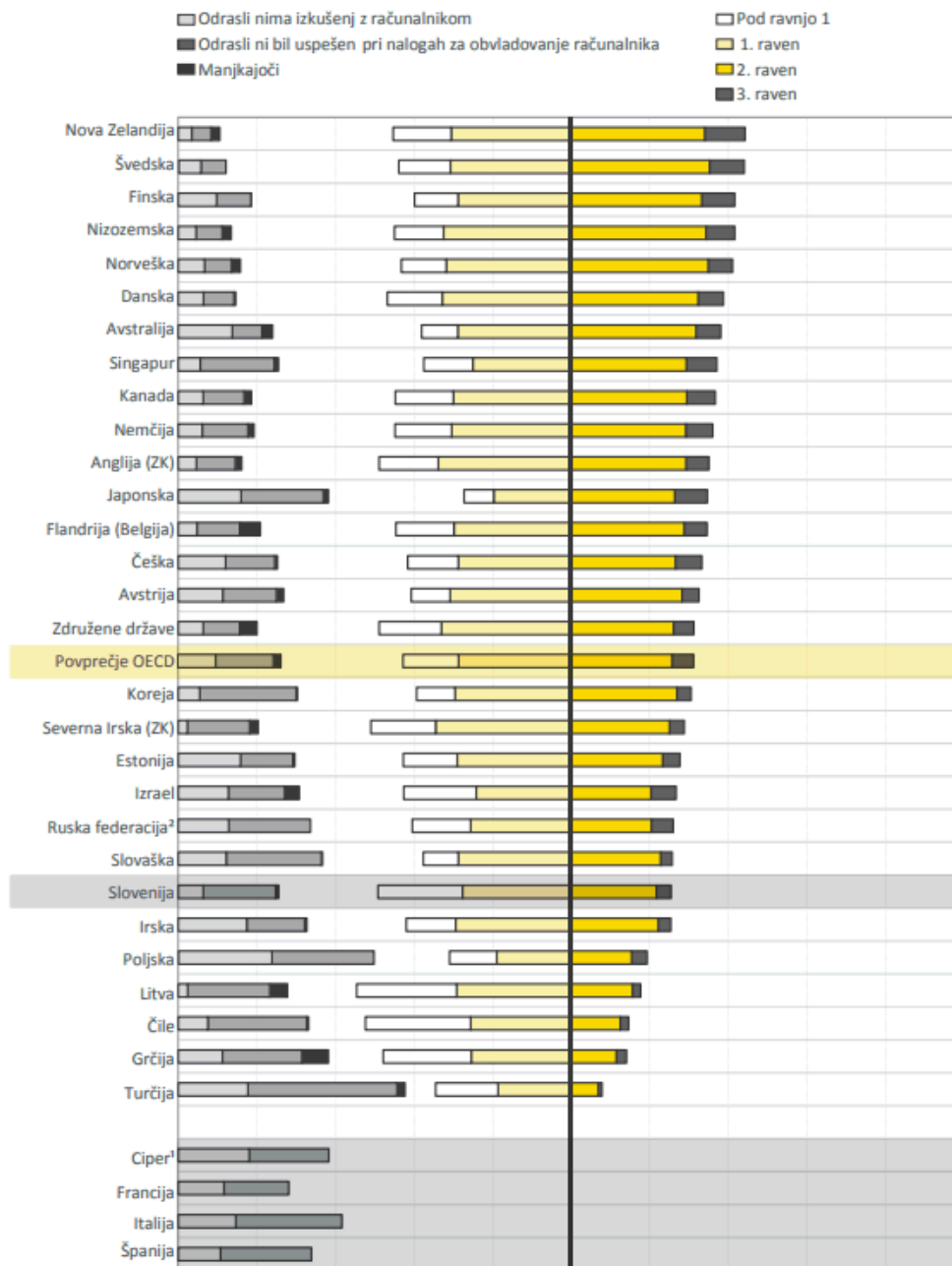

Vir: Source: Survey of Adult Skills (PIAAC, OECD, 2018)

Slika 9. Uspešnost pri reševanju problemov v tehnološko bogatih okoljih

Uspešnost odraslih pri reševanju problemov v tehnološko bogatih okoljih

Delež odraslih od 16. do 65. leta starosti po ravneh v padajočem vrstnem redu glede na skupni delež odraslih, ki so dosegli 3. in 4./5. raven

5. Seznam kazalnikov

Krovna kazalnika:

1. Iz Ankete o delovni sili (ADS):

Stopnja udeležbe prebivalstva v starosti od 25 do 64 let v VŽU se bo s 11,2 % v letu 2019 povečala na 19 % v letu 2030.

2. Iz Ankete o izobraževanju odraslih (AIO):

Stopnja udeležbe prebivalstva v starosti od 25 do 64 let v VŽU se bo s 46 % v letu 2016 povečala na 50 % v letu 2030.

Kazalniki prvega prednostnega področja:

1. V javnoveljavne izobraževalne programe za odrasle, po katerih se ne pridobi javnoveljavna izobrazba se bo vključilo najmanj 70 % več odraslih kot leta 2019.
2. Vključenost odraslih v starosti od 55 do 64 let v katerokoli obliko organiziranega izobraževanja se bo iz 27 % (AIO 2016) povečala na 35 % (AIO 2028).
3. Vključenost nižje kvalificiranih odraslih v starosti od 25 do 64 let (ISCED 0-2) v VŽU v zadnjih 12 mesecih bo vsaj 30 % do 2030.
4. Delež odraslih v starosti od 16 do 74 let, z doseženimi najmanj temeljnimi digitalnimi spretnostmi, bo 70 % do leta 2030.

Kazalniki drugega prednostnega področja:

1. Delež vključenih odraslih v program OŠO v starosti od 45 do 55 let se bo, od leta 2020 do leta 2030, vsako leto povečal za 2 % glede na predhodno leto.
2. Delež odraslih, v starosti od 25 do 64 let, z dokončano najmanj 4-letno srednjo strokovno izobrazbo, se bo s 62,8 % v letu 2019, povečal na 68 % v letu 2030.

Kazalnika tretjega prednostnega področja:

1. Od vključenih oseb v APZ (brezposelni in zaposleni) bo 50 % vključenih v programe izobraževanja in usposabljanja do leta 2030.
2. Delež podeljenih NPK v okviru APZ se bo do leta 2030 povečal za najmanj 40 % glede na leto 2020.

Kazalnika četrtega prednostnega področja:

1. Izpeljava raziskave v 2. ciklu PIAAC v Sloveniji.
2. Izpeljava najmanj treh CRP-ov za potrebe izobraževanja odraslih.
3. Izpeljava šestih nacionalnih razvojnih projektov za implementacijo teoretskih in raziskovalnih spoznanj v izobraževanje odraslih.

Kazalnik petega prednostnega področja:

Delež odraslih vključenih v svetovalno dejavnost, ki se izvaja kot javna služba, se bo do leta 2030 povečal za vsaj 20 % glede na leto 2020.

6. Seznam kratic

ACS	Andragoški center Republike Slovenije
ADS	Anketa o delovni sili
AIO	Anketa o izobraževanju odraslih
APZ	Aktivna politika zaposlovanja
BDP	Bruto družbeni proizvod
BZ	Borza znanja
CEDEFOP	Evropski center za razvoj poklicnega usposabljanja
COVID-19	Koronavirusna bolezen (COVID-19) je nalezljiva bolezen, ki jo povzroča novo odkriti koronavirus.
CPI	Center Republike Slovenije za poklicno izobraževanje
CRP	Ciljni raziskovalni program
EK	Evropska komisija
ESS	Evropski socialni sklad

EU	Evropska unija
EU-28	28 držav članic Evropske unije
EUROSTAT	Evropski statistični urad
EQF	evropsko ogrodje klasifikacij (European qualifications framework)
IKT	informacijska in komunikacijska tehnologija
ILA	Individualni izobraževalni račun (Individual Learning Account)
ISCED	mednarodna standardna klasifikacija izobraževanja (international standard classification of education)
ISIO	Informativno svetovalna dejavnost v izobraževanju
JAK	Javna agencija Republike Slovenije za knjigo
JSKD	Javni sklad Republike Slovenije za kulturne dejavnosti
LPIO	Letni programi izobraževanja odraslih
LU	Ljudska univerza – javna organizacija za izobraževanje odraslih
MDDSZ	Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti
MGRT	Ministrstvo za gospodarstvo, razvoj in tehnologijo
MIZŠ	Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport
MJU	Ministrstvo za javno upravo
MK	Ministrstvo za kulturo
MKGP	Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano
MNZ	Ministrstvo za notranje zadeve
MOP	Ministrstvo za okolje in prostor
MP	Ministrstvo za pravosodje
MZ	Ministrstvo za zdravje
MZI	Ministrstvo za infrastrukturo
MZZ	Ministrstvo za zunanje zadeve
MO	Ministrstvo za obrambo
NOO	Nacionalni načrta za okrevanje in odpornost, 72. seja Vlade 28. 4. 2021
NPIO	Nacionalni program izobraževanja odraslih
NPK	Nacionalne poklicne kvalifikacije
NQF	Nacionalno ogrodje klasifikacij (national qualifications framework)
OECD	Organizacija za gospodarsko sodelovanje in razvoj
PIAAC	Programme for the International Assessment of Adult Competencies
ReNPIO13–20	Resolucija o nacionalnem programu izobraževanja odraslih v Republiki Sloveniji za obdobje 2013–2020
SOK	Slovensko ogrodje kvalifikacij
SRS	Strategija razvoja Slovenije
SSU	Središče za samostojno učenje
SURS	Statistični urad Republike Slovenije
SVRK	Služba Vlade za razvoj in evropsko kohezijsko politiko

TVU	Teden vseživljenjskega učenja
UNEP	The United Nations Environment Programme
VKO	Vseživljenjska karierna orientacija
VŽU	Vseživljenjsko učenje
ZIO-1	Zakon o izobraževanju odraslih
ZNPK	Zakon o nacionalnih poklicnih kvalifikacijah
ZOFVI	Zakon o organizaciji in financiranju vzgoje in izobraževanja
ZVIŠ	Zakon o višjem strokovnem izobraževanju
ZPSI-1	Zakon o poklicnem in strokovnem izobraževanju
ZRSZ	Zavod Republike Slovenije za zaposlovanje
ZZZS	Zavod za zdravstveno zavarovanje Slovenije
ZKme-1	Zakon o kmetijstvu
ZUTD	Zakon o urejanju trga dela
ZG	Zakon o gozdovih
ZKnj-1	Zakon o knjižničarstvu
ZVKD-1	Zakon o varstvu kulturne dediščine
ZZDej	Zakon o zdravstveni dejavnosti

7. Seznam preglednic

Preglednica 1: Prebivalstvo Slovenije po povprečni starosti in spolu, 2013–2019.....	9
Preglednica 2: Prebivalstvo Slovenije, staro 15 let in več, po stopnjah izobrazbe in po starostnih razredih za leto 2011.....	10
Preglednica 3: Prebivalstvo Slovenije, staro 15 let in več, po stopnjah izobrazbe in po starostnih razredih za leto 2019.....	10
Preglednica 4: Izobrazba starejših od 65 let v deležih v letih 2011 in 2019.....	13
Preglednica 5: Registrirano brezposelni po izobrazbi, od leta 2014 do 2019.....	15
Preglednica 6: Vključenost odraslih v VŽU od 2011 do 2020, izbrane države EU.....	16
Preglednica 7: Vključenost odraslih v VŽU po izobrazbi v deležih, izbrane države EU, (ISCED).....	16
Preglednica 8: Vključenost odraslih v VŽU po starosti, v odstotkih, izbrane države EU.....	17
Preglednica 9: Število in deleži prebivalcev, starejših od 15 let, z nedokončano osnovnošolsko izobrazbo, v letih 2011 in 2019.....	18
Preglednica 10: Prebivalci po starostnih skupinah z zaključeno vsaj 4-letno srednješolsko izobrazbo, v deležih za leto 2020.....	19
Preglednica 11: Prebivalci z zaključeno srednješolsko izobrazbo in več v deležih po državah za leto 2017.....	19
Preglednica 12: Delež prebivalcev (30-34 let) z dokončano terciarno izobrazbo: EU, Slovenija in izbrane države EU, v letih 2011 in 2020.....	19
Preglednica 13: Brezposelni, vključeni v programe APZ, od leta 2012 do 2019.....	20
Preglednica 14: <i>Deleži odraslih po ravneh v besedilnih spretnostih v Sloveniji v primerjavi z državami in povprečjem OECD</i>	21
Preglednica 15: Okvirni obseg javnih sredstev.....	419
Preglednica 16: Deleži odraslih po ravneh v besedilnih spretnostih v Sloveniji v primerjavi z državami in povprečjem OECD.....	

8. Seznam slik

Slika 1: Prebivalstvo Slovenije, staro 15 let in več, po stopnjah izobrazbe in po starostnih razredih, v letih 2011 in 2019.....	11
Slika 2: Prebivalstvo Slovenije, staro 15 let in več, po stopnjah izobrazbe in spolu, v letih 2011 in 2019	12
Slika 3: Aktivnost prebivalstva po statusu, starosti in spolu v letu 2019	13
Slika 4: Prebivalci - moški, stari 15 let in več po izobrazbi in delovni aktivnosti v letu 2019.....	14
Slika 5: Prebivalci - ženske, stare 15 let in več po izobrazbi in delovni aktivnosti v letu 2019.....	14
Slika 6: Dosežena raven izobrazbe, registrirano brezposelnih od leta 2014 do 2019, v deležih	15
Slika 7: Udeležba odraslih v VŽU v 12 mesecih pred anketiranjem, glede na starost, v letih 2006, 2011 in 2016, v deležih.....	18
Slika 8: Deleži odraslih, ki so dosegli prvo raven in manj pri besedilnih in/ali pri matematičnih spretnostih v Sloveniji v primerjavi z drugimi sodelujočimi državami in povprečjem OECD	52
Slika 9. Uspešnost pri reševanju problemov v tehnološko bogatih okoljih.....	51

9. Viri in literatura

1. Adult population with potential for upskilling and reskilling – Slovenia. CEDEFOP. Pridobljeno s https://www.cedefop.europa.eu/files/slovenia_country_factsheet.pdf.
2. Agenda 2030 o vzdržnem razvoju (Sustainable Development Agenda). United Nations. Pridobljeno s <https://www.un.org/sustainabledevelopment/development-agenda/>.
3. Akcijski načrt za digitalno izobraževanje (Digital Education Action Plan 2021- 2027). European Commission. Pridobljeno s https://ec.europa.eu/education/education-in-the-eu/digital-education-action-plan_en.
4. Analiza o uresničevanju ReNPIO 2013-2020 v letih 2014, 2015 in 2016. Andragoški center Slovenije. Pridobljeno s https://www.acs.si/wp-content/uploads/2019/02/Analiza_uresnicevanja_ReNPIO_2013-2020_v_letih_2014_2015_in_2016-1.pdf.
5. Bela knjiga o vzgoji in izobraževanju v Republiki Sloveniji. 2011. Ministrstvo za šolstvo in šport. Pridobljeno s http://pefprints.pef.uni-lj.si/1195/1/bela_knjiga_2011.pdf.
6. Benefits of Lifelong Learning - BeLL 2012-2014. 2014. German Institute for Adult Education. Pridobljeno s <http://www.bell-project.eu/cms/wp-content/uploads/2014/06/final-report1.pdf>.
7. COVID–19: Anketa o izobraževanju odraslih v Sloveniji v obdobju nedelovanja izobraževalnih zavodov. 2020. European Association for Education of Adults. Pridobljeno s <https://enovicke.acs.si/anketa-eaea-o-delovanju-izobrazevanja-odraslih-v-casu-covid-19-prispevek-slovenije/>.
8. Digitalna Slovenija 2020 – strategija razvoja informacijske družbe do leta 2020. Ministrstvo za javno upravo. Pridobljeno s <https://www.gov.si/assets/ministrstva/MJU/DID/Strategija-razvoja-informacijske-druzbe-2020.pdf>.
9. EUROSTAT podatkovna baza. Pridobljeno s <https://ec.europa.eu/eurostat/data/database>.
10. Evropski izobraževalni prostor (European Education Area – EEA). 2020. European Commission. Pridobljeno s https://ec.europa.eu/education/education-in-the-eu/european-education-area_en.

11. Evropski zeleni dogovor. Evropski svet. Pridobljeno s <https://www.consilium.europa.eu/sl/policies/green-deal/>
12. Izhodišča za pripravo javnoveljavnih programov za odrasle. 2020. Andragoški center Slovenije. Pridobljeno s <https://www.acs.si/digitalna-bralnica/izhodišca-za-pripravo-javnovejavnih-izobrazevalnih-programov-za-odrasle/>.
13. Muršak, J. Temeljni pojmi poklicnega in strokovnega izobraževanja. 2012. Andragoški center Slovenije. Ljubljana.
14. Nacionalna Strategija za razvoj bralne pismenost 2019-2030. 2019. Andragoški center Slovenije. Pridobljeno s <https://www.gov.si/novice/2020-01-15-nacionalna-strategija-za-razvoj-bralne-pismenosti-za-obdobje-2019-2030/>.
15. Nacionalni Načrt za okrevanje in odpornost. <https://www.eu-skladi.si/sl/po-2020/nacrt-za-okrevanje-in-krepitev-odpornosti>
16. Načrt okrevanja za Evropo. 2020. Načrt okrevanja za Evropo. Pridobljeno s https://ec.europa.eu/info/strategy/recovery-plan-europe_sl.
17. Operativni program izvajanja kohezijske politike za finančno perspektivo 2014-2020. 2020. Služba Vlade Republike Slovenije za razvoj in evropsko kohezijsko politiko. Pridobljeno s https://www.eu-skladi.si/sl/dokumenti/kljucni-dokumenti/op_slo_web.pdf.
18. Opolnomočenje odraslih po poteh usposabljanja. (CEDEFOP). Pridobljeno s https://www.cedefop.europa.eu/files/3081_en.pdf.
19. Opolnomočenje odraslih za aktivno sodelovanje pri postopkih prekvalifikacij ali dokvalifikacij. Pridobljeno s https://www.cedefop.europa.eu/files/slovenia_country_factsheet.pdf.
20. Politika in praksa vseživljenjskega svetovanja v EU: trendi, izzivi in priložnosti. 2020. Pridobljeno s https://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=738&langId=en&pubId=8284&furtherPubs=yes&fbclid=IwAR3mbOvzWK9wS6pbejYWL7yGpc_eBi8kzN2EmZ__OMa0G4GA6Zzpq6vCXjM.
21. Poročila o uresničevanju LPIO 2017, 2018 in 2019. Andragoški center Slovenije. Pridobljeno s <https://www.gov.si/drzavni-organi/ministrstva/ministrstvo-za-izobrazevanje-znanost-in-sport/>.
22. Poti izpopolnjevanja – nove priložnosti za odrasle. Evropska komisija. Pridobljeno s <https://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=1224&langId=sl>.
23. Poti izpopolnjevanja - Strateški okvir izobraževanja in usposabljanja (Post ET 2020). Svet Evropske unije. Pridobljeno s https://ec.europa.eu/education/policies/european-policy-cooperation/et2020-framework_en.
24. Pravilnik o standardih in normativih za financiranje in izvajanje javne službe na področju izobraževanja odraslih. 2020. Uradni list RS, št. 6/18. Pridobljeno s <http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=PRAV14115>.
25. Priporočila OECD za izboljšanje upravljanja izobraževanja odraslih. 2018. OECD. Pridobljeno s <https://www.oecd.org/skills/nationalskillsstrategies/Skills-Strategy-Implementation-Guidance-for-Slovenia-Executive-Summary-Slovenian.pdf>.
26. Program za mednarodno ocenjevanje kompetenc odraslih (Programme for International Assessment of Adult Competences – PIAAC). 2016. OECD. Pridobljeno s <https://pismenost.acs.si/wp-content/uploads/2017/10/Skills-Matter-Slovenia-Slovenian-Version.pdf>.
27. Program znanj in spretnosti – (Skills Agenda). European Commission. Pridobljeno s <https://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=1223&langId=en>.
28. Resolucija o nacionalnem programu izobraževanja odraslih (ReNPIO 2013-2020). Uradni list RS, št. 90/13 in 6/18. Pridobljeno s <http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=RESO97>.

29. Sklepi Sveta o ključni vlogi politik vseživljenjskega učenja pri omogočanju družbam, da bi pri obravnavi tehnološkega in zelenega prehoda podpirale vključujočo in trajnostno rast. 2019. Svet Evropske Unije. Pridobljeno s [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/TXT/HTML/?uri=CELEX:52019XG1118\(01\)&from=SL](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/TXT/HTML/?uri=CELEX:52019XG1118(01)&from=SL).
30. Slovenska strategija pametne specializacije (S4). Pridobljeno s https://www.eu-skladi.si/sl/dokumenti/kljucni-dokumenti/s4_strategija_v_dec17.pdf.
31. Smernice za izvajanje svetovalne dejavnosti v izobraževanju odraslih, ki se izvaja kot javna služba. 2020. Andragoški center Slovenije. Pridobljeno s <https://www.acs.si/digitalna-bralnica/smernice-za-izvajanje-svetovalne-dejavnosti-v-izobrazevanju-odraslih-ki-se-izvaja-kot-javna-sluzba/>.
32. Smernice za izvajanje ukrepov Aktivne politike zaposlovanja za obdobje 2021-2025. 2021. Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti. Pridobljeno s <https://www.gov.si/teme/aktivna-politika-zaposlovanja/>.
33. Strategija dolgožive družbe. 2017. UMAR. Pridobljeno s https://www.umar.gov.si/fileadmin/user_upload/publikacije/kratke_analize/Strategija_dolgozive_druzbe/Strategija_dolgozive_druzbe.pdf.
34. Strategija razvoja in uporabe spretnosti. 2018. OECD. Pridobljeno s <https://pismenost.acs.si/wp-content/uploads/2017/10/Skills-Strategy-Diagnostic-report-Slovenia.pdf>.
35. Strategija razvoja Slovenije 2030. 2017. Vlaga R Slovenije. Pridobljeno s https://www.gov.si/assets/vladne-sluzbe/SVRK/Strategija-razvoja-Slovenije-2030/Strategija_razvoja_Slovenije_2030.pdf.
36. Strategije višjega strokovnega izobraževanja v Republiki Sloveniji za obdobje 2020 – 2030. Uradni list 4/93. Pridobljeno s <http://pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=STRA77>.
37. Strateške podlage za prenovu programa OŠO. 2019. Andragoški center Slovenije. Pridobljeno s <https://www.acs.si/digitalna-bralnica/strateske-podlage-za-prenovo-programa-osnova-sola-za-odrasle/>.
38. SURS podatkovna baza. Pridobljeno s <https://www.stat.si/statweb>.
39. Uredba o dokumentih razvojnega načrtovanja in postopkih za pripravo predloga državnega proračuna. 2010. Uradni list RS, št. 54/10 in 35/18. Pridobljeno s <http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=URED5312>.
40. Zakon o izobraževanju odraslih (ZIO-1). 2018. Uradni list RS, št. 6/18 in 189/20 – ZFRO. Pridobljeno s <http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=ZAKO7641>.
41. Zakon o organizaciji in financiranju vzgoje in izobraževanja. 1996. Uradni list RS, št. 16/07. Pridobljeno s <http://pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=ZAKO445>.
42. Zakon o slovenskem ogrodju kvalifikacij. 2015. Uradni list RS, št. 104/2015. Pridobljeno s <http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=ZAKO6958>.
43. Zakon o poklicnem in strokovnem izobraževanju. 2006. Uradni list RS, št. 79/06, 68/17 in 46/19. Pridobljeno s <http://pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=ZAKO4325>.
44. Zakon o višjem strokovnem izobraževanju (ZVIŠ). 2004. Uradni list RS, št. 86/04 in 100/13. Pridobljeno s <http://pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=ZAKO4093>.
45. Zakon o nacionalnih poklicnih kvalifikacijah (ZNPk) (Uradni list RS, št. 1/07 – uradno prečiščeno besedilo in 85/09)
46. Zakon o kmetijstvu (ZKme-1) (Uradni list RS, št. 45/08, 57/12, 90/12 – ZdZPVHVVR, 26/14, 32/15, 27/17 in 22/18)

47. Zakon o urejanju trga dela (ZUTD) (Uradni list RS, št. 80/10, 40/12 – ZUJF, 21/13, 63/13, 100/13, 32/14 – ZPDZC-1, 47/15 – ZZSDT, 55/17, 75/19, 11/20 – odl. US, 189/20 – ZFRO in 54/21)
48. Zakon o gozdovih (ZKme-1) (Uradni list RS, št. 30/93, 56/99 – ZON, 67/02, 110/02 – ZGO-1, 115/06 – ORZG40, 110/07, 106/10, 63/13, 101/13 – ZDavNepr, 17/14, 22/14 – odl. US, 24/15, 9/16 – ZGGLRS in 77/16)
49. Zakon o varstvu kulturne dediščine (ZVKD-1) (Uradni list RS, št. 16/08, 123/08, 8/11 – ORZVKD39, 90/12, 111/13, 32/16 in 21/18 – ZNOrg)
50. Zakon o knjižničarstvu (ZKnj-1) (Uradni list RS, št. 87/01, 96/02 – ZUJIK in 92/15)
51. Zakon o varstvu kulturne dediščine (ZVKD-1) (Uradni list RS, št. 16/08, 123/08, 8/11 – ORZVKD39, 90/12, 111/13, 32/16 in 21/18 – ZNOrg)
52. Zakon o zdravstveni dejavnosti (ZZDej) (Uradni list RS, št. 23/05 – uradno prečiščeno besedilo, 15/08 – ZPacP, 23/08, 58/08 – ZZdrS-E, 77/08 – ZDZdr, 40/12 – ZUJF, 14/13, 88/16 – ZdZPZD, 64/17, 1/19 – odl. US, 73/19, 82/20, 152/20 – ZZUOOP in 203/20 – ZIUPOPDVE)